

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet och om ändring av 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det ska stiftas en lag om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet. Dessutom ska tvångsmedelslagen ändras. Genom de föreslagna lagarna genomförs rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden. Europeiska unionens råd antog rambeslutet den 18 december 2008.

Enligt rambeslutet ska en medlemsstat erkänna och inom sitt territorium verkställa en bevisinhämtningsorder som utfärdats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat. Bevis som avses i rambeslutet är föremål, handlingar och andra uppgifter som finns i den verkställande staten och som behövs som bevismaterial. Inhämtande av bevis i realtid, såsom avlyssning av kommunikation, och på vissa undantag när även personbevisning faller utanför tillämpningsområdet för rambeslutet. Genom rambeslutet åläggs medlemsstaterna att verkställa en bevisinhämtningsorder som utfärdats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat, om inte någon av de grunder för vägran som nämns i rambeslutet kan tillämpas på fallet. Medlemsstaternas möjligheter att vägra samarbeta när det gäller rättslig hjälp är mera begränsade än för närvarande.

Enligt propositionen ska en bevisinhämtningsorder som utfärdats i en annan medlemsstat i regel verkställas med iakttagande av förfaranden enligt finsk lag. En viktig skillnad i förhållande till det inhemska förfarandet för att inhämta bevis är att en order från Finland ska utfärdas av åklagaren, bortsett från om begäran gäller uppgifter som en myndighet i den verkställande staten har i sin besittning och medlemsstaten i fråga inte har meddelat att den kräver att ordern ska godkännas av åklagaren. Bevisinhämtningsordern kan då utfärdas också av en sådan tjänsteman vid centralkriminalpolisen, tullen eller gränsbevakningsväsendet som har befogenheter som undersökningsledare. Häradsåklagarna inom Helsingfors, Kuopio, Uleåborgs och Tammerfors tingsrätter ska vara verkställande åklagarmyndigheter för de order som översänts till Finland. Även centralkriminalpolisen, tullen och gränsbevakningsväsendet ska ansvara för verkställigheten av bevisinhämtningsorder som sänts till Finland, om de nämnda myndigheterna i ett motsvarande inhemskt fall skulle vara behöriga att undersöka det brott som ligger till grund för ordern.

Det föreslås dessutom att den bestämmelse i tvångsmedelslagen som gäller förande till domstol av beslagsärenden med anledning av att en främmande stat har begärt rättshjälp ska ändras. Beslutsfattandet i beslagsärenden kommer att koncentreras till Helsingfors, Kuopio, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 19 januari 2011.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftningen i Finland	3
2.2 Internationella förpliktelser	4
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	6
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	8
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	9
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	9
DETALJMOTIVERING	11
1 RAMBESLUTETS INNEHÅLL OCH FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND	11
DEL I Den Europeiska bevisinhämtningsordern	11
DEL II Förfaranden och rättssäkerhetsgarantier som ska iaktas av den utfärdande staten.....	21
DEL III Förfaranden och rättssäkerhetsgarantier som ska iaktas av den verkställande staten	24
DEL IV Slutbestämmelser	35
2 LAGFÖRSLAG	36
2.1 Lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet.....	36
1 kap. Allmänna bestämmelser	36
2 kap. Verkställighet i Finland av en bevisinhämtningsorder som utfärdats i en annan medlemsstat	39
3 kap. Utfärdande av en bevisinhämtningsorder i Finland	44
4 kap. Ersättningar	45
5 kap. Särskilda bestämmelser.....	45
2.2 Tvångsmedelslagen	47
3 UNDERRÄTTELSE OCH FÖRKLARINGAR PÅ GRUNDVAL AV RAMBESLUTET.....	47
4 IKRAFTTRÄDANDE	48
5 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING	48
LAGFÖRSLAG	50
Lag om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet	50
Lag om ändring av 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen.....	55

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Propositionen innehåller ett förslag till nationellt genomförande av rådets rambeslut 2008/978/RIF om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden (nedan rambeslutet). Europeiska unionens råd antog rambeslutet den 18 december 2008.

Rambeslutet utgör en del av det rättsliga samarbetet i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater. Samarbetet grundar sig på bestämmelserna i avdelning VI i fördraget om Europeiska unionen (nedan unionsfördraget). Enligt artikel 34 i unionsfördraget får rådet fatta rambeslut om tillnärmning av medlemsstaternas lagar. Rambesluten ska vara bindande för medlemsstaterna när det gäller de resultat som ska uppnås men ska överlåta åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt. Rambesluten ska inte ha direkt effekt och ska genomföras genom nationell lagstiftning.

Rambeslutet baserar sig på kommissionens initiativ (EUT C 103, 29.4.2004, s. 452). Rambeslutet grundar sig också på slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors den 15-16 oktober 1999, där det betonas att principen om ömsesidigt erkännande bör vara en hörnsten i det rättsliga samarbetet på både det civilrättsliga och det straffrättsliga området inom unionen. Den 29 november 2000 antog rådet, i enlighet med slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors, ett åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande på straffrättsens område. I punkterna 5 och 6 i åtgärdsprogrammet nämns ömsesidigt erkännande av bevisinhämtningsorder. Europeiska rådet i Haag den 4-5 december 2004 antog programmet för stärkt frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen. I punkt 3.3.1 i programmet nämns introduktionen av den europeiska bevisinhämtningsordern som ett viktigt led i det övergripande åtgärdsprogrammet för ömsesidigt erkännande.

I propositionen föreslås att rambeslutet ska genomföras genom att det stiftas en lag om

det nationella genomförandet av rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet (nedan genomförandelagen). Genomförandemetoden motsvarar den metod med en blandad ikraftsättandelag som använts för ikraftsättandet av statsfördrag och andra rambeslut. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 18/2003 rd ansett att ur genomförandeperspektiv är ett rambeslut en sådan internationell förpliktelse där det lagförslag som sätter i kraft den ska behandlas i den ordning som 95 § 2 mom. i grundlagen anger. Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden GrUU 50/2006 rd och GrUU 23/2007 rd på vissa specialvillkor godkänt en genomförandeteknik av detta slag i fråga om rådets år 2005 antagna rambeslut 2005/214/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff (nedan rambeslutet om bötesstraff) och i fråga om rådets år 2006 antagna rambeslut 2006/783/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande (nedan rambeslutet om konfiskation).

Det rambeslut som avses i denna proposition är till den grad detaljerat och exakt att behovet av en kompletterande reglering är litet. Det kan också anses att rambeslutet i övrigt uppfyller de villkor som grundlagsutskottet uppställt för att ett rambeslut ska kunna genomföras genom en blandad genomförandelag.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftningen i Finland

Internationell rättslig hjälp i brottmål innebär att de behöriga myndigheterna i olika stater samarbetar när det gäller att behandla straffrättsliga ärenden. Samarbetet omfattar framställningar om delgivning av stämningar och kallelser, framställningar om hörande av parter eller vittnen samt framställningar om inhämtande av andra bevis eller straffregist-

teruppgifter från en främmande stat för en brottsutredning eller ett brottmål.

Allmänna bestämmelser om internationell rättslig hjälp i brottmål finns i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994, nedan rättshjälpslagen). Rättshjälpslagen är ett enhetligt regelsystem för internationell rättslig hjälp i brottmål utifrån vilket de finska myndigheterna kan lämna och begära rättshjälp. Principen för lagen är att de finska myndigheterna direkt med stöd av lagen ska kunna lämna myndigheterna i en främmande stat rättslig hjälp oavsett om det finns eller inte finns ett giltigt statsfördrag mellan Finland och den stat som begärt rättslig hjälp. För att rättslig hjälp ska lämnas förutsätts det inte heller att den stat som framställt begäran i övrigt ska lämna Finland motsvarande rättsliga hjälp, trots att det är möjligt att vägra tillmötesgå begäran på grund av avsaknad av ömsesidighet.

Trots att rättshjälpslagen är ett enhetligt regelsystem för internationell rättslig hjälp, har Finlands och de övriga staternas inbördes internationella förpliktelser att lämna varandra rättslig hjälp sin grund i statsfördrag eller andra juridiskt bindande instrument. I 30 § i rättshjälpslagen föreskrivs om lagens förhållande till internationella avtal. I paragrafen sägs att utan hinder av bestämmelserna i denna lag lämnas internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden också enligt vad som särskilt avtalats eller bestämts om lämnande av rättshjälp. Rättshjälpslagen och de internationella avtalen tillämpas alltså parallellt.

Enligt 1 § i rättshjälpslagen omfattar den internationella rättshjälpen bl.a. anskaffande av handlingar och andra bevis och utredningar samt sändande av dem för behandlingen av straffrättsliga ärenden och användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis eller för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd. Lagens tillämpningsområde omfattar även annan rättslig hjälp som behövs för behandlingen av straffrättsliga ärenden. Grundprincipen är att begäran om rättslig hjälp ska uppfyllas enligt finsk lag. Enligt 11 § ska begäran dock verkställas med iakttagande av den särskilda form eller det särskilda förfarande som angetts i begäran, om detta inte kan anses strida mot de grundläggande rättsprinciperna i Finland.

Rättshjälpslagen gör det möjligt att lämna rättslig hjälp oberoende av om det brott som begäran grundar sig på är straffbart enligt finsk lagstiftning. Ett undantag är de situationer där det för uppfyllande av begäran förutsätts att tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen (450/1987) används. För att begäran ska verkställas förutsätts det då att den gärning till vilken begäran hänför sig, under motsvarande omständigheter är straffbar också enligt finsk lagstiftning (15 § 1 mom. i rättshjälpslagen). Beträffande förutsättningarna för användning av tvångsmedel och också i övrigt det förfarande som ska iakttas vid användningen ska tvångsmedelslagen tillämpas (23 § 3 mom. i rättshjälpslagen).

Beträffande ordningen för kontaktförfarandet gäller enligt 4 § i rättshjälpslagen att en främmande stats begäran om rättshjälp ska sändas direkt till den myndighet som är behörig att uppfylla begäran. Begäran kan också sändas till justitieministeriet. När det handlar om att begära rättslig hjälp av en främmande stat gäller enligt 5 § 1 mom. i rättshjälpslagen att begäran kan framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna.

2.2 Internationella förpliktelser

Den rättsliga hjälpen mellan EU-medlemsstaterna vid behandling av straffrättsliga ärenden baserar sig i huvudsak på den 1959 ingångna europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (FördrS 30/1981, nedan konventionen av 1959) och den 2000 ingångna konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (FördrS 88/2005, nedan konventionen av 2000) samt det protokoll som fogats till konventionen 2001 (FördrS 44/2005). Konventionen av 2000 och dess protokoll kompletterar konventionen av 1959 samt dess tilläggsprotokoll av 1978 (FördrS 14/1985). Bestämmelser om EU-medlemsstaternas samarbete vid rättslig hjälp ingår också i konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar (FördrS 147/2004).

I samband med att rättshjälpslagen stiftades gav Finland en till artikel 24 i konventionen

av 1959 anknuten förklaring gällande de behöriga rättsliga myndigheterna. Enligt förklaringen är justitieministeriet, tingsrätterna, hovrätterna, högsta domstolen och de allmänna åklagarna sådana rättsliga myndigheter i Finland som avses i konventionen. Till rättsliga myndigheter har också utsetts polismyndigheterna, tullmyndigheterna och tjänstemännen vid gränsbevakningsväsendet när dessa är förundersökningsmyndigheter med stöd av förundersökningslagen (449/1987).

Enligt artikel 6 i konventionen av 2000 gäller i fråga om kommunikationen att EU-medlemsstaternas samarbete vid rättslig hjälp baserar sig på direkta kontakter mellan de behöriga myndigheterna. Begäran kan bara i undantagsfall översändas via justitieministeriet som är den centrala myndigheten.

Bestämmelser om internationell rättslig hjälp i brottmål ingår också i andra överenskommer, t.ex. i Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (FördrS 53/1994), Förenta nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (FördrS 44/2004) och Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FördrS 20/2004).

När det gäller förbindelserna mellan EU-medlemsstaterna har man kommit överens om att avtalen om internationellt straffrättsligt samarbete ska ersättas med instrument som baserar sig på principen om ömsesidigt erkännande. Det första är rådets rambeslut 2002/584/RIF av 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (nedan rambeslutet om en europeisk arresteringsorder). Rambeslutet har genomförts i Finland genom lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003, nedan EU-utlämningslagen). Lagen trädde i kraft vid ingången av 2004. År 2003 antogs rådets rambeslut 2003/577/RIF om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (nedan rambeslutet om frysning). Rambeslutet har genomförts i Finland genom lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egen-

dom eller bevismaterial (540/2005, nedan frysningslagen). Lagen trädde i kraft i augusti 2005. I EU har också antagits de tidigare nämnda rambesluten om bötesstraff respektive konfiskation. Rambeslutet om bötesstraff har genomförts i Finland genom lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff och om tillämpning av rambeslutet (231/2007, nedan genomförandelagen för rambeslutet om bötesstraff). Rambeslutet om konfiskation har genomförts i Finland genom lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande och om tillämpning av rambeslutet (222/2008, nedan genomförandelagen för rambeslutet om konfiskation).

Som ett led i åtgärdsprogrammet för ömsesidigt erkännande antogs 2008 rådets rambeslut 2008/909/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen. Samma år antogs rådets rambeslut 2008/947/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på domar och övervakningsbeslut i syfte att övervaka alternativa påföljder och övervakningsåtgärder. Rambesluten har ännu inte genomförts i medlemsstaterna.

Inom det rättsliga samarbetet är utgångspunkten för ömsesidigt erkännande att ett beslut av den behöriga rättsliga myndigheten i en annan medlemsstat ska erkännas och verkställas utan att förutsättningarna för meddelandet av beslutet prövas. Vägran att verkställa tillåts i begränsad utsträckning. För att principen om ömsesidigt erkännande ska fungera förutsätts det att medlemsstaterna lutar på varandras rättssystem. Därför måste alla medlemsstater uppfylla de minimikrav på en rättvis rättegång som följer av de internationella förpliktelser som gäller de mänskliga rättigheterna. Det har också ansetts vara viktigt att man inom systemet för ömsesidigt erkännande fattar de rättsliga besluten på samma nivå i de olika medlemsstaterna.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås att rambeslutet ska genomföras nationellt. Vid genomförandet tillämpas samma teknik som vid genomförandet av rambeslutet om bötesstraff och rambeslutet om konfiskation så att den föreslagna genomförandelagen påminner om de s.k. blandade ikraftsättandelagar som används för att sätta i kraft statsfördrag (se RP 146/2006 rd och RP 47/2007 rd). Vid tillämpning av en genomförandemetod av detta slag föreskrivs det genom den nationella genomförandelagen att de bestämmelser i rambeslutet som hör till området för lagstiftningen ska iakttas som lag i Finland. Utöver en blankettutformad genomförandebestämmelse kommer lagen att innehålla vissa bestämmelser som preciserar rambeslutets innehåll i sak.

Alternativet till en s.k. blandad genomförandelag är att rambeslutet genomförs genom en heltäckande genomförandelag med materiellt innehåll (en s.k. transformering). Ur lagtillämparens synvinkel kan en lag med materiellt innehåll vara tydligare än en blandad lag, men genomförandemetoden medför risk för att det i lagen tas in bestämmelser som avviker från texten i artiklarna i rambeslutet och som inte motsvarar syftet med rambeslutet. Genom en blankettutformad eller en blandad genomförandelag kan man alltså bättre än genom en transformering främja möjligheterna att tillämpa lagen i enlighet med syftet med rambeslutet. Dessutom är det onödigt att rambeslutets innehåll i sak skrivs på nytt för sådana bestämmelsers del som är tillräckligt detaljerade och exakta för att de ska kunna tillämpas direkt. Den blankettutformade eller blandade genomförandetekniken kan också underlätta tillämpningen av lagen på så vis att i de situationer där genomförandelagen inte innehåller några bestämmelser som preciserar rambeslutet ska endast rambeslutet tillämpas, inte någon transformeringslag och vid sidan av den, som vägledare för tolkningen, det ursprungliga rambeslutet. Det att transformering väljs som genomförandemetod befriar inte lagtillämparen från skyldigheten att också iakta rambeslutet. EG-domstolen har bl.a. i sin dom av

den 16 juni 2005 i mål C-105/03 (Pupino) konstaterat att en nationell domstol vid tillämpningen av nationell rätt ska tolka den så långt som möjligt i enlighet med ordalydelsen i och syftet med ett rambeslut för att det resultat som eftersträvas i rambeslutet ska uppnås.

På de nämnda grunderna föreslås det att rambeslutet ska genomföras genom en blandad genomförandelag. De materiella bestämmelserna i genomförandelagen är i första hand preciserande bestämmelser om de behöriga myndigheterna och förfarandet. I genomförandelagen tas också in preciserande bestämmelser om grunderna för vägran och om rättsmedel.

De gällande rättshjälpskonventionerna möjliggör redan nu sådant samarbete mellan EU-medlemsstaterna som avses i rambeslutet. Det mervärde som eftersträvas genom rambeslutet baserar sig i första hand på att det samarbete som avses i rambeslutet är mera förpliktande än de gällande rättshjälpskonventionerna. Utgångspunkten för rambeslutet är att den utfärdande statens begäran om att inhämta bevismaterial ska verkställas, om inte någon av de grunder för vägran som tillåts enligt rambeslutet kan tillämpas på fallet. Grunderna för vägran är restriktivare än de gällande rättshjälpsbestämmelserna. Det är dessutom meningen att rambeslutet ska för-snabba förfarandena för rättslig hjälp. I rambeslutet anges tidsfrister för verkställigheten av bevisinhämtningsordern.

Tillämpningsområdet för rambeslutet är å andra sidan snävare än tillämpningsområdet för konventionerna av 1959 och 2000 och rättshjälpslagen. Rambeslutet omfattar befintliga bevis i form av föremål och skriftligt bevismaterial. Bevismaterialet kan finnas i antingen en myndighets eller någon annan persons eller instans besittning. Huvudregeln är att personbevisning faller utanför tillämpningsområdet för rambeslutet, likaså avlyssning av kommunikation och andra former för att inhämta bevis i realtid. Avsikten är att kommissionen senare ska lägga fram ett bredare initiativ, som kommer att täcka de delområden av rättslig hjälp som har fallit utanför tillämpningsområdet för det rambeslut som nu ska genomföras.

Utgångspunkten enligt rambeslutet är att bevisinhämtningsordern ska verkställas på samma sätt som vid ett motsvarande inhemskt fall. Huvudregeln är också att det inte är tillåtet att vägra verkställa ordern på den grunden att den gärning som ordern gäller inte är straffbar i den verkställande staten. Med andra ord, i enlighet med utgångspunkterna för ömsesidigt erkännande slopas i rambeslutet kravet på dubbel straffbarhet. Det är dock tillåtet att förutsätta dubbel straffbarhet, om det krävs husrannsakan eller beslag för att ordern ska kunna verkställas och om det brott som inhämtningsordern gäller är något annat brott än de s.k. listade brott som fastställs i rambeslutet.

Det föreslås att åklagaren eller domstolen ska kunna utfärda en bevisinhämtningsorder från Finland. Order kommer oftast att utfärdas av en åklagare. Om det bevismaterial som avses i ordern är i den verkställande myndighetens besittning och den berörda medlemsstaten inte förutsätter att ordern godkänns av åklagaren, ska ordern kunna utfärdas också av en sådan tjänsteman vid centralkriminalpolisen, tullen och gränsbevakningsväsendet som har befogenheter som undersökningsledare. Det förutsätts att det brott som ligger till grund för ordern är sådant att förundersökningen av brottet omfattas av den utfärdande myndighetens behörighet. Verkställande åklagarmyndigheter är i analogi med EU-utlämningslagen och frysningsslagen häradsåklagarna inom Helsingfors, Kuopio, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter. Till verkställande myndigheter utses även centralkriminalpolisen, tullen och gränsbevakningsväsendet i de fall där förundersökningen av det brott som ligger till grund för ordern begånget i Finland under motsvarande förhållanden skulle höra till de nämnda myndigheternas behörighet.

Det att åklagarna i de rättshjälpsituationer som avses i rambeslutet kommer att spela en centralare roll som den som begär rättslig hjälp än vad som är fallet i dag beror av att avsikten är att tillämpningsområdet för rambeslutet ska begränsas till samarbetet mellan de rättsliga myndigheterna. Rambeslutet omfattar inte samarbete i polisiära ärenden, tullärenden eller gränsbevakningsärenden. Å andra sidan är systemet i Finland exceptio-

nellt i internationell jämförelse, eftersom förundersökningen i Finland i regel leds av polisen. I de övriga EU-medlemsstaterna är däremot undersökningsdomaren eller åklagaren undersökningsledare. Enligt rambeslutet är det tillåtet för medlemsstaterna att utse också någon annan än en domare, undersökningsdomare, domstol eller allmän åklagare till rättslig myndighet. Det förutsätts då att myndigheten i det enskilda fallet handlar i egenkap av utredande myndighet i straffrättsliga förfaranden, med behörighet att besluta om bevisinhämtning i gränsöverskridande fall i enlighet med nationell lagstiftning. Om man går till väga på detta sätt gäller det dock enligt rambeslutet att ordern ska godkännas av någon av de fyra ovan nämnda rättsliga myndigheterna. Den verkställande myndigheten kan kräva ett godkännande av detta slag, om det krävs husrannsakan eller beslag för att ordern ska kunna verkställas. Dessutom får en medlemsstat göra en anmälan till rådets generalsekretariat där den uppger att ett godkännande alltid krävs. Under förhandlingarna meddelade en klar majoritet av medlemsstaterna att de i samtliga fall kräver ett förfarande med godkännande. Hittills har Österrike och Frankrike gjort en anmälan. Anmälan kan göras när rambeslutet antas eller senare. Det är sannolikt att de övriga medlemsstater som ämnar göra en anmälan kommer att lämna den samtidigt som de underrättar rådets generalsekretariat om genomförandet av rambeslutet.

Ett förfarande där varje order ska godkännas separat av åklagarna skulle göra förfarandet mer byråkratiskt och komplicerat, eftersom det alltid innan en order översänds skulle gälla att försäkra sig om huruvida staten i fråga kräver godkännande och i vilka situationer. I synnerhet för att behålla ett tydligt system föreslås det i denna proposition att Finland inte ska införa något förfarande med godkännande. I stället ska endast åklagaren eller domstolen kunna utfärda bevisinhämtningsorder, med undantag för de exceptionella situationer som beskrivits ovan. Det att en domstol utfärdar ordern kommer att vara exceptionellt och bli aktuellt närmast när domstolen i samband med ett brottmål självant bestämmer att bevismaterial som omfattas av tillämpningsområdet för rambe-

slutet ska inhämtas från en annan medlemsstat.

I synnerhet när det gäller undersökning av brottmål med internationella kopplingar kan ett mera åklagarcentrerat system än för närvarande också i övrigt främja förundersökningssamarbetet mellan åklagarna och polisen och de övriga förundersökningsmyndigheterna. I enlighet med vad som anförs längre fram kommer den föreslagna modellen också att motsvara den ståndpunkt som riksdagens lagutskott framförde i samband med behandlingen av frysningsslagen. Också enligt EU-utlämningslagen har utfärdandet av arresteringsorder koncentrerats till åklagarna.

4 Propositionens konsekvenser

Det finns inte några till alla delar exakta statistiska uppgifter om antalet i rambeslutet avsedda framställningar om rättslig hjälp mellan EU-medlemsstaterna. År 2008 dokumenterade centralkriminalpolisen sammanlagt 724 rättshjälpsärenden, av vilka 503 var ärenden enligt rambeslutet. År 2007 var det sistnämnda antalet på motsvarande sätt 447. Beräkningen av exakt antal försvåras av att varje ärende kan inrymma flera enskilda framställningar. I antalet ingår både framställningar om rättslig hjälp som inkommer till Finland och framställningar om rättslig hjälp som sänds från Finland. Det har generellt bedömts att centralkriminalpolisen årligen tar emot ca 300 och sänder ut färre än 200 framställningar om rättslig hjälp. För tullen rör sig det totala antalet kring 250 per år. Här ingår både framställningar om rättslig hjälp som inkommer till Finland och framställningar om rättslig hjälp som sänds från Finland. Också när det gäller tullen försvåras möjligheterna att exakt bedöma antalet behandlade ärenden av att varje ärende kan inrymma flera enskilda framställningar. Det går inte heller i övrigt att noggrant bedöma hur många rättshjälpsärenden som hör till tillämpningsområdet för rambeslutet. Det totala antalet framställningar om rättslig hjälp som gränsbevakningsväsendet behandlar är litet. År 2008 tog staben för gränsbevakningsväsendet emot endast en framställning om rättslig hjälp. Gränsbevakningsväsendet

sände sju framställningar till utlandet. Tre av dem sändes till EU-medlemsstater.

Det kan antas att den fria rörligheten för människor kommer att leda till en ökning av situationer där det bevismaterial som behövs för brottsutredningen eller rättegången finns i en annan medlemsstat. Det kan antas att genomförandet av rambeslutet främjar undersökningen av brott med internationella kopplingar och därigenom ökar risken för att bli fast och främjar det straffrättsliga ansvaret inom EU. Det samarbete vid rättslig hjälp som omfattas av tillämpningsområdet för rambeslutet är däremot redan nu en etablerad form inom det straffrättsliga samarbetet mellan EU-medlemsstaterna. Begränsningarna i fråga om tillämpningsområdet för rambeslutet minskar dessutom för sin del rambeslutets användbarhet åtminstone som exklusivt rättshjälpsinstrument. Det kan därför antas att genomförandet av rambeslutet inte kommer att medföra någon avsevärd ökning av antalet framställningar om rättslig hjälp. Genomförandet av rambeslutet kommer därför antagligen att ha obetydliga ekonomiska konsekvenser. Ekonomiska konsekvenser kan antas uppkomma i första hand av att personalen hos de myndigheter som ansvarar för att framställningar om rättslig hjälp görs och verkställs måste få utbildning för att kunna tillämpa de nya bestämmelserna.

I fråga om de rättshjälpsärenden som omfattas av tillämpningsområdet för rambeslutet kommer propositionen att innebära att behörighetsfördelningen mellan åklagarna, polisen och de övriga förundersökningsmyndigheterna påverkas. Det beror på att under förundersökningsstadiet kommer utfärdandet av bevisinhämtningsorder att koncentreras till åklagarna när det kan bli nödvändigt att inhämta bevismaterial med hjälp av tvångsmedel eller när den utfärdande medlemsstaten kräver att ordern ska godkännas av åklagaren. I dagens läge är det i regel centralkriminalpolisen som begär det bevismaterial som avses i rambeslutet. Rambeslutet kommer också att ändra uppgiftsfördelningen inom åklagarorganisationen i situationer där bevisinhämtningsordern ska verkställas, eftersom det föreslås att häradsåklagarna inom Helsingfors, Kuopio, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter ska vara verkställande myndighe-

ter. Förslaget innebär dock inte någon avsevärd förändring av behörighetsfördelningen mellan åklagarna och förundersökningsmyndigheterna, eftersom även centralkriminalpolisen, tullen och gränsbevakningsväsendet kommer att vara verkställande myndigheter, om undersökningen av det brott som verkställigheten av ordern gäller i motsvarande fall skulle vara en uppgift för de nämnda myndigheterna.

För att det föreslagna systemet ska fungera måste åklagaren redan under förundersökningsstadiet aktivt samarbeta med polisen eller någon annan myndighet som undersöker brottet. Det här förutsätter att åklagarna har särskilda färdigheter för och är specialiserade på internationella rättshjälpsärenden. Revideringarna genererar behov av att vägleda och utbilda i synnerhet åklagarna inför de nya uppgifterna. När ansvaret för att begära bevismaterial överförs på åklagarna oftare än för närvarande, kommer förundersökningsmyndigheterna å andra sidan att frigöras för lagövervakning och de övriga uppgifter som tilldelats dem.

5 Beredningen av propositionen

Under beredningen av rambeslutet lämnade statsrådet riksdagen en skrivelse (U 4/2004 rd) samt kompletterande uppgifter om behandlingen av ärendet i Europeiska unionen. Lagutskottet avgav ett utlåtande om ärendet (GrUU 8/2004 rd).

Den 15 september 2008 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp för att bereda lagstiftning för genomförande av rambeslutet. Arbetsgruppen bestod av representanter för lagberedningsavdelningen vid justitieministeriet, Riksåklagarämbetet, inrikesministeriet, centralkriminalpolisen, Helsingfors tingsrätt och Finlands Advokatförbund rf. Arbetsgruppen skulle utarbeta sitt förslag i form av en regeringsproposition. Under beredningen hörde arbetsgruppen Tullstyrelsen och gränsbevakningsväsendet. Arbetsgruppen avgav sitt betänkande den 16 mars 2009. Till betänkandet fogades inrikesministeriets och centralkriminalpolisens avvikande mening.

Utlåtande om betänkandet begärdes av sammanlagt 22 myndigheter, sammanslutningar och sakkunniga. Dessutom gavs högs-

ta domstolen tillfälle att yttra sig om betänkandet. Det inlämnades totalt 16 remissyttranden. De viktigaste förslagen förespråkades av en majoritet av remissinstanserna. Inrikesministeriet, finansministeriet, tullstyrelsen och staben för gränsbevakningsväsendet motsatte sig förslaget om att förundersökningsmyndigheterna helt ska ställas utanför kretsen av behöriga myndigheter i fråga om att utfärda en bevisinhämtningsorder. Inrikesministeriet ansåg att i de enkla situationer där det inte krävs husrannsakan eller beslag för att bevisinhämtningsordern ska kunna verkställas, bör även polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet kunna utses till utfärdande myndigheter. Också i remissvaret från finansministeriets skatteavdelning, som ansvarar för tullärenden, konstaterades att det är speciellt omotiverat att åklagarna ska börja begära uppgifter som finns i myndigheternas besittning. Enligt utlåtandet bör förundersökningsmyndigheternas undersökningsledare utses till behöriga myndigheter i fråga om utfärdande av bevisinhämtningsorder i andra situationer än där det för verkställigheten av ordern förutsätts husrannsakan eller beslag i den verkställande staten eller den verkställande staten uttryckligen kräver att ordern har utfärdats eller godkänts av en rättslig myndighet.

Propositionen har beretts vid justitieministeriet utgående från betänkandet och remissyttrandena. De synpunkter som de ovan nämnda myndigheterna framfört mot arbetsgruppens förslag till bestämmelser om behörighet har beaktats i propositionen. Till skillnad från arbetsgruppens betänkande föreslås det att också en tjänsteman med en undersökningsledares befogenheter vid centralkriminalpolisen, tullen eller gränsbevakningsväsendet ska ha behörighet att utfärda en bevisinhämtningsorder i de situationer som beskrivits ovan.

6 Samband med andra propositioner

Justitieministeriet och inrikesministeriet tillsatte den 12 mars 2007 en kommission för att bereda en totalreform av förundersökningslagen, tvångsmedelslagen och polislagen. I kommissionens uppdrag fästes särskild

vikt vid bl.a. åklagarens roll vid förundersökningen och i samband med beslut om tvångsmedel samt vid samarbetet mellan åklagaren och förundersökningsmyndigheterna. Som beaktansvärda omständigheter nämndes åklagarens roll i muntliga och direkta brottmålsrättegångar och vid förfaranden för rättslig hjälp vilka baserar sig på ömsesidigt erkännande inom EU. Kommissionen överlämnade sitt betänkande den 17 april 2009 (kommittébetänkande 2009:2). I betänkandet betonas förundersökningsmyndighetens och åklagarens samarbetsskyldighet. Det föreslås att ett särskilt kapitel om samarbetet ska tas in i förundersökningslagen. Också de krav på en starkare roll för åklagaren vid förfaranden för rättslig hjälp som följer av det rambeslut som nu föreslås bli genomfört ökar behovet av att intensifiera förundersöknings-

samarbetet mellan åklagaren och förundersökningsmyndigheterna.

Kommissionen ändrade också i övrigt lagstiftningen i anslutning till förundersökning och tvångsmedel. Avsikten är att de propositioner som bereds utgående från betänkandet ska överlämnas till riksdagen i maj 2010. Till den del det i denna proposition inte föreslås några bestämmelser som avviker från den lagstiftning som tillämpas på inhemska fall, kommer de reformer som föreslås att påverka även det bevisinhämtningsförfarande som avses i rambeslutet, förutsatt att riksdagen godkänner förslagen. Propositionerna har dock inte något sådant direkt samband som med hänsyn till tidtabellen skulle förutsätta att lagförslagen behandlas samtidigt i riksdagen eller träder i kraft vid samma tidpunkt.

DETALJMOTIVERING

1 Rambeslutets innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland**DEL I Den Europeiska bevisinhämtningsordern**

Artikel 1. Definition av den europeiska bevisinhämtningsordern och skyldighet att verkställa ordern. Enligt punkt 1 i artikeln ska den europeiska bevisinhämtningsordern (nedan bevisinhämtningsordern) vara ett rättsligt beslut, utfärdat av en behörig myndighet i en medlemsstat i syfte att inhämta föremål, handlingar och uppgifter från en annan medlemsstat för användning i sådana förfaranden som avses i artikel 5. Enligt punkt 2 förutsätts det att medlemsstaterna ska verkställa varje bevisinhämtningsorder på grundval av principen om ömsesidigt erkännande och i enlighet med bestämmelserna i rambeslutet. Enligt punkt 3 ska rambeslutet inte påverka skyldigheten att iakttä de grundläggande rättigheter och de grundläggande rättsprinciper som återges i artikel 6 i fördraget, och alla skyldigheter som åligger rättsliga myndigheter i detta avseende ska kvarstå opåverkade.

Så som redogjorts i allmänna motiveringen möjliggör den gällande lagstiftningen och de internationella förpliktelser som är bindande för Finland redan nu ett brett samarbete mellan Finland och övriga stater när det gäller rättslig hjälp. Rambeslutet skiljer sig från andra internationella rättshjälpskonventioner på så sätt att det samarbete som avses i rambeslutet är mera förpliktande än det samarbete som baserar sig på internationella avtal. I rambeslutet förutsätts det att varje bevisinhämtningsorder som utfärdats i en annan medlemsstat ska verkställas, om inte någon av de grunder för vägran som nämns i artikel 13 är tillämpliga på fallet. Rambeslutet har däremot ett mera begränsat tillämpningsområde än de gällande rättshjälpsinstrumenten. Rambeslutet gäller endast bevismaterial i form av handlingar och föremål eller andra existerande uppgifter som behövs för bevisföring. Personbevisning och övriga bevis

som inhämtas i realtid har i regel ställts utanför tillämpningsområdet för rambeslutet.

Artikel 1.3 är förenad med en grund för vägran med anknytning till de grundläggande principerna för en rättvis rättegång. Riksdagens lagutskott har i samband med behandlingen av förslaget till rambeslut uttalat att verkställighet av bevisupptagningsbeslutet bör kunna vägras också på grunder som hänför sig till en anhängig rättegång i den medlemsstat som utfärdat bevisupptagningsbeslutet (GrUU 8/2004 rd). I EU-utlämningslagen ingår som en ovillkorlig grund för förvägrande bl.a. att det med fog kan antas att de mänskliga rättigheterna för den som begärs utlämnad eller hans eller hennes i grundlagen tryggade rättsskydd kränks. Också i genomförandelagen för rambeslutet om konfiskation har det tagits in en uttrycklig grund för förvägrande i sådana situationer där det finns grundad anledning att misstänka att garantierna för en rättvis rättegång har kränkts i beslutsförfarandet och verkställigheten bedömd som en helhet skulle vara oskälig. De grunder för förvägrande som hänför sig till en rättvis rättegång har fogats till lagstiftningen utifrån lagutskottets krav. Någon grund för förvägrande med anknytning till en rättvis rättegång har däremot inte tagits in i frysningslagen eller i genomförandelagen för rambeslutet om bötesstraff.

Någon grund för vägran med förankring i kränkning av en rättvis rättegång nämns inte i de bestämmelser i rambeslutet som gäller grunderna för vägran. På samma sätt som det framfördes i samband med att EU-utlämningslagen och genomförandelagen för rambeslutet om konfiskation stiftades kan detta dock tolkas som ett tillåtet tillvägagångssätt på grundval av hänvisningen till de grundläggande rättigheterna i artikel 6 i fördraget. I skäl 28 i ingressen till rambeslutet konstateras dessutom att rambeslutet inte hindrar någon medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier. När kommissionen har bedömt de rambeslut om ömsesidigt erkännande som antagits hittills har den

dock upprepade gånger kritiserat medlemsstaterna för att de i sin lagstiftning har tagit in andra grunder för vägran än de som explicit tillåts enligt rambeslutet.

Det samarbete som avses i detta rambeslut motsvarar till sin karaktär det samarbete som avses i rambeslutet om frysning. De åtgärder som avses i rambeslutet om frysning innebär dock nästan utan undantag att tvångsmedel används i den verkställande staten medan det rambeslut som nu ska genomföras i hög grad omfattar även begäran om sådana uppgifter ur register i myndigheternas besittning som behövs för bevisföring.

När det övervägs om en grund för vägran med anknytning till kränkning av en rättvis rättegång ska fogas till genomförandelagen bör det också tas hänsyn till hur en grund för vägran av detta slag kan tillämpas. Inom systemet för ömsesidigt erkännande har den verkställande staten mera begränsade möjligheter än för närvarande att pröva grunderna för en begäran om rättslig hjälp. Rättslig hjälp

lämnas på basis av de uppgifter som uppgetts på det standardiserade formuläret. Det kan i praktiken vara omöjligt att utifrån uppgifterna bedöma om de grundläggande principerna för en rättvis rättegång iaktas i den utfärdande medlemsstaten. Samarbetet vid rättslig hjälp avviker också från det samarbete som reglerats i t.ex. genomförandelagen för rambeslutet om konfiskation och EU-utlämningslagen på så vis att rättslig hjälp oftast behövs redan i förundersökningsstadiet, där det i praktiken ännu inte går att bedöma om den utfärdande staten kommer att iaktta de grundläggande principerna för en rättvis rättegång. Den grundläggande utgångspunkten för ömsesidigt erkännande är likväl också att medlemsstaterna kan lita på varandras rättssystem. Man har försökt stärka den tilliten genom bestämmelser om gemensamma straffprocessuella minimirättigheter, om vilka medlemsstaterna förhandlar som bäst.

Enligt denna proposition ska genomförandelagen inte innehålla någon grund som hänför sig till kränkning av en rättvis rättegång. Lösningen motsvarar syftet med rambeslutet och är också i linje med frysningenslagen. Lösningen kan dessutom motiveras med de aspekter på den praktiska tillämpningen som

anförts ovan och med att man i EU samtidigt med åtgärdsprogrammet för ömsesidigt erkännande försöker åstadkomma bestämmelser om straffprocessuella minimirättigheter.

Artikel 2. Definitioner. Enligt punkt a avses med 'utfärdande stat' den medlemsstat i vilken bevisinhämtningsordern har utfärdats. Enligt punkt b avses med 'verkställande stat' den medlemsstat på vars territorium föremålen, handlingarna eller uppgifterna är lokaliserade eller, när det gäller uppgifter i elektronisk form, är direkt tillgängliga i enlighet med den verkställande statens lagstiftning.

I punkt c definieras 'utfärdande myndighet'. Den utfärdande myndigheten kan vara en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare, eller en annan rättslig myndighet, enligt den utfärdande statens definition, som i det enskilda fallet handlar i egenskap av utredande myndighet i straffrättsliga förfaranden, med behörighet att besluta om bevisinhämtning i gränsöverskridande fall i enlighet med nationell lagstiftning.

Med 'verkställande myndighet' avses enligt punkt d en myndighet som enligt den nationella lagstiftning som genomför rambeslutet har behörighet att erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder i enlighet med rambeslutet.

I punkt e definieras vad som avses med 'husrannsakan' och 'beslag' i rambeslutet. Definitionen täcker alla straffrättsliga åtgärder enligt vilka en fysisk eller juridisk person under rättsligt tvång är förpliktad att tillhandahålla eller medverka till tillhandahållandet av föremål, handlingar eller uppgifter. Om åtgärderna inte åtlids, kan de verkställas utan denna persons samtycke eller medföra en påföljd.

Definitionerna i punkterna a och b är så pass detaljerade och exakta att det inte nödvändigtvis behövs någon separat materiell lagstiftning för att de ska kunna genomföras. De uppgifter i elektronisk form som avses i punkt b omfattar t.ex. bankuppgifter i elektronisk form och uppgifter i olika register vilka är tillgängliga för den verkställande myndigheten direkt med stöd av nationell lagstiftning, dvs. utan att något rättshjälpsförfarande behöver tillgripas.

I genomförandelagen bör det tas in en bestämmelse om de myndigheter som nämns i punkterna c och d. Systemet i Finland avviker från systemen i flera andra EU-medlemsstater eftersom polisen är förundersökningsmyndighet i enlighet med 13 § i förundersökningslagen. Undersökningsledare är i regel en i 1 kap. 6 § i tvångsmedelslagen nämnd anställningsberättigad tjänsteman. Med undantag för ärenden som behandlas som ordningsbetsärenden eller i strafforderförfarande leds dock förundersökningen av brott som en polisman misstänks ha begått av allmänna åklagaren (14 § 2 mom. i förundersökningslagen). I Finland är också tullen och gränsbevakningsväsendet förundersökningsmyndigheter när de undersöker brott som faller inom deras ansvarsområde. Av 15 § i förundersökningslagen följer att åklagarna och polisen ska samarbeta under förundersökningen. Under de förutsättningar som anges i 4 § i förundersökningslagen är åklagaren också behörig att bestämma att förundersökningen ska avslutas.

Enligt lagstiftningen i Finland behövs det inte något separat, formellt beslut om inhämtande av bevis. När det handlar om att begära bevismaterial av en främmande stat kan begäran enligt 5 § i rättshjälpslagen framställas av justitieministeriet, domstolarna, åklagarmyndigheterna och förundersökningsmyndigheterna. Framställningar som översänds till Finland från en främmande stat ska enligt 4 § i rättshjälpslagen sändas till justitieministeriet eller direkt till den myndighet som är behörig att uppfylla begäran. De verkställande myndigheterna nämns inte i lagen, utan verkställigheten bestäms i princip enligt nationella bestämmelser. I de fall där det behövs beslag för att begäran ska uppfyllas gäller dock med avvikelse från den nationella lagstiftningen att enligt 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen ska den myndighet som beslutat om beslaget inom en vecka underställa beslutet tingsrätten på den ort där beslaget har verkställts.

Så som nämnts i allmänna motiveringen har Finland gett en till artikel 24 i konventionen av 1959 anknuten förklaring gällande de behöriga rättsliga myndigheterna. Enligt förklaringen är justitieministeriet, tingsrätterna, hovrätterna, högsta domstolen och de all-

männa åklagarna sådana rättsliga myndigheter i Finland som avses i konventionen. Även polismyndigheterna, tullmyndigheterna och tjänstemännen vid gränsbevakningsväsendet är rättsliga myndigheter när de är förundersökningsmyndigheter med stöd av förundersökningslagen.

Enligt artikel 6 i konventionen av 2000 är direkta kontakter mellan de behöriga myndigheterna huvudregel för samarbetet vid rättslig hjälp mellan EU-medlemsstaterna. Begäran kan bara i undantagsfall översändas via justitieministeriet som är den centrala myndigheten.

I rambesluten om ömsesidigt erkännande och i genomförandelagarna för dem har de behöriga rättsliga myndigheterna definierats på ett snävare sätt än i de nämnda rättshjälpsbestämmelserna. När det gäller att verkställa utlämningsorder, dvs. arresteringsorder, mellan EU-medlemsstaterna har beslutsfattandet i Finland koncentrerats till Helsingfors, Kuopio, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter. Åklagaruppgifter i anslutning till verkställigheten av dessa har koncentrerats till häradsåklagarna inom de nämnda tingsrätterna. Åklagaren undertecknar en arresteringsorder som sänds från Finland. Riksdagens lagutskott ansåg i sitt betänkande om EU-utlämningslagen (LaUB 7/2003 rd) att åklagarens centrala roll i förfarandet enligt EU-utlämningslagen var motiverad och åberopade också att åklagaren i den mån det är möjligt snabbt ska involveras i behandlingen av ett ärende. Utskottet ansåg då att det fanns godtagbara och tungt vägande skäl för att behörigheten koncentreras till åklagarna.

Enligt frysningsslagen har beslutsfattandet i ärenden som gäller genomförande av frysningsbeslut i analogi med EU-utlämningslagen koncentrerats till häradsåklagarna inom Helsingfors, Kuopio, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter. Det har ansetts att bl.a. vikten av ett tydligt system talar för att beslutanderätten inte bör fördelas på flera olika myndigheter. Beslut om över-sändande av ett i Finland utfärdat frysningsbeslut fattas av den åklagare eller domstol som utfärdat frysningsbeslutet. Domstolen fattar beslutet på begäran av den åklagare som är behörig att utföra åtal i det aktuella brottmålet.

När riksdagens lagutskott behandlade regeringens proposition gällande frysningsslagen tog utskottet ställning till frågan om behöriga rättsliga myndigheter vid samarbete som bygger på principen om ömsesidigt erkännande. Lagutskottet konstaterade följande i sitt betänkande LaUB 7/2005 rd: "För att förstärka förtroendet är principen att EU-lagstiftningen klart och tydligt ska specificera vilka myndigheter som fattar respektive beslut och att besluten i alla länder fattas på samma nivå, men med hänsyn till skillnaderna i de nationella mekanismerna. Utskottet menar att ömsesidigt erkännande bör innebära att myndigheterna i en annan medlemsstat utan närmare undersökningar kan lita på de ansökningar om verkställighet som kommer från Finland. Å andra sidan kan man i fråga om beslut om verkställighet som kommer till Finland utgå från att de beslutande myndigheterna känner till vår lagstiftning så väl att de kan sända sin begäran om verkställighet till rätt myndighet." Lagutskottet fäste dessutom vikt vid skillnaden mellan traditionellt samarbete vid rättslig hjälp och ömsesidigt erkännande, nämligen att inom traditionellt samarbete vid rättslig hjälp undersöks kriterierna för begäran i den mottagande staten medan utgångspunkten för ömsesidigt erkännande är att ett beslut som har fattats av en myndighet i en annan medlemsstat ska erkännas och utan särskild utredning verkställas. Lagutskottet ansåg att ett enkelt och centralt förfarande där åklagaren i alla lägen är den behöriga myndigheten är att föredra med avseende på att systemet ska vara tydligt. Enligt utskottets mening kräver snabbheten och effektiviteten i förfarandet särskild kompetens av åklagarna samt specialisering och ett fungerande jourssystem. Utskottet påpekade samtidigt att dess ställningstagande inte innebär att det nationella systemet för ledning av förundersökningar bör ändras. Utskottet betonade dessutom den betydelse som samarbetskyldigheten för förundersökningsmyndigheterna och åklagarna har i synnerhet i internationella rättshjälpssituationer där tvångsmedel måste användas.

När utskottet behandlade förslaget gällande frysningsslagen diskuterade utskottet förutom åklagarnas och förundersökningsmyndigheternas roll också åklagarnas befogenheter i

förhållande till domstolen. På det nationella planet fattar domstolen beslut om de sälj- och skingringsförbud som avses i frysningsslagen. Beslut om beslag kan också fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman. Det samarbete som avses i denna proposition är vidsträcktare än enligt frysningsslagen och omfattar förutom genomförandesituationer där det behövs tvångsmedel också t.ex. framställningar om att ur register som den verkställande myndigheten har i sin besittning få uppgifter som behövs för bevisföring. Med avseende på de behöriga myndigheterna påverkas lösningen naturligtvis också av innehållet i det samarbete som avses i rambeslutet.

I genomförandelagen bör det anges särskilt vilka myndigheter som ansvarar för verkställigheten av en bevisinhämtningsorder och vilka rättsliga myndigheter som kan utfärda en bevisinhämtningsorder. När det gäller de verkställande myndigheterna kan beslutsförfarandet i likhet med förfarandet enligt frysningsslagen koncentreras till häradsåklagarna inom Helsingfors, Kuopio, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter. En sådan lösning underlättar möjligheterna att få reda på den behöriga myndigheten i en främmande stat, vilket lagutskottet ansett vara viktigt. Det kan likväl antas att det kommer att göras fler framställningar om inhämtande av bevismaterial än framställningar enligt frysningsslagen, vilket innebär att det inte nödvändigtvis är ändamålsenligt att alla uppgifter relaterade till verkställighet av bevisinhämtningsorder koncentreras till de nämnda åklagarna eller till rättsliga myndigheter över lag. I punkt d i artikeln förutsätts inte att den verkställande myndigheten absolut ska vara en rättslig myndighet. Verkställigheten av en bevisinhämtningsorder gäller oftast åtgärder där polisen nationellt har hand om genomförandet.

Det föreslås att centralkriminalpolisen förutom de ovan nämnda åklagarna ska anges som verkställande myndighet. Det att verkställigheten av order koncentreras till centralkriminalpolisen också för polisens vidkommande motsvarar nuvarande praxis, eftersom det internationella samarbetet vid rättslig hjälp redan nu enligt polisens administrativa anvisningar har ordnats så att cen-

tralkriminalpolisen ansvarar för att begäran om rättshjälp framställs och verkställs.

Det bör dessutom diskuteras om tullen och gränsbevakningsväsendet borde utses till verkställande myndigheter. Även till denna del bör det tas hänsyn till lagutskottets utstakningar om ett enkelt och centralt system för kommunikationen. Det kan inte förutsättas att en myndighet i en annan stat känner till systemet i Finland så att myndigheten vet när en bevisinhämtningsorder gäller ett brott där tullen eller gränsbevakningsväsendet undantagsvis i Finland ansvarar för inhämtandet av bevismaterial. För att bestämmelserna till denna del trots allt ska motsvara den lösning som föreslås i fråga om polisen, föreslås det att också tullen och gränsbevakningsväsendet ska vara verkställande myndigheter i Finland. Det föreslås en precisering enligt vilken de nämnda myndigheterna ska vara verkställande myndigheter endast när ordern gäller ett brott där de nämnda myndigheterna i motsvarande situation i Finland skulle ha hand om undersökningen.

I enlighet med det som beskrivs längre fram föreslås det också att den verkställande åklagaren ska besluta om vägran att verkställa ordern och om uppskjutande av verkställigheten. I en situation där ett beslut om beslag har underställts tingsrätten ska också den berörda tingsrätten kunna besluta om vägran och uppskjutande. Det beror på att i de artiklar i rambeslutet som gäller vägran och uppskjutande förutsätts det att med undantag för vissa exceptionella situationer ska en domare, undersökningsdomare, domstol eller allmän åklagare vara den myndighet som beslutar om vägran eller uppskjutande. Det föreslagna systemet förutsätter intensiva kontakter mellan de verkställande myndigheterna, nämligen förundersökningsmyndigheterna och åklagarna. Förundersökningsmyndigheterna ska bl.a. delge åklagaren de grunder för vägran eller uppskjutande som förundersökningsmyndigheterna känner till.

När det dryftas vilka myndigheter i Finland som kan vara utfärdande myndigheter bör syftet med rambeslutet beaktas. Så som anförts ovan förutsätts det i rambeslutet att den utfärdande myndigheten ska vara en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare eller en annan rättslig myndighet,

enligt den utfärdande statens definition, som i det enskilda fallet handlar i egenskap av utredande myndighet i straffrättsliga förfaranden, med behörighet att besluta om bevisinhämtning i gränsöverskridande fall i enlighet med nationell lagstiftning. Avsikten med den snäva definitionen av rättslig myndighet har varit att begränsa tillämpningen av rambeslutet till samarbete mellan myndigheter på samma nivå för att myndigheterna utan någon närmare utredning ska kunna lita på beslut som fattats inom de andra systemen, som om beslutet skulle ha fattats inom det egna systemet i staten i fråga. Också när det gäller behöriga myndigheter understryks det i skäl 8 i ingressen till rambeslutet att det är viktigt med betydande garantier till skydd för grundläggande rättigheter. Enligt skäl 9 i ingressen handlar det i rambeslutet om rättsligt samarbete enligt artikel 31 i unionsfördraget. Det konstateras att även om andra myndigheter än domare, domstolar, undersökningsdomare och allmänna åklagare kan medverka vid bevisinhämtning i enlighet med artikel 2 c ii, omfattar rambeslutets tillämpningsområde inte polis-, tull- och gränssamarbete samt administrativt samarbete vilka regleras av andra bestämmelser i fördragen.

Det ligger alltså inte i linje med syftet med definitionsbestämmelsen att Finland generellt skulle utse polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet till verkställande myndighet. Det är däremot inte heller förnuftigt att i denna proposition föreslå begränsningar i fråga om de nationella befogenheterna för förundersökningsmyndigheterna i Finland enbart därför att man därigenom gör det möjligt att tydligare tolka polisen, tullen eller gränsbevakningsväsendet som rättsliga myndigheter enligt rambeslutet. Det finns däremot antagligen inga hinder för att definitionen omfattar en tjänsteman med befogenheter som undersökningsledare vid centralkriminalpolisen, till vilken det enligt 9 § i polisförvaltningslagen (110/1992) har koncentrerats bl.a. undersökningar av internationell, organiserad brottslighet. Med motsvarande begränsningar kan det tolkas som tillåtet att vid tullen och gränsbevakningsväsendet till utfärdande myndigheter utse sådana tjänstemän som ansvarar för internationella brottsundersökningar och är undersökningsledare.

En lösning där de utfärdande myndigheter-
na utses i enlighet med syftet med rambeslu-
tet, dvs. så att de allmänna domstolarna eller
åklagarna är behöriga myndigheter, ligger i
linje med de tidigare antagna rambesluten om
ömsesidigt erkännande och med det utlåtande
av lagutskottet som beskrivits ovan. Det att
åklagarna är utfärdande myndigheter kan
också främja förundersökningssamarbetet
mellan polisen och åklagarna och bidra till
att åklagaren får det bevismaterial som han
eller hon behöver för huvudförhandlingen.
Det att beslutsfattandet i fråga om utfärdande
av bevisinhämtningsorder koncentreras till
åklagarna kommer att förenkla systemet ock-
så på så vis att samma förfarande tillämpas
med avseende på alla medlemsstater. Syste-
met är därmed inte beroende av medlemssta-
ternas avgöranden i fråga om det förfarande
för godkännande enligt artikel 11.4 och
11.5 som beskrivs längre fram.

Systemet får dock inte vara alltför byråkra-
tiskt eller leda till att myndigheterna blir
ovilliga att tillämpa de nya bestämmelserna.
Det gäller också att säkerställa att informa-
tionen förmedlas mellan åklagarna och för-
undersökningsmyndigheterna och att förfä-
randet är snabbt. Åklagarna bör därför ha den
kompetens som förutsätts för internationellt
samarbete och en fungerande jourorganisa-
tion för att trygga möjligheten att effektivt
verkställa varje order, så som lagutskottet
konstaterat i sitt betänkande.

Det är också ett tänkbart alternativ att åkla-
garens order krävs endast i de situationer där
begäran att inhämta bevis gäller bevismateri-
al som inte finns i den verkställande myndig-
hetens besittning i den verkställande staten.
Åklagaren ska då med andra ord utfärda en
order i situationer där det kan bli aktuellt att
inhämta bevismaterialet genom att husrann-
sakan och beslag enligt rambeslutet används.
De övriga tjänstemän som anges ovan kan
således begära sådana registeruppgifter samt
utredningar om förhör, vittnesutsagor eller
undersökningsresultat som den verkställande
myndigheten har i sin besittning, eftersom
det då står klart att det inte behövs husrann-
sakan eller beslag för att bevismaterialet ska
kunna inhämtas.

Om någon annan myndighet än en domstol
eller allmän åklagare utses till behörig rätts-

lig myndighet med avseende på utfärdande
av en bevisinhämtningsorder, måste ordern
så som beskrivs längre fram i vilket fall som
helst godkännas av en åklagare i situationer
enligt artikel 11.4 och 11.5. Under förhand-
lingarna kring rambeslutet uppgav en klar
majoritet av medlemsstaterna att de kräver att
en domstol, undersökningsdomare, domare
eller allmän åklagare ska godkänna varje be-
visinhämtningsorder. Om även förundersök-
ningsmyndigheterna enligt finsk lag direkt
kan begära uppgifter som den verkställande
myndigheten har i sin besittning måste man
således iaktta olika förfaranden i förhållande
till olika medlemsstater beroende på om
medlemsstaten i fråga kräver eller inte kräver
ett godkännande.

Så som konstaterats i allmänna motivering-
en lämnade inrikesministeriet och central-
kriminalpolisen avvikande mening till ar-
betsgruppens förslag om att utfärdandet av en
bevisinhämtningsorder i samtliga fall skulle
koncentreras till åklagarna. I remissvaren kri-
tiserade också inrikesministeriet, finansmini-
steriets skatteavdelning och tullstyrelsen ar-
betsgruppens förslag på denna punkt. I denna
proposition föreslås därför en lösning som
innebär att i de fall där det begärda bevismate-
rialet finns i den verkställande myndighe-
tens besittning och medlemsstaten i fråga inte
kräver att ordern ska godkännas av en åkla-
gare, ska ordern kunna utfärdas också av en
sådan tjänsteman vid centralkriminalpolisen,
tullen eller gränsbevakningsväsendet som har
befogenheter som undersökningsledare. Om
det begärda bevismaterialet däremot inte
finns i den verkställande myndighetens be-
sittning, blir det sannolikt nödvändigt att in-
hämta bevismaterialet med användning av
husrannsakan och beslag som definieras i
rambeslutet. Det föreslås att i dessa fall ska
behörigheten att utfärda order koncentreras
till åklagarna.

Det gäller dock också att diskutera behovet
av att definiera domstolarna som utfärdande
myndigheter. Det bevismaterial som behövs i
ett brottmål och som avses i rambeslutet in-
hämtas vanligen under förundersökningssta-
diet. Bevisinhämtningen utgör ett led i för-
undersökningen, som förundersökningsmyndig-
heten gör i samarbete med åklagaren. En-
ligt 17 kap. 8 § i rättegångsbalken är det par-

ternas uppgift att framställa rätten bevis. Domstolen får, med undantag för vissa målsägandebrott, också självant bestämma att bevismaterial ska inhämtas, när det anses nödvändigt. Sådana situationer är sällsynta i praktiken. Det föreslås dock att förutom åklagarna ska också de behöriga domstolarna i brottmål kunna utfärda en bevisinhämtningsorder. Domstolarnas möjlighet att begära bevis bör inte uteslutas bara på grund av att antalet fall är litet.

Husrannsakan eller beslag definieras inte i den gällande nationella lagstiftningen. Det kan anses att definitionen i punkt e har ett bredare innehåll än tvångsmedelslagens bestämmelser om husrannsakan och beslag, eftersom definitionen omfattar även t.ex. skyldighet att förete handling enligt 17 kap. 12 § i rättegångsbalken samt skyldighet att lämna ut bankkontouppgifter. Det finns bestämmelser om skyldighet att lämna ut uppgifter av detta slag i flera lagar utan att det förutsätts att tvångsmedelslagens bestämmelser om husrannsakan och beslag ska tillämpas vid förfarandet (se t.ex. RP 178/2004 där det har redogjorts för lagstiftning och praxis i anslutning till utlämnande av bankuppgifter).

Å andra sidan regleras husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning separat i 5 kap. i tvångsmedelslagen. Enligt avgränsningen i artikel 4.2 punkt b i rambeslutet får en bevisinhämtningsorder inte utfärdas med begäran om att kroppsundersökningar ska genomföras. När det gäller att inhämta begärda bevis kan alltså bestämmelserna om husrannsakan och rannsakan i 5 kap. 1-8 § i tvångsmedelslagen bli tillämpliga. Bestämmelserna om kroppsvisitation och kroppsbesiktning i 9-12 § i det nämnda kapitlet faller däremot utanför tillämpningsområdet. De uppgifter om eventuella tidigare kroppsvisitationer eller kroppsbesiktningar som den verkställande myndigheten har i sin besittning omfattas däremot av tillämpningsområdet för rambeslutet så som beskrivs längre fram.

När det övervägs vad husrannsakan och beslag enligt definitionen i rambeslutet betyder i samband med samarbete vid rättslig hjälp gäller det att göra skillnad mellan de situationer där Finland är verkställande stat av en

bevisinhämtningsorder och de situationer där landet är utfärdande stat.

I de situationer där Finland är verkställande stat har definitionen av husrannsakan och beslag relevans i fall av vägran. I enlighet med artikel 13 får Finland vägra verkställa en bevisinhämtningsorder, om det för verkställigheten förutsätts husrannsakan och beslag och ordern gäller undersökning av något annat än ett s.k. listat brott och brottet inte är straffbart enligt finsk lag (avsaknad av s.k. dubbel straffbarhet).

Enligt den gällande rättshjälpslagen lämnar Finland för närvarande rättslig hjälp utan krav på dubbel straffbarhet, om inte verkställigheten av begäran förutsätter att tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen används. I fråga om verkställighet av en begäran som förutsätter tvångsmedel gäller enligt 15 § 1 mom. i rättshjälpslagen däremot att kravet på dubbel straffbarhet ska tillämpas. Som ett undantag nämns i 2 mom. ett sådant föreläggande att säkra data som avses i 4 kap. 4 b § i tvångsmedelslagen.

När det gäller konventionen av 1959 har Finland som en förutsättning för begäran om husrannsakan och beslag uppställt de villkor som avses i artikel 5.1 punkterna a och c, enligt vilka det för verkställigheten av begäran avseende husrannsakan och beslag förutsätts att den gärning som begäran grundar sig på skulle vara straffbar också enligt lagstiftningen i Finland om den hade begåtts under motsvarande förhållanden (krav på s.k. dubbel straffbarhet). Det förutsätts dessutom att uppfyllandet av begäran är förenligt med lagstiftningen i Finland.

Om husrannsakan och beslag definierades i enlighet med rambeslutet i verkställighetssituationer, skulle följden bli att myndigheterna i Finland oftare än för närvarande skulle kunna vägra verkställa en bevisinhämtningsorder, eftersom definitionen enligt rambeslutet omfattar även sådana metoder för inhämtande av information som inte i Finland har betraktats som i tvångsmedelslagen avsedda tvångsmedel. Ett sådant resultat kan inte anses vara förenligt med syftet med rambeslutet. Genom att tillämpa de nationella bestämmelserna om husrannsakan och beslag kan man däremot möjliggöra ett vidsträckt samarbete som motsvarar nuläget och som

också bäst motsvarar syftet med rambeslutet, dvs. att underlätta EU-medlemsstaternas samarbete vid rättslig hjälp. Avsikten är med andra ord inte att ta ett steg bakåt från det som är tillåtet i dagens läge.

Det att tvångsmedelslagens bestämmelser om husrannsakan och beslag tillämpas vid verkställigheten av bevisinhämningsorder kommer också att underlätta den praktiska tillämpningen av bestämmelserna. Den verkställande myndigheten behöver då inte från fall till fall tolka huruvida en enskild åtgärd ska tolkas som sådan husrannsakan eller sådant beslag som definieras i rambeslutet.

På dessa grunder föreslås det i denna proposition att verkställigheten av en bevisinhämningsorder i Finland inte ska vara beroende av hur husrannsakan eller beslag enligt definitionen i rambeslutet lämpar sig på den aktuella åtgärden. Eftersom den föreslagna lösningen möjliggör vidsträcktare samarbete än vad som förutsätts i rambeslutet, kan lösningen anses vara förenlig med rambeslutets syfte och därmed tillåten.

I de situationer där Finland är utfärdande stat kommer definitionen av husrannsakan och beslag att ha relevans i de situationer som avses i artikel 11.4 och 11.5 i rambeslutet. Enligt punkt 4 får myndigheten i den verkställande staten kräva att husrannsakan eller beslag inte får göras för bevisinhämtning, om inte ordern har godkänts av en domstol, domare, undersökningsdomare eller allmän åklagare. Om alltså en bevisinhämningsorder har utfärdats i Finland av någon annan myndighet än en domstol eller åklagare, ska den verkställande staten få vägra inhämta bevismaterial med hjälp av sådan husrannsakan eller sådant beslag som definierats i rambeslutet, bortsett från de situationer där ordern har godkänts av någon av de ovan nämnda rättsliga myndigheterna. Enligt punkt 5 kan den verkställande staten göra en anmälan med krav på ett godkännande av en domstol, domare, undersökningsdomare eller allmän åklagare i samtliga fall.

Om man i fråga om de utfärdande myndigheterna eller godkännandeförfarandet går in för en lösning enligt vilken det krävs en order eller ett godkännande av åklagaren bara när ordern avser husrannsakan och beslag, kommer definitionen enligt artikel 2 punkt e att

ha betydelse. Det beror på att definitionen så som beskrivits ovan omfattar också sådana åtgärder på vilka man i Finland inte tillämpar tvångsmedelslagens bestämmelser om husrannsakan och beslag och på att det inte kan förutsättas att myndigheterna i främmande stater känner till tvångsmedelslagstiftningen i Finland. Det är däremot meningen att den rätt att kräva att ordern godkänns av en åklagare som avses i artikel 11.4 ska utsträckas till sådana situationer med husrannsakan och beslag som avses med den definition som tagits in i artikel 2 punkt e i rambeslutet.

Om således gränsdragningen för huruvida en åklagare eller en förundersökningsmyndighet kan utfärda en bevisinhämningsorder görs på basis av huruvida husrannsakan eller beslag måste göras för att ordern ska kunna verkställas, måste man vid utfärdande av en order bedöma från fall till fall om det blir aktuellt med husrannsakan eller beslag i den verkställande staten i enlighet med definitionen i rambeslutet eller en eventuell definition enligt lagstiftningen i den verkställande staten. Det här kan bromsa upp förfarandet och göra systemet ännu mera komplicerat. Det föreslås därför inte någon gränsdragning på denna grund. Det föreslås i stället att i de situationer där det bevismaterial som begärs från en annan medlemsstat finns i den verkställande myndighetens besittning, ska en förundersökningsmyndighet enligt finsk lag kunna utfärda ordern. I annat fall ska ordern kunna utfärdas endast av en åklagare eller domstol. Den föreslagna lösningen är tydlig och enkel på så vis att i de situationer där det bevismaterial som behövs finns i den verkställande myndighetens besittning är det klart att det inte behövs husrannsakan eller beslag för att ordern ska kunna verkställas. De myndigheter i Finland som behöver rättslig hjälp behöver med andra ord inte bedöma om bevismaterialet kommer att inhämtas med användning av husrannsakan eller beslag enligt definitionen i rambeslutet eller enligt en eventuell definition i lagstiftningen i den verkställande staten. Inte heller denna lösning gör det möjligt för en förundersökningsmyndighet enligt finsk lag att utfärda en bevisinhämningsorder för att översända den till en sådan medlemsstat som gjort en anmälan om att den i samtliga situationer förutsät-

ter ett godkännande av en åklagare eller någon annan "traditionell" rättslig myndighet.

Artikel 3. *Utseende av behöriga myndigheter.* I artikeln åläggs medlemsstaterna skyldighet att underrätta rådets generalsekretariat om de behöriga myndigheter som avses i artikel 2 punkterna c och d. Den medlemsstat som utser en central myndighet i enlighet med artikel 8.2 ska lämna också den informationen till rådets generalsekretariat, som ska översända informationen till de övriga medlemsstaterna och kommissionen.

I det föregående har det redogjorts för de behöriga myndigheterna enligt lagstiftningen i Finland och för hur de ska definieras i genomförandelagen. I Finland ska justitieministeriet vara den centrala myndighet som avses i artikel 8.2.

Artikel 4. *Tillämpningsområde för den europeiska bevisinhämtningsordern.* Enligt punkt 1 i artikeln får bevisinhämtningsordern utfärdas på de villkor som anges i artikel 7 för att i den verkställande staten inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som behövs i den utfärdande staten i förfaranden som anges i artikel 5. I punkt 2 ingår en förteckning över undantagen från tillämpningsområdet. Bevisinhämtningsordern får inte utfärdas för det första om avsikten är att inleda utfrågningar av misstänkta, vittnen, sakkunniga eller någon annan part (punkt a). För det andra omfattar tillämpningsområdet inte genomförande av kroppsundersökningar, inhämtande av kroppsmaterial eller biometriska uppgifter direkt från en persons kropp, inbegripet DNA-prover eller fingeravtryck (punkt b). Som det tredje undantaget nämns inhämtande av information i realtid, t.ex. genom avlyssning av kommunikation, hemlig övervakning eller övervakning av bankkonton (punkt c). För det fjärde får bevisinhämtningsordern inte utfärdas för genomförande av analyser av befintliga föremål, handlingar eller uppgifter (punkt d). Som det femte undantaget nämns inhämtande av kommunikationsuppgifter som har bevarats av leverantörer av offentligt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller offentligt kommunikationsnät (punkt e).

I artikel 4.3 ingår en bestämmelse om utbyte av information om brottmålsdomar från kriminalregistret. För utbytet gäller rådets

beslut 2005/876/RIF av den 21 november 2005 om utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och andra relevanta instrument. Kriminalregisteruppgifter (straffregisteruppgifter) kommer således att utbytas i huvudsak genom förmedling av justitieministeriet med stöd av det nämnda beslutet och i framtiden med stöd av ett rambeslut om utbyte av kriminalregisteruppgifter. Utlämnande av straffregisteruppgifter faller med andra ord utanför tillämpningsområdet för det aktuella rambeslutet.

I punkterna 4-6 regleras de situationer där undantagen enligt punkt 2 trots allt hör till tillämpningsområdet för bevisinhämtningsordern. Enligt punkt 4 får bevisinhämtningsordern utfärdas för inhämtande av föremål, handlingar eller uppgifter som omfattas av punkt 2, om föremålen, handlingarna eller uppgifterna redan finns i den verkställande myndighetens besittning innan bevisinhämtningsordern utfärdas.

Enligt punkt 5 gäller att på begäran av den utfärdande myndigheten ska bevisinhämtningsordern även omfatta andra föremål, handlingar eller uppgifter som den verkställande myndigheten upptäcker under verkställigheten av ordern och utan ytterligare undersökningar anser vara relevanta för de förfaranden för vilka ordern utfärdades. Enligt punkt 6 får bevisinhämtningsordern, om den utfärdande myndigheten så begär, även omfatta inhämtande av vittnesmål från personer som är närvarande vid verkställigheten av bevisinhämtningsordern och har direkt anknytning till det ärende som denna avser. De i den verkställande staten relevanta regler som är tillämpliga i nationella ärenden ska också kunna tillämpas när det gäller inhämtande av sådana vittnesmål.

Punkterna 5 och 6 är förenade med informationsskyldighet enligt artikel 17.1 punkt a, enligt vilken den verkställande myndigheten omedelbart ska informera den utfärdande myndigheten om behov som uppdagats först i samband med verkställigheten och gäller åtgärder som inte kunde anges närmare när bevisinhämtningsordern utfärdades. Utifrån den erhållna informationen kan den utfärdande myndigheten bedöma om det övriga bevismaterial som den verkställande myndigheten påträffat kan behövas för den aktuella brotts-

undersökningen. Avsikten är med andra ord inte att den utfärdande staten ska tillställas mer information än vad den behöver för att utreda det brott som undersökningen gäller.

Artikel 4 är till övervägande del detaljerad och noggrant utformad. Kroppsundersökning enligt artikel 4.2 punkt b, för vilken en bevisinhämtningsorder alltså inte kan utfärdas, omfattar bestämmelserna om kroppsvisitation och kroppsbesiktning i 5 kap. i tvångsmedelslagen. Tvångsmedelslagens bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning ska således inte tillämpas på verkställigheten av en bevisinhämtningsorder som utfärdats i en annan medlemsstat. För tydlighetens skull föreslås det i genomförandelagen en bestämmelse om de tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen som ska få användas för att inhämta bevismaterial som begärs från Finland. Det kommer att bli aktuellt att använda husrannsakan och beslag.

Det är likväl motiverat att precisera förhållandet mellan punkt 2 och punkt 4. Så som framgår av det som anförts ovan gäller enligt punkt 2 att bl.a. personbevisning och andra former för att inhämta information i realtid, t.ex. avlyssning av kommunikation, inte omfattas av tillämpningsområdet för rambeslutet. Enligt punkt 4 gäller att trots avgränsningen får en bevisinhämtningsorder utfärdas för begäran om sådant bevismaterial enligt punkt 2 som finns i den verkställande myndighetens besittning innan bevisinhämtningsordern utfärdas. Tillämpningsområdet omfattar därmed t.ex. en situation där den behöriga myndigheten i Finland ombeds lämna ut sådana uppgifter om tidigare utförd teleavlyssning eller teknisk avlyssning som finns i myndighetens besittning. Bevisinhämtningsordern kan då gälla t.ex. ett sådant brott i fråga om vilket det enligt tvångsmedelslagen i Finland inte är tillåtet att använda teleavlyssning för att utreda brottet.

I 5 a kap. 13 § i tvångsmedelslagen föreskrivs om förvaring av överskottsinformation. I paragrafen sägs att överskottsinformation som har erhållits genom teleavlyssning eller teknisk avlyssning och som inte har samband med ett brott eller som gäller något annat brott än det för vars utredning tillståndet till eller beslutet om teleavlyssning eller teknisk avlyssning har givits ska förstöras ef-

ter det att målet har avgjorts genom en lagkraftvunnen dom eller lämnats därhän. Informationen får dock förvaras och lagras i förundersökningsmyndigheternas register som avses i lagen om polisens personregister (509/1995), om den gäller ett sådant brott för vars utredning teleavlyssning eller teknisk avlyssning får användas, eller den behövs för att förhindra ett brott som avses i 15 kap. 10 § i strafflagen. I paragrafen föreskrivs också om förvaringstiden för uppgifterna och utplåning av uppgifter om mobilteleapparaters läge. Även signalement och DNA-profiler kan vara förenade med liknande situationer som information som erhållits genom teleavlyssning. Enligt 6 kap. 4 § 3 mom. i tvångsmedelslagen är det förbjudet att förvara och registrera signalement för undersökning av andra brott än det som utreds. DNA-profiler får registreras i polisens personregister under de förutsättningar som anges i 6 kap. 5 § 3 mom. Bestämmelsen i artikel 4.4 i rambeslutet bör inte tolkas så att den ålägger den verkställande staten att lämna ut andra uppgifter som finns i den verkställande myndighetens besittning än sådana som får förvaras och registreras enligt lagstiftningen i den berörda medlemsstaten.

Artikeln om bevismaterial som omfattas av tillämpningsområdet för rambeslutet är mycket viktig med tanke på de praktiska tillämpningssituationerna. Det föreslås därför en bestämmelse om detta i genomförandelagen. I bestämmelsen preciseras också under vilka förutsättningar det från Finland ska få lämnas ut sådana uppgifter som finns i den verkställande myndighetens besittning och som annars faller utanför tillämpningsområdet för rambeslutet. För att uppgifterna ska få lämnas ut förutsätts det att de får registreras i polisens personregister.

Artikel 5. Förfaranden för vilka den europeiska bevisinhämtningsordern får utfärdas. I artikeln anges de förfaranden för vilka en bevisinhämtningsorder får utfärdas. En bevisinhämtningsorder får utfärdas för brottmålsrättegångar som inletts hos eller ska tas upp inför en rättslig myndighet avseende en straffbar gärning enligt lagen i den utfärdande staten (punkt a). För det andra får en bevisinhämtningsorder utfärdas vid förfaranden som inletts hos administrativa myndigheter

med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelser av rättsregler, förutsatt att beslutet kan leda till förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål (punkt b). För det tredje får en order utfärdas vid förfaranden som inletts hos rättsliga myndigheter med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelser av rättsregler, förutsatt att beslutet kan leda till fortsatta förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål (punkt c). För det fjärde får en order utfärdas i samband med de förfaranden som anges i punkterna a, b och c vilka hänför sig till brott eller överträdelser för vilka en juridisk person kan ställas till ansvar eller bestraffas i den utfärdande staten.

I Finland finns det inte några administrativa brottmål som enligt den nationella lagstiftningen ska handläggas vid straffrättsligt förfarande. I Finland kommer rambeslutet därför att tillämpas på brottmål som handläggs av förundersökningsmyndigheterna, åklagarna och de allmänna domstolarna enligt finsk lag. I genomförandelagen föreslås en bestämmelse som skapar klarhet i artikel 5 när det gäller förfaranden som blir tillämpliga i Finland.

Artikel 6. *Den europeiska bevisinhämtningsorderns innehåll och form.* I punkt 1 ingår en bestämmelse om skyldighet att fylla i bevisinhämtningsordern enligt formuläret i bilagan till rambeslutet och underteckna formuläret samt intyga att innehållet är riktigt. Enligt punkt 2 ska bevisinhämtningsordern utfärdas på eller översättas till ett språk som är officiellt i den verkställande staten. Varje medlemsstat får, när rambeslutet antas eller vid en senare tidpunkt, ange för rådets generalsekretariat att den kommer att godta bevisinhämtningsorder eller en översättning av en bevisinhämtningsorder till ett eller flera andra av de officiella språken vid unionens institutioner.

Enligt 8 § i rättshjälpslagen ska begäran om rättshjälp eller en översättning av den avfattas på finska eller svenska. Begäran kan dock uppfyllas även om den är avfattad på något annat språk, om det inte enligt lagen annars finns hinder för uppfyllande av begä-

ran. I paragrafen ingår också en bestämmelse om bemyndigande att genom förordning bredda antalet språk som kan godtas vid förfaranden för rättslig hjälp. Enligt 9 § i förordningen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (13/1994) kan en begäran eller översättningen av den vara avfattad också på norska, danska, engelska, franska eller tyska.

I de EU-rättsakter som gäller ömsesidigt erkännande har det blivit praxis att ange att framställningar med begäran om samarbete ska avfattas på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av de nämnda språken. Även begäran som avfattats på något annat språk kan godtas, om det inte annars finns något hinder för detta.

Också med tanke på samarbetssituationer som avses i det aktuella rambeslutet bör genomförandelagen innehålla en bestämmelse om godtagbara språk. I analogi med praxisen för genomförandet av andra rambeslut ska en bevisinhämtningsorder som översänds till Finland eller en översättning av den tillställas den verkställande myndigheten på finska, svenska eller engelska. Också en order som avfattats på något annat språk ska kunna godtas, om det inte annars finns något hinder för godtagandet. När det är fråga om översättning av en bevisinhämtningsorder som utfärdats i Finland ska naturligtvis den berörda medlemsstatens krav på översättning av handlingar iaktas.

I Finland kommer den utfärdande eller den verkställande myndigheten att ha hand om förfarandet för översättning av handlingarna. Vid behov kommer justitieministeriet att bistå när handlingar ska översättas.

DEL II **Förfaranden och rättssäkerhetsgarantier som ska iaktas av den utfärdande staten**

Artikel 7. *Villkor för utfärdande av den europeiska bevisinhämtningsordern.* Enligt punkt 1 får en bevisinhämtningsordern endast utfärdas när den utfärdande myndigheten har förvissat sig om att villkoren enligt punkterna a och b är uppfyllda. För det första ska inhämtandet av de efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna vara nödvändigt och proportionerligt till syftet med de

förfaranden som avses i artikel 5 (punkt a). Det andra villkoret är att föremålen, handlingarna eller uppgifterna i jämförbara fall kan erhållas med stöd av lagstiftningen i den utfärdande staten, om de fanns tillgängliga på den utfärdande statens territorium, även om andra processuella åtgärder då skulle tillämpas (punkt b). Den utfärdande staten ska göra en bedömning när det gäller de nämnda villkoren.

I den gällande lagstiftningen om rättslig hjälp ingår inte någon motsvarande allmän bestämmelse om villkoren för begäran om rättshjälp. Å andra sidan kan kraven på nödvändighet och proportionerlighet enligt punkt a ses som lämpliga allmänna rättsprinciper också vid förfaranden för rättslig hjälp. Syftet med punkt b är att säkerställa att det inte till en annan medlemsstat framställs begäran om sådana uppgifter som inte heller kan fås på det nationella planet.

Artikeln kan anses vara tillräckligt tydlig och noggrant avgränsad för att den ska kunna tillämpas direkt.

Artikel 8. Översändande av den europeiska bevisinhämtningsordern. Enligt punkt 1 får bevisinhämtningsordern översändas till den behöriga myndigheten i en medlemsstat där den behöriga myndigheten i den utfärdande staten med rimliga skäl kan anta att relevanta föremål, handlingar eller uppgifter är lokaliserade eller, när det gäller uppgifter i elektronisk form, är direkt tillgängliga i enlighet med den verkställande statens lagstiftning. Bevisinhämtningsordern ska översändas till den verkställande myndigheten på ett sätt som gör det möjligt för den verkställande staten att få en skriftlig uppteckning och att fastställa äktheten. Enligt punkten ska kommunikation ske direkt mellan den utfärdande och den verkställande myndigheten. Enligt punkt 2 får varje medlemsstat utse en central myndighet eller flera centrala myndigheter för att biträda de behöriga myndigheterna. Den centrala myndigheten kan också åläggas att ansvara för det administrativa översändandet och mottagandet av bevisinhämtningsordern samt för annan officiell korrespondens i anslutning härtil, om organisationen av medlemsstatens interna rättssystem så kräver.

Enligt punkt 3 kan den utfärdande myndigheten översända bevisinhämtningsordern genom det europeiska rättsliga nätverkets säkra telekommunikationssystem. I punkt 4 föreskrivs om möjligheten att göra efterforskningar bl.a. via det europeiska rättsliga nätverkets kontaktpunkter för att få reda på den behöriga myndigheten. Enligt punkt 5 ska den myndighet i den verkställande staten som tar emot bevisinhämtningsordern och som saknar behörighet att erkänna beslutet och vidta åtgärder för dess verkställighet, på eget initiativ översända ordern till den verkställande myndigheten och underrätta den utfärdande myndigheten om detta. Enligt punkt 6 ska alla svårigheter rörande översändandet eller äktheten av de handlingar som behövs för att verkställa bevisinhämtningsordern behandlas genom direkta kontakter mellan de berörda utfärdande och verkställande myndigheterna, eller, i förekommande fall, med bistånd av medlemsstaternas centrala myndigheter.

Det är meningen att Finland ska utse justitieministeriet till den myndighet enligt artikel 8 som ska bistå andra myndigheter. Det är däremot inte ändamålsenligt att låta allt översändande och mottagande av varje bevisinhämtningsorder gå via justitieministeriet. En sådan lösning skulle innebära att kommunikationen försvåras från vad den är för närvarande utifrån rättshjälpslagen och konventionen av 2000 inom systemet med direkta kontakter mellan myndigheterna. Enligt artikel 6.2 i den nämnda konventionen kan framställningar om rättslig hjälp översändas också via den centrala myndigheten endast i speciella fall. Den huvudregeln kommer att följas också när en bevisinhämtningsorder ska översändas.

I genomförandelagen föreslås en allmän bestämmelse om översändande av en bevisinhämtningsorder och om kommunikation mellan myndigheterna. Det föreslås också bli nämnt att justitieministeriet ska bistå de behöriga myndigheterna. En bevisinhämtningsorder ska i undantagsfall få översändas genom justitieministeriets förmedling.

Artikel 9. Europeisk bevisinhämtningsorder med anknytning till tidigare bevisinhämtningsorder eller beslut om frysning. Enligt punkt 1 gäller att om en bevisinhämt-

ningsorder kompletterar en tidigare bevisinhämtningsorder eller ett beslut om frysning ska detta anges enligt ett formulär. Enligt punkt 2 är det tillåtet för den myndighet som deltar vid verkställigheten av ordern att rikta en kompletterande bevisinhämtningsorder direkt till den behöriga myndigheten i den verkställande staten i samband med närvaro i den staten. Detta påverkar dock inte de förklaringar om utseende av den centrala myndigheten som gjorts i enlighet med artikel 3.2.

Artikeln förutsätter inte någon preciserande reglering.

Artikel 10. Villkor för användning av personuppgifter. I artikeln regleras de ändamål för vilka det är tillåtet för den utfärdande staten att använda personuppgifter som den inhämtat enligt rambeslutet. Personuppgifterna får användas för det första vid förfaranden för vilka en europeisk bevisinhämtningsorder får utfärdas (punkt a). För det andra får uppgifterna användas vid andra rättsliga och administrativa förfaranden med direkt anknytning till de förfaranden som avses i punkt a (punkt b). För det tredje är det tillåtet att använda personuppgifterna för förebyggande av ett omedelbart och allvarligt hot mot den allmänna säkerheten (punkt c). För alla andra syften än de som anges i punkterna a, b och c får personuppgifterna användas endast efter på förhand inhämtat samtycke från den verkställande staten eller samtycke från den person som uppgifterna gäller.

I punkt 2 sägs att beroende på omständigheterna i det enskilda fallet får den verkställande staten begära att den medlemsstat till vilken personuppgifterna har översänts meddelar hur uppgifterna har använts. Enligt punkt 3 ska artikeln inte tillämpas på personuppgifter inhämtade av en medlemsstat enligt rambeslutet om dessa har sitt ursprung i den medlemsstaten.

Punkterna 1 och 2 motsvarar punkterna 1 och 2 i artikel 23 i rättshjälpskonventionen av 2000. Avsikten med punkt 3 har varit att "statsinterna" situationer där personuppgifter inte har erhållits från en annan medlemsstat inte ska omfattas av begränsningarna enligt punkt 1.

I Finland lämpar sig dataskyddslagstiftningen och offentlighetslagstiftningen också i

fråga om personuppgifter som erhållits via internationella förfaranden för rättslig hjälp. I 27 § i rättshjälpslagen finns särskilda, förtydligande bestämmelser om hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter. I 1 mom. sägs att när en finsk myndighet begär rättshjälp av en utländsk myndighet gäller i fråga om hemlighållande av handlingar och andra upptagningar samt tystnadsplikt och i fråga om parternas och myndigheternas rätt att få del av uppgifterna vad som föreskrivs i finsk lag. På material som erhållits vid förfaranden för straffrättslig hjälp tillämpas därmed lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), personuppgiftslagen (523/1999), lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) och lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2001). Dessutom har den 1981 ingångna konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 36/1992) satts i kraft nationellt i Finland. Inom EU antogs dessutom 2008 rådets rambeslut 2008/977/RIF om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete (nedan rambeslutet om skydd av personuppgifter). Det har ännu inte genomförts i medlemsstaterna. Utgångspunkten är att de bestämmelser om skydd för personuppgifter som finns i enskilda instrument och som är mera detaljerade än bestämmelserna i rambeslutet om skydd av personuppgifter ska åsidosätta de sistnämnda bestämmelserna.

Enligt 27 § 2 mom. i rättshjälpslagen ska, utöver vad som föreskrivs i 1 mom., i fråga om hemlighållande, tystnadsplikt, begränsningar i användningen av uppgifterna eller återsändande eller förstörande av överlåtet material iakttas vad som bestäms i gällande avtal mellan Finland och den främmande staten eller villkoren för den främmande statens rättshjälp. I de situationer som avses i rambeslutet blir det därför aktuellt att tillämpa bestämmelserna om skydd för personuppgifter i artikel 10, som kan anses vara tillräckligt detaljerad för att kunna tillämpas direkt.

DEL III **Förfaranden och rättssäkerhetsgarantier som ska iakttas av den verkställande staten**

Artikel 11. Erkännande och verkställighet. Enligt punkt 1 ska den verkställande myndigheten erkänna och verkställa en bevisinhämtningsorder, om det på fallet inte blir aktuellt att tillämpa något av skälen för att vägra enligt artikel 13 eller något av skälen för att skjuta upp verkställigheten enligt artikel 16. Enligt punkt 2 ansvarar den verkställande staten för hur bevisinhämtningsordern verkställs och beslutar om det är nödvändigt att använda tvångsåtgärder för att inhämta bevismaterialet. På förfarandet tillämpas den verkställande statens förfaranderegler.

Enligt punkt 3 ska varje medlemsstat se till att varje åtgärd som tillämpas i liknande nationella ärenden också finns tillgänglig för verkställigheten av en bevisinhämtningsorder. Varje medlemsstat ska också se till att åtgärder, inklusive husrannsakan och beslag, finns tillgängliga när bevisinhämtningsordern avser något av de brott som förtecknas i artikel 14.2.

I punkt 4 sägs att om den utfärdande myndigheten inte är en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare och bevisinhämtningsordern inte har godkänts av någon av dessa myndigheter, får den verkställande myndigheten i ett enskilt fall besluta att ingen husrannsakan eller beslag får göras för att verkställa bevisinhämtningsordern. Innan den verkställande myndigheten beslutar detta ska den samråda med den utfärdande statens behöriga myndighet. Enligt punkt 5 får en medlemsstat genom en separat anmälan uppge att ett godkännande enligt punkt 4 krävs i samtliga fall där den utfärdande myndigheten inte är en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare. Det förutsätts dessutom att beslut om åtgärder som är nödvändiga för att verkställa bevisinhämtningsordern fattas eller övervakas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare, i enlighet med lagstiftningen i den verkställande staten i ett liknande nationellt ärende. Den anmälan som avses i punkt 5 kan göras när rambeslutet antas eller senare.

I 9 § i rättshjälpslagen föreskrivs om hur en begäran om rättshjälp som utfärdats av en främmande stat ska uppfyllas i Finland. Enligt paragrafen ska begäran verkställas med iakttagande av förfarandet enligt finsk lag, om det inte föreskrivs något annat. Enligt 11 § 1 mom. kan begäran verkställas med iakttagande av ett i begäran angivet särskilt förfarande, om det inte kan anses strida mot finsk lag. Också i rättshjälpskonventionen av 2000 finns en bestämmelse om iakttagande av ett i begäran angivet särskilt förfarande. Så som beskrivits ovan förutsätts det dubbelstraffbarhet vid verkställighet av framställningar där tvångsmedel måste användas. En annan förutsättning är att förfarandet också annars är förenligt med tvångsmedelslagen. I de situationer där det behövs beslag för att begäran ska kunna verkställas ska den myndighet som beslutat om beslaget, inom en vecka underställa beslutet tingsrätten på den ort där beslaget har verkställts.

Det föreslås att bestämmelser om verkställighet av en bevisinhämtningsorder ska tas in i genomförandelagen. Vid verkställigheten ska förfaranden enligt finsk lag iakttas, om inte något annat föreskrivs i lagen eller i rambeslutet. Av de ovan beskrivna begränsningarna i fråga om tillämpningsområdet följer att tvångsmedelslagens bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning och om metoder för inhämtande av information i realtid inte ska tillämpas. Tillämpliga bestämmelser kan i praktiken bli i första hand bestämmelserna om beslag i 4 kap. i tvångsmedelslagen och bestämmelserna om husrannsakan i 5 kap. i samma lag. Skillnaden i jämförelse med nationella situationer är att om det brott som ordern gäller är ett av de s.k. listade brotten enligt artikel 14.2, ska det inte gå att vägra verkställa ordern på den grunden att det brott som ordern gäller inte är straffbart enligt lagstiftningen i Finland. Det här konstateras i den paragraf som gäller grunder för vägran. Det föreslås dessutom att till skillnad från 4 kap. 15 a § 2 mom. i tvångsmedelslagen ska åklagarens beslut om beslag underställas den tingsrätt inom vars domkrets beslutet har fattats, dvs. Helsingfors, Kuopio, Tammerfors eller Uleåborgs tingsrätt. Det kan anses vara ändamålsenligt att också de nämnda tingsrätterna, som är be-

höriga att handlägga även ärenden som avses i EU-utlämningslagen och frysningsslagen, i likhet med åklagarna fastställs som behöriga myndigheter.

Utöver de undantag som beskrivits ovan kommer också det som i artikel 12 i rambeslutet sägs om iakttagande av ett i begäran angivet särskilt förfarande att bli tillämpligt. En motsvarande bestämmelse finns även i artikel 4 i konventionen av 2000 och i 11 § 1 mom. i rättshjälpslagen. Till denna del kan bestämmelsen i rambeslutet anses vara tillräckligt detaljerad för att kunna tillämpas direkt.

Så som beskrivits ovan avviker systemet i Finland från systemet i flera andra EU-medlemsstater på den punkten att förundersökningen i regel leds av polisen. Vid samarbete utifrån principen om ömsesidigt erkännande har de medlemsstater där undersökningen leds av en åklagare eller undersökningsdomare ansett det vara problematiskt att erkänna och verkställa bevisinhämtningsorder som utfärdats av polisen. Förhandlingarna om rambeslutet resulterade därför i ett slags kompromiss där för det första begreppet ”en annan rättslig myndighet” definieras enligt artikel 2 punkt c ii och där för det andra medlemsstaterna i de fall som avses i artikel 11.4 och 11.5 tillåts kräva att ordern har godkänts av en domare, undersökningsdomare, domstol eller allmän åklagare i den utfärdande staten. Hittills har Österrike och Frankrike gjort en anmälan enligt artikel 11.5, dvs. uppgett sig kräva godkännandeförfarande också vid begäran om bevisinhämtning på något annat än sätt än med hjälp av husrannsakan och beslag. Dessa medlemsstater kräver med andra ord godkännande av en ”traditionell” rättslig myndighet också när begäran gäller uppgifter som finns i den verkställande myndighetens besittning. Eftersom anmälan om att godkännandeförfarande krävs kan göras också efter det att rambeslutet har antagits, är det tänkbart att också andra medlemsstater kan lämna in en sådan anmälan.

I sådana fall då Finland är verkställande stat föreslås det inte i propositionen, med hänsyn till behörighetsbestämmelserna enligt det nationella systemet i Finland, att det ska förutsättas att bevisinhämtningsordern ska

godkännas av någon av de i rambeslutet angivna rättsliga myndigheterna i den utfärdande staten. Det här är inte ens möjligt i de situationer som avses i artikel 11.5, eftersom godkännande då kan krävas endast om en domare, undersökningsdomare, domstol eller allmän åklagare är behörig att begära bevismaterial i ett motsvarande nationellt fall.

Det föreslås inte heller att godkännandeförfarandet ska tillgripas när Finland är utfärdande stat. Om det förutsätts att ordern ska godkännas av en åklagare kommer förfarandet att bli mera byråkratiskt. Dessutom är åklagarens ansvar vid förfarandet oklart. Det föreslås däremot att i Finland ska endast en åklagare eller domstol få utfärda en bevisinhämtningsorder, bortsett från när begäran gäller utlämnande av uppgifter som finns i den verkställande myndighetens besittning eller när den verkställande staten kräver godkännande i situationer enligt artikel 11.4 eller 11.5. Så som beskrivits ovan ansåg den arbetsgrupp som berett propositionen att den tydligaste lösningen är en lösning där behörigheten att utfärda en bevisinhämtningsorder koncentreras till åklagarna, på samma sätt som enligt EU-utlämningslagen och frysningsslagen gäller i fråga om europeiska arresteringsorder och frysningsorder. Den verkställande myndigheten skulle inte heller då ha kunnat kräva godkännande i de situationer som avses i artikel 11.4 och 11.5. Den föreslagna lösningen har dock valts därför att förundersökningsmyndigheterna och de myndigheter som ansvarar för deras förvaltningsområde har motsatt sig förslaget om att behörigheten att utfärda bevisinhämtningsorder koncentreras till åklagarna.

Artikel 12. Formaliteter i den verkställande staten. Enligt artikeln ska den verkställande myndigheten rätta sig efter de formaliteter och förfaranden som den utfärdande myndigheten begärt, om inte något annat föreskrivs i rambeslutet. Det förutsätts att de begärda formaliteterna och förfarandena inte strider mot de grundläggande rättsprinciperna i den verkställande staten. Artikeln förpliktar inte till att använda tvångsmedel.

Exempelfall enligt artikeln har beskrivits i skäl 14 i ingressen till rambeslutet. Som exempel nämns att dokument förses med officiella stämplat, att en företrädare för den utfär-

dande staten närvarar eller att tider och datum registreras. Tvångsåtgärder får inte omfattas av sådana formaliteter och förfaranden. Förutsättningarna för tvångsmedel bestäms enligt lagstiftningen i den verkställande staten, med undantag för skyldigheten enligt artikel 14 att tillåta husrannsakan och beslag för att utreda listade brott. I övrigt, alltså också vid listade brott, ska förutsättningarna för husrannsakan och beslag bestämmas enligt lagstiftningen i den verkställande staten.

Så som beskrivits ovan finns en bestämmelse som motsvarar artikeln för närvarande i 11 § 1 mom. i rättshjälpslagen och i artikel 4 i konventionen av 2000. Det kan anses att ordalydelsen i artikeln är tillräckligt exakt och noggrant avgränsad för att artikeln ska kunna tillämpas direkt.

Artikel 13. Skäl för att vägra erkännande eller verkställighet. I artikeln finns bestämmelser om skäl för vägran. Samtliga skäl är beroende av prövning. Enligt artikel 13.1 punkt a får erkännande eller verkställande av bevisinhämtningsordern vägras i den verkställande staten om verkställigheten skulle strida mot principen om *ne bis in idem*. Enligt principen får ingen dömas två gånger för samma sak. När principen tillämpas på samarbetet mellan stater vid rättslig hjälp innebär den att bevisinhämtning ska kunna vägras om det brott som bevisinhämtningsordern gäller redan har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom.

Enligt punkt b ska det vara tillåtet att vägra i sådana fall som avses i artikel 14.3 när den europeiska bevisinhämtningsordern gäller gärningar som inte utgör brott enligt lagen i den verkställande staten (avsaknad av s.k. dubbel straffbarhet). Enligt punkt c ska erkännande och verkställande få vägras om det i det särskilda fallet inte är möjligt att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern genom de åtgärder som den verkställande myndigheten har till sitt förfogande enligt artikel 11.3. Med andra ord, om bevismaterialet kan fås bara med hjälp av t.ex. husrannsakan eller beslag men detta inte tillåts nationellt ska det vara tillåtet att vägra. Av bestämmelserna i artiklarna 11 och 14 följer dock att medlemsstaterna ska se till att husrannsakan eller beslag kan göras för att lista- de brott enligt artikel 14.2 ska kunna utredas.

I samband med listade brott är det alltså tillåtet att åberopa skäl för att vägra enligt punkt b bara om husrannsakan eller beslag som behövs för att få bevismaterial inte får göras nationellt av något annat än ett i ordern avsett brottsrelaterat skäl.

Som skäl för vägran nämns i punkt d att det enligt lagen i den verkställande staten finns immunitet eller privilegier som gör det omöjligt att verkställa bevisinhämtningsordern. Syftet med bestämmelsen klargörs i skäl 17 i ingressen. Skälet för vägran kan inbegripa bl.a. skydd som gäller medicinska och juridiska yrken och tillämpas enligt lagstiftningen i den verkställande staten. Skälen för vägran bör dock inte tolkas på ett sätt som skulle strida mot artikel 7 i protokollet till konventionen av 2000. Beträffande ordern i fråga får rättslig hjälp inte vägras med åberopande av bankhemligheten. Det handlar om immunitet och privilegier enligt punkt d t.ex. när det begärda bevismaterialet innehåller uppgifter om sådana omständigheter som avses i 17 kap. 23 § 1 mom. 3 och 4 punkten i rättegångsbalken och som omfattas av förbud mot vittnesmål. Enligt de nämnda punkterna får bl.a. läkare och rättegångsbiträden inte avlägga vittnesmål om sådant som bör hemlighållas eller är konfidentiellt.

Enligt punkt e är det tillåtet att vägra också om den europeiska bevisinhämtningsordern, i något av de fall som avses i artikel 11.4 eller 11.5, inte har godkänts. Skälet för vägran lämpar sig således för situationer där bevisinhämtningsordern inte har godkänts av en domare, undersökningsdomare, domstol eller allmän åklagare även om den verkställande staten kräver godkännande.

I punkt f anges skäl för vägran som hänför sig till den s.k. territorialprincipen och statens externa straffrättsliga behörighet. Verkställande får vägras för det första om bevisinhämtningsordern avser brott som enligt lagen i den verkställande staten anses helt eller till en större eller väsentlig del ha begåtts inom dess territorium eller på en plats som är likvärdig med dess territorium. För det andra får verkställande vägras, om gärningen har begåtts utanför den utfärdande statens territorium och det enligt den verkställande statens lagstiftning inte är möjligt att inleda rättsliga förfaranden med avseende på sådana brott

om de begås utanför den statens territorium. Bestämmelsen gör det möjligt att vägra samarbeta när den utfärdande medlemsstaten har utövat sådan extern straffrättslig behörighet som inte är möjlig i den verkställande staten i en jämförbar situation.

Punkt g möjliggör vägran att verkställa om verkställigheten i ett enskilt fall skulle skada väsentliga nationella säkerhetsintressen, äventyra informationskällan eller innebära användning av sekretessbelagda uppgifter om särskild underrättelseverksamhet. Också syftet med punkt g har klargjorts i ingressen till rambeslutet. Enligt skäl 18 i ingressen ska det aktuella skälet för att vägra godtas endast när och i den mån som föremålen, handlingarna eller uppgifterna av de nämnda orsakerna inte används som bevis i ett liknande nationellt ärende.

Som sista skäl för vägran nämns i punkt h att det formulär som ingår i bilagan till rambeslutet är ofullständigt eller uppenbart felaktigt och inte har fyllts i till fullo eller korrigerats inom en rimlig tidsfrist som den verkställande myndigheten fastställt.

I punkt 2 anges de myndigheter som beslutar om vägran. Beslut om vägran ska fattas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den verkställande staten. När en bevisinhämtningsorder har utfärdats av en sådan rättslig myndighet som avses i artikel 2 c ii och denna order inte har godkänts av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärdande staten, kan beslutet även fattas av en annan rättslig myndighet som är behörig enligt lagen i den verkställande staten, om detta föreskrivs i den lagen. Med andra ord ska någon annan än en av de rättsliga myndigheter som nämns i bestämmelsen kunna fatta beslut om att ett skäl för vägran ska tillämpas endast om också ordern har utfärdats av någon annan än en rättslig myndighet. Det kan antas att bevisinhämtningsorder som inkommer till Finland vanligen har undertecknats av en rättslig myndighet. Den situation som avses i bestämmelsen kommer då inte att aktualiseras när Finland är verkställande stat.

I punkt 3 finns en bestämmelse som syftar till att begränsa tillämpningen av det skäl för vägran som hänför sig till den s.k. territorialprincipen. I punkten sägs att ett beslut om

vägran avseende brott som delvis begåtts på den verkställande statens territorium, eller på en plats som är likvärdig med dess territorium, ska fattas vid speciella omständigheter och från fall till fall av de behöriga myndigheter som avses i punkt 2 med beaktande av de särskilda omständigheterna i ärendet, särskilt huruvida en större eller väsentlig del av ägerandet i fråga har begåtts i den utfärdande staten, huruvida den europeiska bevisinhämtningsordern avser en gärning som inte utgör ett brott enligt den verkställande statens lagstiftning och huruvida det skulle bli nödvändigt att utföra en husrannsakan eller ett beslag för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern. Enligt punkt 4 gäller dessutom att om en behörig myndighet överväger att tillämpa territorialprincipen som skäl för vägran, ska den samråda med Eurojust innan den fattar beslutet. Om myndigheten går in för en lösning som avviker från Eurojusts yttrande, ska den motivera sitt beslut och underrätta rådet.

Innan myndigheterna fattar beslut ska de enligt punkt 5 samråda med den utfärdande myndigheten, när det handlar om att tillämpa de skäl för vägran som avses i punkt 1 a, 1 g och 1 h.

I 12 § i rättshjälpslagen föreskrivs om ovillkorliga grunder för förvägrande. Som en grund för vägran nämns att begäran kunde kränka Finlands suveränitet eller äventyra Finlands säkerhet eller andra väsentliga intressen. Rättshjälp ska inte heller lämnas om uppfyllandet av begäran strider mot principerna om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna eller annars strider mot grundprinciperna för Finlands rättsordning. I 13 § nämns av prövning beroende grunder för förvägrande. Som sådana grunder nämns bl.a. att begäran hänför sig till en gärning som är politisk, preskription samt att begäran hänför sig till ett brottmål som undersöks eller har avgjorts i Finland eller en främmande stat.

Behovet av en materiell reglering som preciserar grunderna för vägran påverkas av att enligt artikeln har varje medlemsstat rätt att överväga om den i sin genomförandelag tar in alla eller bara en del av de skäl för vägran som nämns i artikeln. Om det inte är meningen att artikelns alla skäl för vägran ska

tillämpas, behövs det därmed en bestämmelse om detta i genomförandelagen. Det är också motiverat att i viss mån precisera ordalydelsen i skälen för vägran så att den tydligare än texten i rambeslutet passar in i det finska rättssystemet.

Vilka grunder för vägran som införs beror å andra sidan på vilken lösning man gått in för i fråga om godkännandeförfarandet i de situationer som avses i artikel 11.4 och 11.5. Enligt artikel 14.3 får varje medlemsstat dessutom pröva om dubbel straffbarhet ska förutsättas i andra fall än när det är fråga om listade brott. Den lösning som väljs avgör då om en grund för vägran i fråga om detta tas in i lagen eller inte. Det behövs lagstiftning också i det fallet att det är önskvärt att något av artikelns skäl för vägran som är beroende av prövning föreskrivs som ovillkorliga. Det att ett skäl för vägran i rambeslutet har getts en form som innebär prövningsrätt kan tolkas som att prövningsrätten gäller förutom för den som tillämpar lagen också för lagstiftaren till den del den grund för vägran som skrivs in i lagen ska vara beroende av prövning eller ovillkorlig, även om det har varit meningen att rambeslutet ska innebära att ovillkorliga grunder för vägran undviks.

Beredskap för samarbete på bred front svarar mot principen om ömsesidigt erkännande. Därför bör de situationer där vägran aktualiseras vara så begränsade som möjligt. Det bör inte heller tas några steg bakåt från det som för närvarande är tillåtet inom samarbetet vid rättslig hjälp.

Med beaktande av att inom det nationella systemet i Finland är det i regel andra än åklagarna eller domstolarna som är de myndigheter som leder förundersökningen och beslutar om bevisinhämtning och Finland inte kommer att kräva ett godkännandeförfarande, föreslås det inte heller att man i Finland ska vägra rättslig hjälp på den grunden att ordern inte har godkänts av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärdande staten. Så som beskrivits ovan är det enligt systemet i Finland inte ens tillåtet att kräva godkännandeförfarande i de fall som avses i artikel 11.5, eftersom behörigheten att besluta om bevisinhämtning innehas av någon annan än en rättslig myndighet på det nationella planet.

Det är förenligt med syftet med rambeslutet att man inte heller ska vägra verkställa en order på den grunden att gärningen har begåtts helt eller delvis utanför finskt territorium. Någon sådan grund för förvägrande ingår inte heller i den gällande rättshjälpslagen. En territoriellt relaterad grund för vägran ingår dock i EU-utlämningslagen och frysningsslagen. En territoriellt relaterad grund för vägran är som sådan sällsynt, eftersom ett brott vanligen undersöks i den stat där det har begåtts. Dessutom har den t.ex. i samband med utlämning en annan betydelse än i samband med det samarbete vid rättslig hjälp som avses i rambeslutet, som bedrivs i ett tidigare skede av brottsundersökningen än vad som är fallet vid utlämningsförfarande. Det har då inte heller nödvändigtvis slutgiltigt avgjorts i vilken stat brottmålsrättegången kommer att ordnas. Å andra sidan kan man också i de fall där brottet undersöks i någon annan än den medlemsstat där den helt eller delvis har begåtts, och åtal slutligen väcks i den stat där brottet har begåtts, anse det vara motiverat med tanke på möjligheterna att utreda saken att staterna samarbetar på bred basis för att inhämta bevismaterial. Det att ingen territoriellt relaterad grund tas in i lagen svarar också mot rambeslutets syfte att låta bli att åberopa ett territorium som skäl för vägran eller begränsa användningen av skälet till exceptionella situationer. I lagen föreslås inte heller någon sådan grund för vägran som hänför sig till territorialklausulen och gäller statens externa behörighet. Behovet av en sådan grund för vägran är uppenbart litet och någon jämförbar grund för förvägrande finns inte heller i den gällande rättshjälpslagen.

Förslaget om att grunderna för vägran ska vara beroende av prövning är förenligt med syftena med ömsesidigt erkännande och rambeslutet. Det att grunderna för vägran är beroende av prövning ökar också bestämmelsernas smidighet och gör det möjligt att bedöma hur stor betydelse varje grund för vägran har som helhet. Exempelvis om det handlar om bristfälliga uppgifter i formuläret kan bristfälligheterna ha så liten betydelse att detta inte hindrar att ordern verkställs. Också enligt 7 § 3 mom. i rättshjälpslagen är det möjligt att uppfylla en begäran trots smärre bristfälligheter i uppgifterna i begäran. I fall

av ne bis in idem behövs smidighet i sin tur därför att medlemsstaternas lagstiftning innehåller t.ex. enligt Schengenregelverket tillåtna undantag från förbudet i fråga om ne bis in idem, såsom den bestämmelse i 1 kap. 13 § i strafflagen i Finland som gör det möjligt att i Finland väcka åtal för ett brott oberoende av en utländsk dom.

Vissa grunder för vägran är dock av sådan karaktär att det är olämpligt att låta myndigheten pröva deras tillämplighet. Möjligheten att lämna rättslig hjälp beroende av prövning oavsett en grund för vägran skulle eventuellt strida mot de grundläggande principerna för det finska rättssystemet. En sådan situation kan uppkomma om det för verkställigheten av en order krävs sådana tvångsmedel som innebär mera omfattande intrång i de grundläggande fri- och rättigheterna än vad som enligt tvångsmedelslagen är tillåtet på det nationella planet. Det kan också anses stå i strid med de grundläggande principerna för det finska rättssystemet att det blev möjligt att lämna ut uppgifter om sådant som omfattas av vittnesförbuden enligt 17 kap. 23 § i rättegångsbalken. Lagrummet innehåller ett förbud för tjänstemän och andra som förrättar ett offentligt uppdrag att vittna om sekretessbelagda uppgifter och förbud att vittna om uppgifter som för rikets trygghet eller skyddande av dess intressen bör hemlighållas, ett förbud för läkare, apotekare, barnmorskor och deras biträden att i strid med patientens samtycke vittna om vad de på grund av sin ställning erfarit och vad som till följd av sakens natur bör hemlighållas och ett förbud för ombud och rättegångsbiträden att i strid med huvudmannens samtycke vittna om vad denne anförtrott dem för målets utförande. Också i tvångsmedelslagen finns bestämmelser enligt vilka det på vissa undantag när är förbjudet att ta i beslag sådana handlingar som kan antas innehålla uppgifter om sådant som omfattas av vittnesförbud.

På de grunder som anförts ovan föreslås det att de grunder för vägran som hänför sig till användning av tvångsmedel och immunitet ska tas in som ovillkorliga i genomförandelagen. Det här bör anses vara förenligt med syftet med rambeslutet på så vis att det av artiklarna 11.2 och 12 följer att beslut om huruvida tvångsmedel behövs för att rättslig

hjälp ska kunna lämnas liksom om vilket förfarande som tillämpas när de används ska fattas enligt lagstiftningen i den verkställande staten.

I genomförandelagen föreslås en uttömmande, materiell förteckning över grunderna för vägran. Verkställighet ska vägras, om verkställigheten inte är tillåten enligt bestämmelserna om husrannsakan och beslag. Så som konstaterats tidigare medför begränsningarna i fråga om tillämpningsområdet för rambeslutet att övriga tvångsmedel inte kan bli aktuella i de situationer som avses i rambeslutet. I samband med listade brott enligt artikel 14.2 ska verkställighet dock inte kunna vägras på den grunden att dubbel straffbarhet saknas.

Som en ovillkorlig grund för vägran föreslås också lagstiftningsmässig immunitet. Som grund för vägran gäller då att bevismaterial som avses i ordern innehåller uppgifter om omständigheter om vilka det enligt 17 kap. 23 § i rättegångsbalken inte får avges vittnesmål. Bestämmelsen preciserar innehållet i grunden immunitet och kan anses vara tillåten eftersom det i ingressen till rambeslutet, så som beskrivits ovan, som exempel på en situation för immunitetsrelaterade skäl för vägran nämns skydd som gäller medicinska och juridiska yrken, vilket också 17 kap. 23 § i rättegångsbalken delvis handlar om. Enligt ingressen avser bestämmelsen i punkt g, som gäller nationella säkerhetsintressen, likaså situationer där uppgifterna inte används som bevis i den verkställande staten. Då föreligger det således en liknande situation som den som avses i 17 kap. 23 § i rättegångsbalken. I analogi med frysningsslagen ska den immunitetsrelaterade grunden för vägran också omfatta situationer där ordern inte kan verkställas på grund av någon annan immunitet eller något annat privilegium som finns enligt lagstiftningen eller en internationell förpliktelse som är bindande för Finland. Bestämmelsen omfattar i första hand situationer som rör främmande staters diplomatiska representanter eller beskickningar, eller i grundlagen reglerad immunitet för riksdagsledamöter eller åtalsskydd som gäller republikens presidents tjänsteuppdrag.

De övriga föreslagna grunderna för vägran är beroende av prövning. Det har dock inte

ansetts vara absolut nödvändigt att i lagen ta in det skäl för vägran som avses i punkt g och som gäller användning av sekretessbelagda uppgifter. Så som konstaterats ovan kommer förbudet att lämna ut information om omständigheter som omfattas av vittnesförbud också att gälla situationer där sekretessgrunden hänför sig till nationella säkerhetsintressen. I lagen behöver därför inte tas in någon explicit grund för vägran till denna del.

I genomförandelagen föreslås också en bestämmelse om den myndighet som beslutar om vägran. Den verkställande åklagaren ska vara den myndighet som beslutar om vägran. Det föreslås dock att i de fall där det har fattats beslut om beslag för att ordern ska verkställas och då beslutet har underställts tingsrätten enligt 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen, ska också den domstol som behandlar beslagsärendet kunna besluta om vägran.

Artikel 14. Dubbel straffbarhet. I artikeln finns bestämmelser om de situationer där den verkställande staten är skyldig att erkänna och verkställa bevisinhämtningsordern utan att den blir föremål för kontroll av dubbel straffbarhet, dvs. kontroll av om den gärning som den förundersökning eller rättegång som ordern hänför sig till är straffbar enligt lagstiftningen i den verkställande staten (dubbel straffbarhet). Enligt punkt 1 ska det inte vara tillåtet att förutsätta dubbel straffbarhet, om det inte är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag för att ordern ska kunna verkställas.

I punkt 2 ingår en förteckning över brott där situationerna är sådana att det inte får förutsättas dubbel straffbarhet ens när det är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag för bevisinhämtningen. En förutsättning är att brotten, enligt lagstiftningen i den utfärdande staten, är belagda med fängelse eller frihetsberövande straff på upp till minst tre år. De 32 brott som nämns i förteckningen motsvarar förteckningen enligt artikel 2.2 i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder. Förteckningen ingår också i 3 § 2 mom. i EU-utlämningslagen, genom vilket det nämnda rambeslutet har genomförts. En motsvarande förteckning ingår också i bl.a. artikel 3.2 i rambeslutet om frysning (3 § 3 mom. i frysningsslagen).

Det har inte ansetts vara ändamålsenligt att i denna proposition i detalj redogöra för de gärningar som de brott som nämns i förteckningen motsvarar i lagstiftningen i Finland. Till denna del kan det hänvisas till den regeringsproposition som gäller EU-utlämningslagen (RP 88/2003 rd, s. 17—18).

Den utfärdande myndigheten bedömer om ett brott hör hemma i förteckningen. Utgångspunkten är således att den verkställande myndigheten inte ska pröva om ett brott som avses i strafflagstiftningen i en annan medlemsstat och som ordern gäller är ett listat brott enligt rambeslutet. Det ska vara tillåtet att ingripa endast i tydliga fel och motstridigheter mellan den gärningsbeskrivning som ges i formuläret och rubriceringen.

Enligt punkt 3 är det tillåtet att förutsätta dubbel straffbarhet när det krävs husrannsakan eller beslag, om bevisinhämtningsordern inte relateras till något av de brott som förtecknas i punkt 2. I fråga om brott rörande skatter eller avgifter, tullar och valutatransaktioner, är det inte möjligt att vägra erkännande eller verkställighet med motiveringen att lagen i den verkställande staten inte föreskriver samma typ av skatt eller avgift eller inte innehåller samma bestämmelser om skatter, avgifter, tullar eller valutatransaktioner som lagen i den utfärdande staten.

Enligt punkt 4 ska rådet senast inom fem år efter det att rambeslutet har trätt i kraft granska kravet på dubbel straffbarhet enligt punkt 3.

Enligt punkt 5 ska rådet, efter att ha hört Europaparlamentet, enhälligt få besluta att lägga till nya typer av brott i förteckningen i punkt 2.

Också artikel 23.4, som beskrivs längre fram, anknyter till artikel 14. Med stöd av artikel 23.4 har Tyskland genom en förklaring förbehållit sig rätten att göra verkställigheten av en bevisinhämtningsorder beroende av kontroll av dubbel straffbarhet i fall som avses i artikel 14.2 och som rör terrorism, IT-brottslighet, rasism, främlingsfientlighet, sabotage, beskyddarverksamhet, utpressning eller svindleri. Det är dock inte tillåtet att förutsätta dubbel straffbarhet, om den utfärdande myndigheten har förklarat att brottet omfattas av de kriterier som anges i Tysklands förklaring. Förklaringen har offentlig-

gjorts i Europeiska unionens officiella tidning (EUT L 350, 30.12.2008, s. 92).

Så som beskrivits ovan förutsätts det i Finland dubbel straffbarhet för uppfyllandet av sådana framställningar med begäran om rättslig hjälp där tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen måste användas.

Den bestämmelse i punkt 3 som gäller möjligheten att kräva dubbel straffbarhet i fråga om andra än listade brott i fall som rör husrannsakan och beslag förutsätter preciserande reglering i genomförandelagen. Bestämmelsen anknyter också till definitionen av husrannsakan och beslag samt till det skäl för vägran som anges i artikel 13.1 punkt b. Den grund för vägran som avser husrannsakan och beslag och som föreslås i genomförandelagen har beskrivits ovan. Följden blir att om bevisinhämningsordern gäller något annat än ett i artikel 14.2 avsett brott och det inte är straffbart enligt lagstiftningen i Finland, ska verkställigheten av ordern vägras.

Artikel 15. *Tidsfrister för erkännande, verkställighet och översändande.* I punkt 1 åläggs medlemsstaterna att hålla de tidsfrister som anges i artikeln. Om den utfärdande myndigheten i bevisinhämningsordern har angivit att det, på grund av tidsfrister i förfarandet eller andra särskilt brådskande omständigheter, är nödvändigt med en kortare tidsfrist, ska den verkställande myndigheten ta största möjliga hänsyn till detta krav.

Enligt punkt 2 är huvudregeln att beslut om att vägra erkännande eller verkställighet ska fattas så snart som möjligt och senast 30 dagar efter det att ordern mottogs.

I punkt 3 föreskrivs om den tidsfrist som ska iakttas vid bevisinhämtningen. Om det inte finns grunder för uppskjutande enligt artikel 16 eller den verkställande myndigheten inte redan har det begärda bevismaterialet i sin besittning, ska den verkställande myndigheten ta bevismaterialet i besittning utan dröjsmål och senast sextio dagar efter mottagandet av bevisinhämningsordern. I punkt 4 regleras situationer där det inte är praktiskt möjligt att i ett enskilt fall hålla tidsfristerna enligt punkt 2 respektive punkt 3. Den verkställande myndigheten ska då utan dröjsmål underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och ange skälen till förse-

ningen och hur lång tid som uppskattningsvis behövs för att åtgärden ska kunna vidtas.

I punkt 5 åläggs den verkställande staten att utan dröjsmål översända bevismaterialet till den utfärdande staten, om inte användandet av rättsmedel pågår enligt artikel 18 eller om det i det aktuella fallet inte finns grunder för uppskjutande enligt artikel 16. När den verkställande myndigheten överför bevismaterialet till den utfärdande staten, ska den enligt punkt 6 ange om den kräver att bevismaterialet ska återlämnas till den verkställande staten så snart som bevisen inte längre behövs i den utfärdande staten.

Enligt 9 § 1 mom. i rättshjälpslagen ska begäran om rättshjälp uppfyllas utan dröjsmål och om möjligt med iakttagande av de tidsgränser som anges i den. Enligt 4 kap. 15 a § 3 mom. i tvångsmedelslagen kan den domstol som handlägger ett beslagsärendet, på begäran av den myndighet som beslutat om beslaget besluta att föremålen eller handlingarna får överlämnas till den utländska myndigheten, varvid denna ska åläggas att återsända föremålen eller handlingarna till Finland när de inte längre behövs som bevis. Domstolen kan också bestämma att ett föremål eller en handling inte behöver återsändas, om detta uppenbart är oändamålsenligt. Bestämmelsen kan tillämpas också i de situationer som avses i rambeslutet.

Artikeln förutsätter inte att det tas in någon materiell bestämmelse i genomförandelagen.

Artikel 16. *Grunder för uppskjutande av erkännande och verkställighet.* Artikeln innehåller bestämmelser om grunder för uppskjutande av erkännande och verkställighet. Enligt artikel 16.1 är det tillåtet att skjuta upp verkställigheten om formuläret är ofullständigt eller uppenbart felaktigt ifyllt (punkt a). Verkställigheten får också skjutas upp om bevisinhämningsordern inte har godkänts i något av de fall som avses i artikel 11.4 eller 11.5 (punkt b). Det handlar således om situationer där bevisinhämningsordern har utfärdats av någon annan myndighet än en åklagare, undersökningsdomare, domare eller domstol och ingen av de nämnda myndigheterna har godkänt ordern om den verkställande myndigheten kräver det. Som skäl för uppskjutandet nämns i artikel 16.2 att verkställigheten riskerar att inverka menligt på en

pågående brottsutredning (punkt a). Verkställigheten får skjutas upp också på den grunden att bevismaterialet redan används inom ramen för andra förfaranden (punkt b).

de fall I som förtecknas i punkterna 1 och 2 kan verkställigheten skjutas upp tills det inte finns någon grund för uppskjutande. I situationer som hänför sig till pågående brottsutredning eller rättegång får verkställigheten skjutas upp under den tid som den verkställande staten bedömer skäligt.

Enligt punkt 3 gäller att beslut att skjuta upp erkännande eller verkställighet av bevisinhämtningsordern enligt punkterna 1 eller 2 ska fattas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den verkställande staten. När bevisinhämtningsordern har utfärdats av någon annan myndighet och ordern inte har godkänts av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärdande staten, kan beslutet även fattas av en annan rättslig myndighet som är behörig enligt lagen i den verkställande staten, om detta föreskrivs i den lagen.

Enligt punkt 4 gäller att så snart skälet för uppskjutandet inte längre föreligger ska den verkställande myndigheten genast vidta åtgärder för att verkställa bevisinhämtningsordern och underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

I 9 och 13 § i rättshjälpslagen finns bestämmelser om situationer liknande de som beskrivs i artikel 16 och som gäller bristfälliga formulär och ett samtidigt anhängigt mål. Enligt 9 § ska den myndighet som framställt begäran informeras utan dröjsmål, om begäran eller de bifogade handlingarna är så bristfälliga att begäran inte kan uppfyllas. Samtidigt ska grunden för att begäran inte uppfylls eller orsaken till dröjsmålet meddelas. I 13 § nämns i sin tur som en av prövning beroende grund för förvägran att begäran hänför sig till en gärning som i Finland har blivit föremål för undersökning eller rättegång har inletts i målet. Enligt 2 mom. kan verkställandet av en begäran också uppskjutas, om verkställandet kunde störa eller fördröja en förundersökning eller en rättegång i Finland.

Det kan anses att artikel 16 till sitt innehåll i sak är tillräckligt exakt för att vara direkt tillämplig. Så som redogjorts ovan är det inte meningen att i genomförandelagen ta in en bestämmelse som gör det möjligt att vägra verkställighet när inget godkännande har erhållits. I analogi med det föreslås inte heller någon möjlighet att skjuta upp verkställigheten på denna grund. I genomförandelagen föreslås en bestämmelse om de situationer där det ska vara möjligt att skjuta upp verkställigheten. Enligt bestämmelsen ska verkställigheten kunna skjutas upp på andra än de grunder som anges i artikel 16.1 punkt b. Det konstateras dessutom att på samma sätt som vid vägran ska den verkställande åklagaren besluta om uppskjutande. När ett beslut om beslag vilket fattats med anledning av ordern har underställts tingsrätten, ska dock också den tingsrätt som behandlar beslagsärendet få besluta om uppskjutande.

Artikel 17. *Upplýsningsplikt.* Enligt punkt 1 ska den verkställande staten informera den utfärdande myndigheten om för det första att den verkställande myndigheten utan ytterligare undersökningar anser det lämpligt att vidta ytterligare åtgärder som ursprungligen inte var planerade eller som inte närmare kunde anges. För det andra ska den utfärdande myndigheten informeras, om ordern inte verkställdes på ett sätt som överensstämmer med lagen i den verkställande staten. För det tredje omfattar skyldigheten att informera situationer där man inte har kunnat iaktta de formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den utfärdande myndigheten i enlighet med artikel 12. I de tre nämnda fallen ska den utfärdande staten informeras på valfritt sätt, om inte den utfärdande staten förutsätter att informationen bekräftas på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

I artikel 2 föreskrivs om när informationen ska översändas på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning. Skyldigheten omfattar för det första situationer där bevisinhämtningsordern har översänts till någon annan än den verkställande myndigheten. Den utfärdande myndigheten ska då informeras om översändande av ordern till den behöriga myndighet som ansvarar för verkställigheten i enlighet med artikel 8.5. För det andra

ska den utfärdande myndigheten informeras i enlighet med punkt 2 om varje beslut som antas i enlighet med artikel 15.2 om att inte erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder. Informationen ska då gälla även skälen till beslutet. För det tredje omfattar skyldigheten att informera på det sätt som avses i punkt 2 situationer där verkställigheten har skjutits upp. Också då ska skälen uppges, och om möjligt hur långt uppskovet väntas bli. För det fjärde ska den utfärdande myndigheten informeras i enlighet med punkt 2 om att det är omöjligt att verkställa bevisinhämtningsordern på grund av att föremålen, handlingarna eller uppgifterna har försvunnit, har förstörts, inte kan återfinnas på den plats som anges i ordern, eller på grund av att beskrivningen av den plats där föremålen, handlingarna eller uppgifterna ska finnas inte är tillräckligt exakt, ens efter samråd med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten.

Artikeln är tillräckligt detaljerad för att den ska kunna tillämpas direkt. Det behövs därför inte någon preciserande reglering av innehållet i sak.

Artikel 18. Rättsmedel. I punkt 1 åläggs medlemsstaterna att garantera berörda parter, inbegripet tredje man i god tro, tillgång till rättsmedel mot erkännande och verkställighet av bevisinhämtningsorder i enlighet med artikel 11. Medlemsstaterna får begränsa möjligheterna till rättsmedel till fall där bevisinhämtningsordern verkställs med hjälp av tvångsåtgärder. Talan ska väckas vid en domstol i den verkställande staten i enlighet med den statens lagstiftning.

I punkt 2 sägs att de sakliga skälen för utfärdandet av bevisinhämtningsordern, inklusive huruvida de villkor som fastställs i artikel 7 är uppfyllda, får bestridas endast genom en talan inför en domstol i den utfärdande staten. Den utfärdande staten ska se till att de rättsmedel som finns tillgängliga i ett jämförbart nationellt fall kan tillämpas.

Enligt punkt 3 ska medlemsstaterna se till att tidsfrister för att väcka talan i enlighet med punkterna 1 och 2 tillämpas på ett sätt som garanterar berörda parter ett effektivt rättsmedel.

I punkt 4 sägs att om talan väcks i den verkställande staten, ska den rättsliga myn-

digheten i den utfärdande staten underrättas om talan och om grunderna för den, så att myndigheten kan lägga fram de synpunkter som den anser nödvändiga. Den ska underrättas om rättegångens utgång.

I punkt 5 åläggs både den utfärdande och den verkställande myndigheten att vidta nödvändiga åtgärder för att underlätta tillvaratagandet av rätten att väcka sådan talan som avses i punkterna 1 och 2, särskilt genom att förse berörda parter med relevant och adekvat information.

Enligt punkt 6 får den verkställande staten skjuta upp översändandet av föremål, handlingar och uppgifter i avvaktan på resultatet av tillämpningen av ett rättsmedel.

I 14 § i rättshjälpslagen föreskrivs det om sökande av ändring, men bestämmelsen lämpar sig bara för situationer där tingsrätten har beslutat att rättshjälp inte ska lämnas. Justitieministeriet kan då få saken prövad av hovrätten. I rättshjälpslagen finns däremot inte någon bestämmelse om att berörda parter eller tredje man skulle ha rätt att söka ändring i beslut som fattas inom förfaranden för rättslig hjälp. Sökande av ändring i fråga om åtgärder som används vid verkställigheten bestäms enligt den nationella lagstiftningen.

Enligt 4 kap. 13 § i tvångsmedelslagen ska domstolen på yrkande av den som saken gäller besluta om ett beslag ska bestå. Enligt 4 kap. 16 § är det också tillåtet att söka ändring i domstolens beslut om beslag. Möjligheten att överklaga sträcker sig således för närvarande förutom till beslut som fattats med stöd av 14 kap. 13 § också till beslut om beslag vilka fastställts av domstolen och enligt 4 kap. 15 a § har fattats med anledning av att en främmande stat har begärt rätts hjälp. Enligt

frysningsslagen är det dock åklagaren som beslutar om verkställigheten av ett frysningsbeslut. I 16 § i frysningsslagen föreskrivs särskilt om rätt att överklaga åklagarens beslut.

Enligt den gällande lagen har rättsmedel som motsvarar de bestämmelser som lämpar sig för beslut om beslag inte utsträckts till husrannsakan. Som åtgärd hör husrannsakan nära samman med beslag, eftersom beslagtagande vanligen genomförs som ett resultat av husrannsakan. De allmänna skadeståndsbestämmelserna blir tillämpliga som övriga

rättsmedel. I 2 § i lagen om riksdagens justitieombudsman (197/2002) föreskrivs om allmän möjlighet att framställa klagomål mot de i 1 § nämnda övervakades förfaranden, dvs. domstolar och andra myndigheter samt tjänstemän, offentligt anställda arbetstagare och andra som sköter offentliga uppdrag. Enligt 2 § gäller möjligheten att framställa klagomål var och en som anser att någon övervakad i skötseln av sin uppgift har förfarit lagstridigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet.

I 16 § i frysningsslagen föreskrivs om rätt att söka ändring. Enligt paragrafen gäller att den som ett frysningsbeslut avser kan föra åklagarens beslut om verkställighet till tingsrätten. Det har inte angetts någon tidsfrist för besvären. Behöriga tingsrätter är Helsingfors, Kuopio, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter. Överklagande hindrar inte verkställighet av frysningsbeslutet.

I motsvarighet till 16 § i frysningsslagen föreslås det i genomförandelagen bestämmelser om rätt att söka ändring. Förslaget motsvarar på ett tydligare sätt än de gällande nationella bestämmelserna skyldigheten enligt artikel 18.1 att införa bestämmelser om rättsmedel mot erkännande och verkställighet av en bevisinhämtningsorder. Möjligheten att söka ändring bör anses vara motiverad också i synnerhet med tanke på 21 § i grundlagen, i vilken det föreskrivs om rättsskydd. Sökande av ändring ska kunna gälla t.ex. grunderna för vägran.

Det har inte angetts någon tidsfrist för sökande av ändring i de situationer som avses i frysningsslagen. Det har ansetts vara problematiskt att räkna ut en tidsfrist, eftersom berörda parter inte informeras på förhand om verkställigheten av ett frysningsbeslut eftersom ett sådant meddelande kan äventyra verkställigheten. Av samma orsak informeras berörda parter inte heller om beslut om verkställighet av en bevisinhämtningsorder. Av denna orsak föreslås det inte heller nu någon tidsfrist för sökande av ändring.

I den gällande lagstiftningen finns det inte några explicita bestämmelser om sökande av ändring när det gäller utfärdande av en bevisinhämtningsorder. Inom det nationella systemet fattas det vanligen inte något separat beslut om bevisinhämtning, vilket skulle få

överklagas. I rambeslutet förutsätts det inte att det föreskrivs om rättsmedel som är mera omfattande än enligt de nationella bestämmelserna. Den möjlighet att framställa klagomål som beskrivits ovan kommer dock att bli tillämplig också i sådana fall där en bevisinhämtningsorder utfärdas i Finland.

Artikel 19. Ersättning. I artikeln regleras skadeståndsansvaret. Enligt punkt 1 gäller i en situation där den verkställande staten i enlighet med sin lagstiftning ansvarar för skada som orsakats på grund av verkställighet av en bevisinhämtningsorder att den utfärdande staten ska betala den verkställande staten ersättning för de ersättningsbelopp som den sistnämnda staten har betalat de skadelidande. Genom bestämmelsen begränsas dock inte möjligheterna att tillämpa artikel 18.2, dvs. när de sakliga skälen för ordern bestrids i den utfärdande staten. Skyldighet att ersätta gäller inte om skadan eller en del av skadan beror på den verkställande statens agerande.

Avsikten har varit att bestämmelsen ska skapa större klarhet i ersättningsansvaret t.ex. i situationer av det slag där den verkställande staten till följd av felaktig information i formuläret har tvingats betala skadestånd i enlighet med sin lagstiftning. Den utfärdande staten ska då betala ersättning för skadan till den verkställande staten som betalat ut ersättning. Ersättningsskyldighet ska inte gälla till den del skadan har orsakats av agerande av myndigheten i den verkställande staten.

Enligt punkt 2 ska punkt 1 inte påverka tillämpningen av medlemsstaternas nationella lagstiftning om fysiska eller juridiska personers anspråk på skadestånd.

Ersättningsbestämmelser som motsvarar artikel 19 finns också i rambeslutet om frysning och i frysningsslagen (24 och 25 §).

I fråga om innehållet i sak framgår syftet med artikel 19 av texten i artikeln, men i artikeln anges inte vilken myndighet i en medlemsstat som ska besluta om betalning av ersättning enligt punkt 1 till en annan medlemsstat och om hur ersättning ska krävas av en annan medlemsstat. För tydlighetens skull föreslås i genomförandelagen motsvarande bestämmelser om betalning av ersättning till en annan medlemsstat som de bestämmelser som finns i frysningsslagen, samt motsvarande bestämmelser om yrkande på ersättning av

en annan medlemsstat. I Finland ska justitieministeriet besluta om betalning av ersättning till den verkställande staten och om yrkande på ersättning hos den utfärdande staten.

DEL IV Slutbestämmelser

Artikel 20. Övervakning av rambeslutets effektivitet. I punkt 1 åläggs en medlemsstat som vid verkställighet av bevisinhämtningsorder vid upprepade tillfällen har haft problem med en annan medlemsstat vilka inte har kunnat lösas genom samråd att underrätta rådet om detta.

I punkt 2 åläggs rådet skyldighet att se över den praktiska tillämpningen av rambeslutet.

Artikeln förutsätter inte någon preciserande lagstiftning.

Artikel 21. Förhållandet till andra rättsliga instrument. I artikeln regleras rambeslutets förhållande till andra instrument som gäller rättsligt samarbete. Enligt punkt 1 är huvudregeln att rambeslutet ska samexistera med andra rättsliga instrument.

Enligt punkt 2 ska bevisinhämtningsordern dock tillämpas, om allt bevismaterial som begärs av den verkställande staten faller inom tillämpningsområdet för rambeslutet.

I punkt 3 ingår ett undantag från bestämmelsen i punkt 2. Andra rättshjälpsinstrument kan tillämpas för att inhämta bevismaterial som faller inom tillämpningsområdet för rambeslutet, om de utgör en del av en vidare ansökan om hjälp eller om den utfärdande myndigheten i det enskilda fallet anser att detta skulle underlätta samarbetet med den verkställande staten.

Dessutom får medlemsstaterna enligt punkt 4 ingå bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser efter det att rambeslutet har trätt i kraft, förutsatt att dessa avtal eller överenskommelser gör det möjligt att fördjupa eller bredda målsättningarna med rambeslutet och bidrar till att förenkla och underlätta de förfaranden för bevisinhämtning som omfattas av rambeslutet. Avtal och andra överenskommelser av detta slag får inte påverka förhållandet till de medlemsstater som inte är parter i dem (punkt 5). I punkt 6 åläggs medlemsstaterna att underrätta rådet och kommissionen om nya avtal eller över-

enskommelser som avses i punkt 4 inom tre månader från undertecknandet.

Artikeln förutsätter inte nödvändigtvis någon preciserande lagstiftning. För tydlighetens skull föreslås i genomförandelagen en bestämmelse enligt vilken inte bara genomförandelagen och rambeslutet utan även lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, i tillämpliga delar, ska tillämpas på rättslig hjälp enligt genomförandelagen. En motsvarande bestämmelse finns i frysningsslagen.

Bestämmelsen innebär att om inte något annat följer av rambeslutet eller genomförandelagen, ska rättshjälpslagens allmänna bestämmelser om lämnande av rättshjälp till främmande stater tillämpas på samarbete enligt rambeslutet.

Artikel 22. Övergångsbestämmelser. Enligt artikeln ska framställningar om rättslig hjälp som mottas före den 19 januari 2011 fortsatt regleras av gällande instrument om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Bestämmelsen har sin förankring i att alla medlemsstater kommer att genomföra rambeslutet inom den tid som anges i rambeslutet, vilket innebär att de nya bestämmelserna kommer att börja tillämpas på begäran som framställs efter det att rambeslutet har genomförts. Bestämmelsen motsvarar vedertagen praxis inom straffrättsligt samarbete, dvs. att uppfyllandet av begäran som gäller samarbete bestäms enligt den lagstiftning eller internationella förpliktelse som gäller när begäran framställs. Det är dock klart att om en medlemsstat inte har genomfört rambeslutet före den ovan nämnda utsatta tiden, kan rambeslutet ännu inte tillämpas vid den tidpunkten utan först från och med att rambeslutet har genomförts nationellt. Det föreslås att detta dokumenteras i ikraftträdandebestämmelsen i genomförandelagen.

Artikel 23. Genomförande. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna genomföra rambeslutet före den 19 januari 2011. Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna inom den nämnda tiden överlämna till rådets generalsekretariat och kommissionen texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt rambeslutet införlivas med deras nationella lagstiftning.

Enligt punkt 3 ska varje medlemsstat som avser att införliva den s.k. territorialklausul som anges i artikel 13.1 punkt f i den nationella lagstiftningen meddela rådets generalsekretariat detta vid antagandet av rambeslutet genom att avge en förklaring.

Enligt punkt 4 får Tyskland genom en förklaring förbehålla sig rätten att som verkställande stat förutsätta dubbel straffbarhet för att husrannsakan eller beslag ska kunna genomföras när bevisinhämningsordern gäller i artikel 14.2 avsedd terrorism, IT-brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, sabotage, beskyddarverksamhet och utpressning eller svindleri. Tyskland förutsätter dock inte dubbel straffbarhet, om den utfärdande myndigheten har förklarat att brottet uppfyller de kriterier som anges i Tysklands förklaring. Tyskland har lämnat en förklaring om sin rätt att förutsätta dubbel straffbarhet i de nämnda fallen. Förklaringen har offentliggjorts samtidigt som rambeslutet.

Enligt punkt 5 ska kommissionen senast inom tre år från det att rambeslutet har trätt i kraft överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet, med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta rambeslut, vid behov åtföljd av förslag till lagstiftning.

Enligt punkt 6 ska rådets generalsekreterare underrätta medlemsstaterna, kommissionen och Eurojust om de förklaringar som lämnats i enlighet med artiklarna 6 och 11 och denna artikel.

Artikel 24. Översyn. Enligt punkt 1 ska varje medlemsstat varje år informera rådet och kommissionen om alla svårigheter med anledning av artikel 13.1.

I punkt 2 åläggs Tyskland skyldighet att varje år informera om de fall där landet har vägrat verkställa en bevisinhämningsorder i de situationer som avses i artikel 23.4.

Enligt punkt 3 ska kommissionen upprätta en rapport för rådet utifrån de uppgifter som uppdagats vid granskning. Rapporten ska upprättas senast inom fem år efter det att rambeslutet har trätt i kraft. Avsikten är att rådet på grundval av rapporten ska överväga huruvida artikel 13.1 och 13.3, vilka gäller skäl för att vägra, eller artikel 23.4, som rör Tyskland, bör upphävas eller ändras.

Artikel 25. Ikraftträdande. I artikeln ingår en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Enligt bestämmelsen träder rambeslutet i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Bestämmelserna i rambeslutet blir dock tillämpliga för de finska myndigheterna först när den föreslagna genomförandelagen har trätt i kraft och förutsatt att rambeslutet har genomförts också i den medlemsstat av vilken Finland begär eller vilken Finland lämnar rättslig hjälp som avses i rambeslutet.

Artiklarna 22-25 förutsätter inte några materiella bestämmelser.

2 Lagförslag

2.1 Lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om en europeisk bevisinhämningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Genomförandet av rambeslutet. I paragrafen föreslås en bestämmelse med motsvarande ordalydelse som i genomförandelagen för rambeslutet om bötesstraff och genomförandelagen för rambeslutet om konfiskation. Enligt bestämmelsen ska de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet iakttas som lag, om inte något annat följer av genomförandelagen. Genomförandemetoden har motiverats i allmänna motiveringen.

I 95 § 1 mom. i grundlagen sägs att de bestämmelser i fördrag och andra internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft genom lag. I övrigt sätts internationella förpliktelser i kraft genom förordning som utfärdas av republikens president. Ett rambeslut ska dock inte "sättas i kraft" på samma sätt som ett vanligt internationellt avtal, utan det "genomförs". Av 93 § 2 mom. i grundlagen följer dessutom att andra bestämmelser än de som hör till områ-

det för lagstiftningen genomförs genom en förordning som utfärdas statsrådet i stället för av republikens president.

Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis täcker den godkännandebefogenhet som avses i 94 § 1 mom. i grundlagen alla de bestämmelser om internationella förpliktelser som i materiellt hänseende hör till området för lagstiftningen, oavsett om bestämmelsen strider mot eller harmonierar med en bestämmelse som utfärdats genom lag i Finland (GrUU 11/2000 rd och 12/2000 rd). För det rambeslut som avses i denna proposition krävs dock inte riksdagens godkännande i enlighet med 94 § i grundlagen, eftersom det som ett särskilt instrument inom rättssystemet i Europeiska unionen inte utgör en sådan internationell förpliktelse som avses i 94 § i grundlagen. Området för de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen bestäms dock i analogi med kriterierna i 95 § 1 mom. i grundlagen.

Enligt det som redogjorts ovan är bestämmelserna i rambeslutet nästan uteslutande till sitt innehåll i sak sådana att det för dem finns gällande reglering på lagnivå i Finland. Till området för lagstiftningen hör bestämmelserna om definition av bevisinhämtningsordern och skyldighet att verkställa ordern (artikel 1), definitioner (artikel 2), behöriga myndigheter (artikel 3 med undantag för punkt 3 i artikeln), tillämpningsområde (artikel 4), förfaranden för vilka bevisinhämtningsordern får utfärdas (artikel 5), bevisinhämtningsorderns innehåll och form (artikel 6), villkor för utfärdande av bevisinhämtningsordern och översändande av den (artiklarna 7 och 8), bevisinhämtningsorder med anknytning till tidigare bevisinhämtningsorder eller beslut om frysning (artikel 9), villkor för användning av personuppgifter (artikel 10), erkännande och verkställighet (artikel 11), formaliteter i den verkställande staten (artikel 12), skäl för att vägra (artikel 13), dubbel straffbarhet (artikel 14), tidsfrister (artikel 15), grunder för uppskjutande av verkställighet (artikel 16), upplysningsplikt (artikel 17), rättsmedel (artikel 18), ersättning (artikel 19), förhållandet till andra rättsliga instrument (artikel 21) och övergångsbestämmelser som fastställer tidpunkten för tillämpning av lagen (artikel 22).

Av genomförandemetoden följer att i de fall där den föreslagna genomförandelagen inte innehåller någon bestämmelse som preciserar rambeslutet ska bestämmelserna i rambeslutet tillämpas direkt. Eftersom den föreslagna genomförandelagen innehåller vissa avpassningar som till sitt innehåll i sak motsvarar syftet med rambeslutet, konstateras det i paragrafen att de bestämmelser i rambeslutet som hör till området för lagstiftningen ska iakttas som lag, om inte något annat följer av genomförandelagen. Grundlagsutskottet föreslog i sitt utlåtande GrUU 50/2006 rd att den ordalydelsen skulle användas i genomförandelagen för rambeslutet om bötesstraff, som i likhet med rambeslutet om konfiskation har genomförts på motsvarande sätt som det rambeslut som nu behandlas.

En del av bestämmelserna i rambeslutet, t.ex. skyldigheten att utse behöriga myndigheter, förutsätter också uttryckligen preciserande reglering i den nationella lagstiftningen. Dessutom medger rambeslutet på vissa specialvillkor att varje medlemsstat i sin lagstiftning avgör vilken myndighet som ska besluta om vägran att verkställa och om uppskjutande av verkställighet. Genomförandelagens bestämmelse ska då vara tillämplig bestämmelse. I enlighet med det som beskrivits i allmänna motiveringen har det i genomförandelagen dessutom tagits in materiella bestämmelser om vissa förpliktelser enligt rambeslutet. Bestämmelserna har tagits in för att underlätta tillämpningen av lagen och har utformats så att de lämpar sig för rättssystemet i Finland. Det är inte heller meningen att lagstiftningen ska innebära ett steg bakåt från det som är möjligt i dagens läge. När Finland är verkställande stat ska därför lagstiftningen i Finland tillämpas på begäran om verkställighet där det krävs husrannsakan och beslag. Också grunderna för vägran har formulerats noggrannare än enligt rambeslutet och så att vissa grunder för vägran med hänsyn till deras karaktär har tagits in i lagen som ovillkorliga.

2 §. Tillämpningsområde. Enligt 1 mom. ska i enlighet med genomförandelagen och rambeslutet erkännas och verkställas en i rambeslutet avsedd bevisinhämtningsorder som utfärdats av en behörig myndighet i en

annan EU-medlemsstat samt ska en bevisinhämtningsorder som utfärdats av en behörig myndighet i Finland sändas till en annan EU-medlemsstat för att verkställas. I Finland ska en order kunna utfärdas för straffrättsliga förfaranden som inletts vid förundersökning eller åtalsprövning eller i en allmän domstol. Av domstolarna berörs då tingsrätterna, hovrätterna och högsta domstolen, vilka enligt systemet i Finland är behöriga att handlägga brottmål.

I 2 mom. föreskrivs om bevismaterial som omfattas av tillämpningsområdet för en bevisinhämtningsorder. I momentet återopas artikel 4 i rambeslutet. Så som konstaterats i motiveringen till artiklarna omfattar rambeslutet vid tidpunkten för utfärdandet befintliga handlingar och föremål samt övriga uppgifter som behövs för bevisföring och vilka den utfärdande myndigheten ska specificera när den begär att bevismaterialet ska lämnas.

Frågan om hurdan bevismaterial som kan begäras vid ett förfarande enligt rambeslutet är mycket central för lagtillämparen. Det föreslås därför en materiell bestämmelse om detta i 2 mom. Enligt bestämmelsen ska en bevisinhämtningsorder inte få utfärdas för inhämtande av vittnesmål eller uppgifter i realtid eller annat bevismaterial som avses i artikel 4.2. Tillämpningsområdet omfattar således inte personbevisning bortsett från undantaget enligt artikel 4.6, genomförande av kroppsundersökningar och inhämtande av kroppsmaterial eller biometriska uppgifter från en persons kropp, inbegripet DNA-prover och fingeravtryck. Även inhämtande av information i realtid faller utanför tillämpningsområdet, t.ex. genom avlyssning av kommunikation, hemlig övervakning eller övervakning av bankkonton. Andra uppgifter som enligt artikel 4.2 faller utanför tillämpningsområdet gäller analyser av befintliga föremål, handlingar eller uppgifter och kommunikationsuppgifter som har bevarats av leverantörer av offentligt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller offentligt kommunikationsnät.

I analogi med artikel 4.4 föreslås i momentet ett konstaterande av att en bevisinhämtningsorder dock kan utfärdas för inhämtande av uppgifter om sådant bevismaterial som annars faller utanför tillämpningsområdet,

om uppgifterna redan finns i den verkställande myndighetens besittning innan bevisinhämtningsordern utfärdas. För att uppgifterna ska få lämnas ut från Finland förutsätts det att de får registreras i polisens personregister. I enlighet med det som redogjorts i motiveringen till artiklarna behövs bestämmelsen för att hänvisningen i artikel 4.4 till uppgifter som finns i den verkställande myndighetens besittning inte ska tolkas så att den genererar skyldighet att lämna ut t.ex. uppgifter som erhållits med hjälp av teleavlyssning också när det handlar om s.k. överskottsinformation som enligt finsk lag inte får förvaras eller registreras.

I momentet föreslås ett omnämnande av att det föreskrivs särskilt om utbyte av straffregisteruppgifter. År 2005 antogs inom EU rådets beslut 2005/876/RIF om utbyte av uppgifter ur kriminalregistret. År 2009 antogs dessutom rådets rambeslut 2009/315/RIF om organisation av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll. Rambeslutet har ännu inte genomförts i medlemsstaterna. Bestämmelser om utbyte av kriminalregisteruppgifter jämte kommunikation finns också i artiklarna 13 och 22 i konventionen av 1959, i artikel 4 i 1978 års tilläggsprotokoll till den konventionen och i artikel 6.8 punkt b i konventionen av 2000. Dessa bestämmelser ska således tillämpas på utbyte av straffregisteruppgifter.

I momentet föreslås till sist en bestämmelse om att enligt artikel 4.5 och 4.6 i rambeslutet ska en bevisinhämtningsorder med avvikelse från artikel 4.1 och 4.2 under vissa förutsättningar få gälla inhämtande av bevismaterial som upptäckts först under verkställigheten av ordern eller inhämtande av vittnesmål från personer som är närvarande vid verkställigheten. Det ska vara möjligt att inhämta bevis av detta slag som den verkställande myndigheten anser ha relevans för det brottmål som ligger till grund för ordern, om den utfärdande myndigheten har begärt detta på formuläret. Den utfärdande staten ska informeras om bevismaterial som upptäckts först under verkställigheten, för att staten ska kunna bedöma om bevismaterialet behövs för det aktuella brottmålet. Det är med andra ord inte meningen att den utfärdande staten ska tillställas mer bevismaterial än vad den behöver

för det brottmål som handläggs. Bestämmelserna har beskrivits närmare i motiveringen till artikeln i fråga.

3 §. Bevisinhämtningsorderns innehåll och form. Enligt paragrafen ska bevisinhämtningsordern i enlighet med artikel 6 i rambeslutet göras på det formulär som tillhandahålls som modell i bilagan till rambeslutet. För att underlätta tillämpningen av lagen föreslås det en hänvisning till det nummer av Europeiska unionens officiella tidning där rambeslutet och formuläret har offentliggjorts.

4 §. Översändande av en bevisinhämtningsorder och övrig kommunikation. I paragrafen föreslås allmänna bestämmelser om kommunikation. Enligt 1 mom. ska den utfärdande myndigheten och den verkställande myndigheten kommunicera direkt vid översändande och verkställighet av bevisinhämtningsordern, om inte något annat följer av artikel 8.2 och 8.3 i rambeslutet. Artikel 8.2 gör det möjligt för varje medlemsstat att förutsätta att kommunikationen sköts via en central myndighet, om organisationen av medlemsstatens interna rättssystem så kräver. Medlemsstaterna kan genom en anmälan till rådets sekretariat utse en central myndighet eller flera centrala myndigheter. Enligt punkt 3 får varje medlemsstat som så önskar sända ordern även genom det europeiska rättsliga nätverkets säkra telekommunikationssystem. Nätverket inrättades gemensamma åtgärd 1998 (98/42/RIF) och dess verksamhet förstärktes genom rådets 2008 antagna beslut 2008/976/RIF som gäller Eurojust och trädde i kraft den 24 december 2008. Beslutet innehåller bestämmelser om nätverkets uppgifter, vilka syftar till att underlätta det rättsliga samarbetet och kommunikationen mellan myndigheterna.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om att i Finland ska justitieministeriet vara den centrala myndighet som avses i artikel 8.2 i rambeslutet. I momentet föreskrivs också om justitieministeriets uppgifter. Justitieministeriet ska bistå de behöriga myndigheterna i kommunikationen för att översända och verkställa bevisinhämtningsordern. Så som beskrivits i allmänna motiveringen är det inte meningen att kommunikationen ska innebära att varje order i regel översänds genom justi-

tieministeriets förmedling. Förfarandet ska kunna tillämpas bara när det inte går att ange någon behörig myndighet eller om det finns andra särskilda skäl. Justitieministeriet ska då utan dröjsmål översända ordern till den verkställande myndigheten.

Tillämpliga bestämmelser när det gäller kommunikationen blir förutom bestämmelserna i den föreslagna paragrafen också de övriga bestämmelserna i artikel 8. Enligt artikel 8.4 ska information om den behöriga myndigheten i den verkställande staten vid behov inhämtas via det europeiska rättsliga nätverkets kontaktpunkter. Enligt punkt 5 gäller dessutom att om ordern har översänts till någon annan än den verkställande myndigheten, ska den myndighet som tagit emot ordern på eget initiativ översända ordern till den verkställande myndigheten och underrätta den utfärdande myndigheten om detta. I punkt 6 förutsätts det att svårigheter rörande kommunikationen eller äktheten av handlingarna ska behandlas genom direkta kontakter mellan den utfärdande myndigheten och den verkställande myndigheten eller, i förekommande fall, med bistånd av den centrala myndigheten.

2 kap.

Verkställighet i Finland av en bevisinhämtningsorder som utfärdats i en annan medlemsstat

5 §. Verkställande myndigheter. I paragrafen fastställs de åklagare som är behöriga att fullgöra åklagaruppgifter i samband med verkställigheten av en bevisinhämtningsorder. Utgångspunkten är att den verkställande åklagaren ska ta emot bevisinhämtningsordern och besluta om verkställigheten i enlighet med 6 §. Enligt 1 mom. bestäms den behöriga åklagaren i regel enligt den hovrätts domkrets inom vilken det bevismaterial som avses i ordern finns. Behörigheten tillkommer samma åklagare som är behöriga att fullgöra åklagaruppgifter också enligt EU-utlämningslagen och frysningsslagen när det gäller att verkställa en europeisk arresteringsorder eller ett frysningsbeslut i Finland. Det koncentrerade arrangemanget gör det möjligt för åklagarna att specialisera sig på att handlägga sådana ärenden mellan EU-

medlemsstaterna som gäller rättslig hjälp i brottmål. Eftersom åklagarna i fråga har erfarenhet av åklagaruppgifter i samband med europeiska arresteringsorder och frysningsbeslut har de redan i dagens läge beredskap att handlägga ärenden av internationell karaktär.

Behörig åklagare är enligt 1 mom. 1 punkten häradsåklagaren inom Helsingfors tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Helsingfors eller Kouvola hovrätts domkrets. Behörig åklagare är enligt 2 punkten häradsåklagaren inom Kuopio tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Östra Finlands hovrätts domkrets. Behörig åklagare är enligt 3 punkten häradsåklagaren inom Uleåborgs tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Rovaniemi hovrätts domkrets. Om bevismaterial finns inom Åbo eller Vasa hovrätts domkrets, är häradsåklagaren inom Tammerfors tingsrätt behörig åklagare.

Enligt 2 mom. är en i 1 mom. nämnd häradsåklagare i vissa situationer behörig att fullgöra åklagaruppgifter i samband med verkställigheten av en order oberoende av inom vilken hovrätts domkrets bevismaterialet finns. Det här gäller för det första när bevismaterial finns inom flera av de i 1 mom. 1-4 punkten avsedda domkretsarna. För det andra kan det gälla en situation där bevismaterialets plats inte kan anges med säkerhet. För det tredje kan behörighetsgrunden vara andra särskilda skäl. Kriteriet är öppet och avsikten är att det ska täcka andra eventuella situationer där det kan behövas ett behörighetsarrangemang som avviker från huvudregeln. Så som i frysningslagen har det ansetts befogat att tillåta flexibilitet i fråga om den behöriga åklagaren och därmed också forumet.

Ytterligare i analogi med frysningslagen föreslås i 3 mom. en bestämmelse om att av särskilda skäl ska också någon annan åklagare än den som avses i 1 mom. kunna vara behörig åklagare. Särskilda skäl till att någon annan åklagare än den som avses i 1 mom. ska ta emot en order och besluta om verkställigheten kan i praktiken vara att en order som kräver brådskanie åtgärder inkommer under en sådan tid av dygnet eller under ett veckoslut då den åklagare som nämns i 1 mom.

inte kan sköta saken. Den jourhavande åklagaren ska då kunna besluta om verkställigheten. Huvudregeln bör dock vara att någon av de åklagare som nämns i 1 mom. har hand om de uppgifter som krävs för verkställigheten. Det här gäller också när en order som inte kräver brådskanie åtgärder har inkommit till en jourhavande åklagare, dvs. någon annan än en i 1 mom. avsedd åklagare. Ordern ska då översändas till någon av de åklagare som avses i 1 mom.

Riksåklagarämbetet ska kunna meddela närmare föreskrifter om de behöriga åklagarna. Enligt 3 § 2 mom. i lagen om allmänna åklagare (199/1997) kan riksåklagaren meddela allmänna föreskrifter och anvisningar om åklagarverksamheten. Bland åklagarna inom de i 1 mom. avsedda tingsrätternas domkrets kommer man i praktiken att utse vissa personer som ska fullgöra de uppgifter som avses i genomförandelagen.

Enligt 4 mom. ska även centralkriminalpolisen, tullen och gränsbevakningsväsendet vara behöriga att fullgöra uppgifter i anslutning till verkställigheten av en bevisinhämtningsorder, om undersökningen av det brott som ligger till grund för bevisinhämtningsordern i motsvarande inhemska fall i Finland skulle höra till de nämnda myndigheterna. Bestämmelsen innebär dock inte att den verkställande myndigheten själv ska verkställa ordern, utan den kan delegera den konkreta verkställigheten till en lokal myndighet.

6 §. Verktällighet av en bevisinhämtningsorder. Enligt 1 mom. ska den verkställande myndigheten enligt 5 § besluta om verkställigheten av bevisinhämtningsordern i Finland. Den verkställande åklagaren eller den domstol som behandlar beslagsärendet ska dock besluta om vägran att verkställa eller uppskjutande av verkställigheten.

För att bestämmelsen ska fungera i praktiken behövs det nära kommunikation mellan de verkställande åklagarna och förundersökningsmyndigheterna. I 2 mom. föreslås därför en bestämmelse om att de verkställande åklagarna och förundersökningsmyndigheterna ska informera varandra om de bevisinhämtningsorder de tagit emot. Den åklagare som tagit emot en order ska underrätta centralkriminalpolisen om detta. Om undersökningen av det brott som ligger till grund för

ordern såsom begången i Finland under motsvarande förhållanden skulle höra till tullen eller gränsbevakningsväsendet, ska dock den ena av dessa underrättas på motsvarande sätt. Informationen kan vara relevant också för ett brott som undersöks i Finland. Det bör informeras också eftersom en förundersökningsmyndighet oftast kommer att ha hand om den praktiska verkställigheten av ordern.

Även centralkriminalpolisen, tullen och gränsbevakningsväsendet ska underrätta åklagaren om de bevisinhämtningsorder de tagit emot. Underrättelsen ska riktas till den åklagare enligt 5 § 1-3 mom. som är behörig att fullgöra verkställighetsuppgifter i fråga om det bevismaterial som avses i ordern.

Om bevisinhämtningsordern hänför sig till straffrättsliga förfaranden som inletts vid åtalsprövning i Finland, ska dessutom den åklagare som handlägger det aktuella brottmålet underrättas. Det att åklagaren får kännedom om begäran om rättslig hjälp som hänför sig till det brottmål han eller hon handlägger kan i analogi med brottsundersökning behövas även för åtalsprövningen i Finland. Informationen kan dessutom vara till nytta t.ex. för bedömning av om det handlar om en s.k. positiv behörighetskonflikt, varvid ett och samma brottmål handläggs i flera medlemsstater. Utifrån den information som åklagaren fått kan han eller hon också bedöma om han eller hon bör kontakta den berörda medlemsstaten för att klarlägga förutsättningarna för att överföra det straffrättsliga förfarandet. Av de nämnda orsakerna behöver även förundersökningsmyndigheten få kännedom om de bevisinhämtningsorder som sänts till Finland.

Enligt 3 mom. ska en bevisinhämtningsorder som utfärdats i en annan medlemsstat verkställas i Finland med iakttagande av förfaranden enligt finsk lag, om inte något annat föreskrivs i genomförandelagen eller i rambeslutet. Så som redogjorts i motiveringen till artiklarna kan en avvikelse från förfaranden enligt finsk lag basera sig på artikel 12, enligt vilken verkställigheten ska rätta sig efter särskilda förfaranden eller formaliteter som den utfärdande staten begärt, förutsatt att de inte strider mot de grundläggande rättsprinciperna i den verkställande staten. Med undantag för de tvångsmedelssituationer

som beskrivs längre fram ska det inte heller vara tillåtet att vägra verkställa en order på grund av avsaknad av dubbel straffbarhet.

En skillnad i jämförelse med de gällande bestämmelserna i tvångsmedelslagen är också att enligt det föreslagna tillägget till 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen ska ett beslut om beslag som fattats i samband med verkställigheten av en bevisinhämtningsorder beroende på var bevismaterialet finns, underställas Helsingfors, Kuopio, Tammerfors eller Uleåborgs tingsrätt.

7 §. Grunder för vägran. I paragrafen föreslås bestämmelser om grunderna för att vägra verkställa en bevisinhämtningsorder. Så som redogjorts i allmänna motiveringen föreslås det att de nämnda grunderna för vägran ska preciseras i lagen i enlighet med syftet med rambeslutet.

I de föreslagna 1 och 2 mom. föreskrivs om ovillkorliga grunder för vägran. Enligt 1 mom. 1 punkten ska verkställighet vägras, om verkställigheten av ordern förutsätter tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen och detta inte är tillåtet enligt tvångsmedelslagen. I praktiken kan det bli aktuellt att tillgripa i första hand tvångsmedel enligt tvångsmedelslagens 4 kap., som gäller beslag, och husrannsakan enligt 5 kap. Till följd av begränsningarna i fråga om tillämpningsområdet för rambeslutet blir det inte aktuellt med andra tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen, såsom kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller televlyssning. Det blir inte heller aktuellt med andra säkerhetsåtgärder, såsom säljförbud, skingringsförbud eller kvarstad, eftersom det i lagen och rambeslutet förutsätts att det begärda bevismaterialet ska överlämnas till den utfärdande staten. Om den berörda staten har behov av att begära en frysningsåtgärd i stil med säljförbud, skingringsförbud eller kvarstad, ska begäran framställas i den ordning som anges i rambeslutet om frysning och i frysningsslagen.

Enligt 2 punkten ska verkställighet vägras, om det bevismaterial som avses i ordern innehåller uppgifter om vilka det enligt 17 kap. 23 § i rättegångsbalken inte får avges vittnesmål. Verktällighet ska vägras också om det finns någon annan sådan immunitet enligt lagstiftningen eller en internationell förpliktelse som hindrar verkställigheten. Det kan

handla om sådana, antagligen mycket sällsynta, situationer där verkställigheten berör en främmande stats diplomatiska representants eller en representations egendom eller lokaler. Det kan också handla om riksdagsledamöternas immunitet enligt 30 § i grundlagen eller åtalsskydd för presidentens ämbetsåtgärder enligt 113 § i grundlagen. Bestämmelser om integritet och privilegier finns också i 4 kap. 2 § i tvångsmedelslagen i fråga om beslag av handlingar som innehåller meddelanden mellan den misstänkte och hans eller hennes biträde och i fråga om meddelanden mellan närstående. Dessa bestämmelser kommer dock också att bli tillämpliga genom att en order verkställs i den ordning som det föreskrivs om beslag i 4 kap. i tvångsmedelslagen.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse som begränsar möjligheterna att vägra verkställa en bevisinhämtningsorder med anledning av att dubbel straffbarhet saknas. I de situationer som avses i artikel 14 ska verkställighet med avvikelser från 1 mom. inte få vägras på den grunden att brottet inte skulle vara straffbart enligt lagstiftningen i Finland, om det hade begåtts under motsvarande förhållanden i Finland. Med andra ord, inte ens i sådana fall där det behövs husrannsakan eller beslag för att ordern ska kunna verkställas ska det vara tillåtet att vägra verkställa ordern, om den grundar sig på något av de brott som nämns i artikel 14.2 och som i den utfärdande statens lagstiftning är belagda med fängelse eller frihetsberövande straff på upp till minst tre år. I andra fall än sådana där det förutsätts tvångsmedel är det enligt artikel 14.1 inte heller i andra situationer än sådana som gäller listade brott tillåtet att förutsätta dubbel straffbarhet.

I 3 mom. föreskrivs om grunder för vägran beroende av prövning. Enligt 1 punkten ska verkställighet kunna vägras, om det brottmål som ordern gäller är slutligt avgjort. Så som konstaterats i allmänna motiveringen bör grunden för vägran vara beroende av prövning i synnerhet eftersom förbudet *ne bis in idem* inte är ovillkorligt. I lagstiftningen i flera stater finns det bestämmelser som undantagsvis medger att åtal väcks oavsett en tidigare dom. Exempelvis enligt 1 kap. 10 § i strafflagen i Finland hindrar en utländsk dom

inte att åtal väcks i Finland utifrån riksåklagarens åtalsförordnande, om en dom som meddelats utomlands inte baserar sig på en finsk myndighets begäran om utlämning eller en sådan begäran om utlämning med anledning av brott som de finska myndigheterna har samtyckt till och brottet anses ha riktats mot Finland, det är ett tjänstebrott eller militärt brott, ett internationellt brott eller brottet anses ha begåtts även i Finland. En viss flexibilitet behövs också eftersom grunden för vägran kan bli tillämplig inte bara i fall där saken har avgjorts i en annan EU-medlemsstat utan också när saken har avgjorts i en sådan stat utanför EU där nivån på rättssystemet eller grunderna för avgörandet kan avvika betydligt från det som gäller i EU-medlemsstaterna. Det att grunden ska vara beroende av prövning kan dessutom motiveras med att det också i rättshjälpslagen har angetts att grunderna för vägran av typen *ne bis in idem* ska vara beroende av prövning (13 § i rättshjälpslagen). Också enligt rambeslutet om konfiskation och rambeslutet om bötesstraff gäller att vägran med anledning av *ne bis in idem* är beroende av prövning.

Enligt 2 punkten ska verkställighet kunna vägras med motiveringen att formuläret för bevisinhämtningsordern är bristfälligt ifyllt eller klart oriktigt och inte har kompletterats eller rättats inom en skälig tid som den verkställande myndigheten utsatt. Inte heller den här grunden för vägran ska vara ovillkorlig, utan ordern ska kunna verkställas om de översända uppgifterna kan anses vara tillräckliga med tanke på verkställigheten. Om de angivna uppgifterna gör det möjligt att i tillräcklig grad specificera att det handlar om en i rättshjälpslagen avsedd begäran om rättshjälp, ska det inte vara absolut nödvändigt att kräva att alla punkter i formuläret är ifyllda. De uppgifter som saknas kan också vara irrelevanta och det kan gå att verkställa begäran trots bristfälligheterna, varvid det inte är nödvändigt att kräva att den utfärdande myndigheten ska komplettera formuläret. Till denna del motsvarar lösningen också 7 § 3 mom. i rättshjälpslagen, enligt vilket det är möjligt att uppfylla en begäran om rättshjälp även om inte alla uppgifter som avses i paragrafens 2 mom. har nämnts, om bristfällighe-

terna är av sådan art att de inte hindrar att begäran verkställs.

Enligt den föreslagna 3 punkten ska risken för att verkställigheten av ordern äventyrar säkerheten för den som anlitats om informationskälla utgöra en sådan grund för vägran som är beroende av prövning. Bestämmelsen kan av vägande skäl bli tillämplig närmast om det begärda bevismaterialet innehåller upplysningar som omfattas av tystnadsplikten enligt 44 § i polislagen (493/1995) eller upplysningar som har inhämtats med stöd av polislagens bestämmelser om inhämtande av information.

I enlighet med det som redogjorts i motiveringen till artiklarna är förteckningen över grunderna för vägran uttömmande. I 4 mom. föreslås därför en bestämmelse om att det inte ska vara tillåtet att vägra verkställa en bevisinhämtningsorder på andra grunder än de som nämns i 1 och 3 mom. Bestämmelsen behövs för tydlighetens skull eftersom det i enlighet med det som redogjorts i allmänna motiveringen föreslås att inte alla enligt artikel 13 tillåtna grunder ska tas in i lagen.

I 5 och 6 mom. föreskrivs om de myndigheter som beslutar om vägran. Det är i regel den verkställande åklagaren som ska besluta om vägran. Dock gäller att om ett beslut om beslag vilket fattats för att verkställa ordern har underställts tingsrätten enligt 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen, ska också den tingsrätten vara behörig att besluta om vägran. Den sistnämnda bestämmelsen behövs i de situationer där den verkställande myndigheten har bedömt att ingen grund för vägran ska tillämpas på fallet, eller om behovet av att åberopa en grund för vägran av någon annan orsak uppdragas först i det skede när ett ärende som gäller beslag handläggs av tingsrätten. Det föreslås inte heller att tingsrättens behörighet ska begränsas till situationer där grunden för vägran är att beslag inte är tillåtet enligt tvångsmedelslagen. Tingsrätten är således behörig att besluta också om de övriga grunder för vägran som nämns i 1 och 3 mom., om behovet att tillämpa en grund för vägran undantagsvis uppdragas först när beslagsärendet handläggs av tingsrätten.

Det är dock inte meningen att tingsrätten ska börja undersöka om det eventuellt finns någon grund för vägran. Det är i första hand

den verkställande åklagaren som ska utreda grunderna för vägran, och tingsrätten bör kunna lita på åklagarens avgörande. Endast i det fall att det utifrån de omständigheter som lagts fram för domstolen är uppenbart att det finns en grund för vägran, ska domstolen få fatta beslut om vägran trots att åklagaren inte ansett att det finns någon grund för att vägra verkställa ordern.

8 §. Uppskjutande av verkställigheten. Enligt paragrafen ska verkställigheten av en bevisinhämtningsorder få skjutas upp på de grunder som anges i artikel 16.1 punkt a och 16.2 i rambeslutet. I enlighet med det som redogjorts i motiveringen till artiklarna ska möjligheten att skjuta upp verkställigheten omfatta övriga situationer enligt artikel 16, bortsett från de fall som avses i artikel 16.1. punkt b där bevisinhämtningsordern inte har godkänts av en undersökningsdomare, domare, domstol eller allmän åklagare.

Den verkställande åklagaren ska besluta om uppskjutande. I analogi med bestämmelsen i 6 mom. i 7 §, som gäller vägran, ska det dock för de fall där ett beslut om beslag har underställts tingsrätten gälla att den tingsrätt som behandlar beslagsärendet ska ha rätt att besluta också om uppskjutande.

9 §. Språk och översättning. Enligt paragrafen ska en i artikel 6 i rambeslutet avsedd bevisinhämtningsorder som utfärdats av en myndighet i en annan medlemsstat avfattas på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. Den verkställande myndigheten ska också kunna godta en order på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om det inte finns något annat hinder för godtagandet. Bestämmelserna motsvarar de jämförbara bestämmelserna i andra genomförandelagar som gäller rambeslut om ömsesidigt erkännande.

Enligt 2 mom. ska den verkställande myndigheten vid behov se till att ordern översätts till finska eller svenska. Justitieministeriet ska bistå vid översättningen av ordern när det behövs. Enligt 10 § i förordningen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (13/1994) gäller också för närvarande att justitieministeriet ska sörja för översättningar, om inte den uppgiften hör till någon annan myndighet enligt vad som särskilt gäller om

detta. I praktiken är det oftast centralkriminalpolisen som ser till att begäran om rätts-hjälp översätts.

10 §. Ändringssökande. I paragrafen föreslås bestämmelser om sökande av ändring. Paragrafen motsvarar lösningen enligt frysningsslagen. Enligt 1 mom. ska den som en bevisinhämtningsorder avser få föra beslutet om verkställighet av ordern till tingsrätten. Vid handläggningen av ärendet ska 1 kap. 9 § 2 mom. och 4 kap. 13 § i tvångsmedelslagen samt genomförandelagen iakttas. Tingsrätten är alltså beslutför även när den består av ordföranden ensam. Sammanträdet får hållas även på annan tid och på annan plats än vad som angetts för allmän under-rätts sammanträde. Domstolen bör ge dem som har del i saken tillfälle att bli hörda. Också när det gäller förfarandet motsvarar paragrafen frysningsslagen.

I 2 mom. föreslås en förteckning över de behöriga domstolarna. I analogi med lösningen enligt frysningsslagen ska Helsingfors tingsrätt vara behörig tingsrätt om bevismaterial som avses i ordern finns inom Helsingfors eller Kouvolas hovrätts domkrets. Om bevismaterial finns inom Östra Finlands hovrätts domkrets ska besvären anföras hos Kuopio tingsrätt. Uleåborgs tingsrätt ska vara behörig om bevismaterialet finns inom Rovaniemi hovrätts domkrets, och Tammerfors tingsrätt om bevismaterialet finns inom Åbo eller Vasa hovrätts domkrets.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om besväringsrätt för det första i de situationer där överklagandet gäller tingsrättens beslut om beslag eller ett i samband med behandlingen av det fattat beslut om vägran att verkställa ordern eller uppskjuta verkställigheten. Bestämmelsen behövs för de situationer som beskrivits tidigare och där det beslut om verkställighet som förutsätts för beslag ska föras till tingsrätten för avgörande. Den tingsrätt som behandlar beslagsärendet ska då enligt 7 § 5 mom. vara behörig att besluta också om vägran att verkställa eller i de situationer som avses i 8 § 2 mom. vara behörig att besluta om uppskjutande av verkställigheten. För det andra föreslås i momentet en bestämmelse om rätt att ytterligare överklaga det beslut som tingsrätten fattat med stöd av 1 mom. I situationer av detta slag ska det

vara tillåtet att överklaga tingsrättens beslut hos den hovrätt hos vilken den berörda tingsrättens beslut också annars överklagas, dvs. hos den hovrätt inom vars domkrets den tingsrätt som fattat beslutet finns. Det har inte ansetts vara motiverat att gå in för en lösning där den behöriga hovrätten kan variera utifrån var bevismaterialet finns i de fall där tingsrättens domkrets omfattar flera hovrättskretsar.

I analogi med frysningsslagen föreslås i 4 mom. en bestämmelse enligt vilken överklagande inte ska hindra verkställighet av bevisinhämtningsordern, om inte den domstol som behandlar ärendet bestämmer något annat.

3 kap. **Utfärdande av en bevisinhämtningsorder i Finland**

11 §. Myndigheter som är behöriga att utfärda en order. Enligt 1 mom. ska tingsrätterna, hovrätterna, högsta domstolen och de allmänna åklagarna få utfärda en bevisinhämtningsorder i Finland. I 2 mom. föreslås en bestämmelse om de situationer där bevisinhämtningsordern ska få utfärdas av en sådan tjänsteman vid centralkriminalpolisen, tullens eller gränsbevakningsväsendet som har befogenheter som undersökningsledare. Det förutsätts då att bevismaterialet hänför sig till undersökningen av ett brott som faller inom polisens, tullens eller gränsbevakningsväsendets behörighet. För polisens vidkommande är det däremot inte nödvändigt att uttryckligen centralkriminalpolisen undersöker brottet, utan centralkriminalpolisen ska i likhet med nuvarande praxis också kunna förmedla en begäran från den lokala myndigheten. Det förutsätts också att den verkställande myndigheten i den mottagande staten har det begärda bevismaterialet i sin besittning och att medlemsstaten i fråga inte har krävt att ordern ska godkännas av en rättslig myndighet som avses i 1 mom. Den föreslagna lösningen har beskrivits närmare i allmänna motiveringen och i motiveringen till artiklarna.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse i avsikt att säkerställa informationsgången mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren. Om det under en pågående brottsundersökning i Finland uppdagas att bevismaterial

som behövs för utredningen av brottet och omfattas av tillämpningsområdet för rambeslutet finns i en annan medlemsstat, ska förundersökningsmyndigheten utan dröjsmål underrätta åklagaren om detta. Skyldigheten behövs för att åklagarna av förundersökningsmyndigheterna ska få den information som behövs för utfärdande av en bevisinhämtningsorder. Samarbetet och informationsgången mellan åklagarna och förundersökningsmyndigheterna är viktiga också för att det ska kunna bedömas om bevismaterialet ska begäras med användning av det förfarande som avses i rambeslutet eller i enlighet med avtalen om ömsesidig rättslig hjälp. Enligt bestämmelsen ska den förundersökningsmyndighet som behöver rättslig hjälp också meddela åklagaren sin uppfattning om huruvida rättslig hjälp ska begäras med stöd av rambeslutet eller om rättslig hjälp med hänsyn till förutsättningarna enligt artikel 21 i rambeslutet ska begäras på grundval av andra instrument.

12 §. Språk och översättningar. Enligt 1 mom. ska bevisinhämtningsordern översättas till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande medlemsstaten. Om medlemsstaten i fråga har anmält att den också godtar en översättning till något annat av de officiella språken i Europeiska gemenskapernas institutioner, ska bevisinhämtningsordern få översättas till ett språk som medlemsstaten godtar.

Enligt 2 mom. ska den utfärdande myndigheten vid behov se till att bevisinhämtningsordern översätts till ett språk som den verkställande staten förutsätter. Också vid förfarandet för bevisinhämtningsorder som sänds från Finland ska justitieministeriet vid behov bistå de behöriga myndigheterna vid översättningen av ordern.

4 kap. Ersättningar

13 §. Betalning av ersättning till en annan medlemsstat. Paragrafen innehåller en bestämmelse om sådana situationer där det på grund av verkställigheten av en bevisinhämtningsorder som utfärdats av en finsk myndighet har uppstått skada som medlemsstaten i fråga varit tvungen att ersätta. Innehållet i sak motsvarar 24 § i frysninglagen. Enligt 1

mom. gäller att om en annan medlemsstat enligt sin nationella lagstiftning är ansvarig för verkställigheten av en bevisinhämtningsorder som utfärdats av en rättslig myndighet i Finland, ska Finland på yrkande av staten i fråga betala denna stat ersättning för de skadestånd som den nämnda staten betalat ut. I den mån skadan eller en del av den beror på den verkställande statens agerande ska Finland dock inte betala ersättning.

Enligt 2 mom. ska justitieministeriet besluta om utbetalning av ersättning till en annan medlemsstat.

14 §. Yrkande på ersättning av en annan medlemsstat. Paragrafen innehåller en bestämmelse som motsvarar 25 § i frysninglagen och gäller situationer där Finland varit tvunget att betala skadestånd med anledning av verkställigheten av en bevisinhämtningsorder som en annan medlemsstat har överlämnat. I det föreslagna 1 mom. sägs att om Finland enligt sin nationella lagstiftning är ansvarigt för skada på grund av verkställigheten av en bevisinhämtningsorder som utfärdats av rättsliga myndigheter i en annan medlemsstat, kan Finland yrka att medlemsstaten ersätter Finland för de skadestånd som finska staten betalat ut till den del skadan inte helt eller delvis beror på de finska myndigheternas agerande.

Enligt 2 mom. ska justitieministeriet besluta om yrkande på ersättning.

Så som beskrivits i allmänna motiveringen har de föreslagna bestämmelserna om ersättning sin grund i artikel 19 i rambeslutet. Avsikten har närmast varit att skapa klarhet i hur ersättning ska betalas i de situationer där den verkställande staten t.ex. på grund av felaktiga uppgifter i formuläret har blivit tvungen att betala skadestånd i enlighet med sin lagstiftning. Den utfärdande staten ska då betala ersättning för skadan till den verkställande stat som betalat ersättningen. Ersättningskyldighet ska inte gälla till den del skada har orsakats av agerandet av myndigheten i den verkställande staten.

5 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. Förhållande till andra lagar och internationella förpliktelser. I paragrafen föreslås en bestämmelse om genomförandelagens

förhållande till rambeslutet och rättshjälpslagen. Utgångspunkten är att på rättslig hjälp enligt genomförandelagen ska utöver genomförandelagen och rambeslutet även i tillämpliga delar tillämpas vad som föreskrivs om internationell rättslig hjälp i straffrättsliga ärenden. I enlighet med det som beskrivits i motiveringen till artiklarna är det enligt rambeslutet tillåtet att på vissa villkor tillämpa även andra rättshjälpsinstrument. Rambeslutet ska tillämpas i situationer där allt bevismaterial som begärs av den verkställande staten omfattas av tillämpningsområdet för rambeslutet. Enligt artikel 21 är det dock tillåtet att använda även andra rättshjälpsinstrument, om det begärda bevismaterialet utgör en del av en vidare ansökan om rättslig hjälp eller om den utfärdande medlemsstaten i det enskilda fallet anser att ett annat instrument skulle underlätta samarbetet. Rättshjälpslagen och den övriga lagstiftningen om internationell rättslig hjälp ska även i övrigt tillämpas jämsides med genomförandelagen och rambeslutet, bortsett från när rambeslutet eller genomförandelagen innehåller bestämmelser som avviker från den övriga lagstiftningen om rättslig hjälp.

16 §. Bemyndigande att utfärda förordning. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska det genom förordning av statsrådet föreskrivas om de bestämmelser i rambeslutet som inte hör till området för lagstiftningen men som ska iaktas som förordning. Bestämmelsen gör det möjligt att föreskriva om att rambeslutets bestämmelser på förordningsnivå ska iaktas som förordning. Till denna del behövs bestämmelsen eftersom rambeslutet till skillnad från konventionerna inte sätts i kraft nationellt genom en ikraftsättandelag och ikraftsättandeförordning. Det förutsätts nämligen inte några särskilda ikraftsättandeåtgärder. I fråga om rambeslutet handlar det bara om nationella genomförandeåtgärder för förpliktelseerna enligt rambeslutet. Genom den föreslagna genomförandelagen föreskrivs det inte att bestämmelser som inte hör till området för lagstiftningen ska iaktas som lag. Till denna del ska genomförandet därför ske genom förordning av statsrådet. Enligt det som redogjorts ovan hör nästan alla bestämmelser i rambeslutet till området för lagstiftningen.

I paragrafen föreslås också ett bemyndigande med stöd av vilket närmare bestämmelser om genomförandet av rambeslutet och verkställigheten av lagen ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt grundlagsutskottet (t.ex. GrUU 40/2002 rd) måste en bestämmelse om bemyndigande att utfärda förordning som gäller verkställigheten av lagen tolkas och tillämpas inskränkan- de. Ett bemyndigande innebär inte att det genom förordning vore möjligt att allmänt utfärda bestämmelser om alla frågeställningar som regleras i den föreslagna lagen, utan på grundval av detta kan enbart utfärdas bestämmelser som är nödvändiga med hänsyn till behövliga ikraftsättandeåtgärder. Sådana bestämmelser är t.ex. nödvändiga bestämmelser som styr myndighetsverksamheten. Genom förordning kan det behöva meddelas anvisningar som preciserar rambeslutet och genomförandelagen t.ex. i fråga om informationsgången och kommunikationen mellan åklagarna och förundersökningsmyndigheterna. När propositionen överlämnas kan det dock ännu inte på ett övergripande sätt bedömas hurdana bestämmelser som eventuellt behövs.

17 §. Ikraftträdande. Enligt 1 mom. ska lagen träda i kraft den 19 januari 2011. Före det datumet ska medlemsstaterna enligt artikel 23.1 vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i rambeslutet. De bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet ska tillämpas på varje begäran om rättslig hjälp som har översänts före ikraftträdandet. Bestämmelsen motsvarar artikel 22 i rambeslutet.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om att i förhållande till de medlemsstater som inte har genomfört rambeslutet före den tidpunkt som nämns i 1 mom. ska den reglering som gällde vid lagens ikraftträdande tillämpas tills medlemsstaten i fråga har genomfört rambeslutet nationellt. Genomförandelagen kommer alltså då att börja tillämpas först från den dag den berörda medlemsstaten har genomfört rambeslutet. Syftet med bestämmelsen är att skapa större klarhet i frågan om hur tillämpningstidpunkten ska bestämmas i situationer där genomförandelagen gäller i Finland men rambeslutet ännu inte har genomförts i en annan medlemsstat från vilken

Finland behöver rättslig hjälp enligt rambeslutet eller som begär att få rättslig hjälp av detta slag av Finland. Under övergångsperioden tillämpas således konventionen av 2000 och andra gällande rättshjälpsinstrument.

2.2 Tvångsmedelslagen

4 kap. Beslag. 15 a §. *Beslut om beslag när en främmande stat har begärt rättshjälp.* I det gällande 2 mom. förutsätts det att i de situationer där föremål, handlingar och data har tagits i beslag på begäran en utländsk myndighet ska beslutet om beslaget inom en vecka underställas tingsrätten på den ort där beslaget har verkställts. Domstolen ska besluta om en giltighetstid för beslaget och på begäran av den myndighet som beslutat om beslaget besluta om att förlänga giltighetstiden. Enligt 3 mom. kan domstolen på begäran av den myndighet som beslutat om beslaget besluta att föremålen eller handlingarna vid behov får överlämnas till den utländska myndighet som framställt begäran, varvid denna ska åläggas att återsända föremålen eller handlingarna när de inte längre behövs som bevis i målet. Domstolen kan också bestämma att ett föremål eller en handling inte behöver återsändas om detta uppenbart är oöndamålsenligt.

Så som anförts ovan kommer åklagaruppgifterna i anslutning till verkställigheten av bevisinhämtningsorder att koncentreras till häradsåklagarna inom Helsingfors, Kuopio, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätters domkretsar. Den territoriella behörigheten bestäms i regel på basis av inom vilken hovrätts domkrets det bevismaterial som avses i ordern finns. Det har därför ansetts vara ändamålsenligt att beslutsfattandet också i ärenden som avses i 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen koncentreras till de nämnda tingsrätterna, som också annars har sakkunskaper när det gäller tillämpningen av EU:s bestämmelser om ömsesidigt erkännande. Det föreslås att en bestämmelse om detta ska tas in som ett 6 mom. i paragrafen. I bestämmelsen hänvisas till de tingsrätter som nämns i 10 § 2 mom. i genomförandelagen. Behörig domstol är alltså Helsingfors, Kuopio, Tammerfors eller Uleåborgs tingsrätt beroende på

inom vilken hovrätts domkrets det beslagtagna bevismaterialet finns.

När beslut om beslag behandlas kan det också bli aktuellt att bedöma om de grunder för vägran och uppskjutande som avses i 7 och 8 § i genomförandelagen ska tillämpas. I enlighet med det som redogjorts ovan ska tingsrätten ha behörighet att besluta också om att verkställighet vägras eller skjuts upp, om det beslut om beslag som fattats för verkställigheten av en order har underkastats tingsrättsprövning. I andra fall ska beslutet fattas av åklagaren.

3 Underrättelser och förklaringar på grundval av rambeslutet

Enligt artikel 3.1 i rambeslutet ska varje medlemsstat underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som är behöriga enligt artikel 2 c och 2 d, dvs. när det är fråga om utfärdande stat eller verkställande stat. Enligt artikel 3.2 gäller vidare att de medlemsstater som vill utse en central myndighet eller flera centrala myndigheter i enlighet med artikel 8.2 ska underrätta rådets generalsekretariat om den centrala myndigheten eller de centrala myndigheterna.

På grundval av artikel 3.1 kommer Finland att lämna en underrättelse enligt vilken utfärdande myndigheter i Finland är de myndigheter som avses i 11 § i genomförandelagen, dvs. de allmänna åklagarna, tingsrätterna, hovrätterna och högsta domstolen. I de situationer där det begärda bevismaterialet finns i den verkställande myndighetens besittning och medlemsstaten i fråga inte har krävt att ordern godkänns av åklagaren ska ordern få utfärdas av en sådan tjänsteman vid centralkriminalpolisen, tullen eller gränsbevakningsväsendet som har befogenheter som undersökningsledare. Verkställande myndigheter är de åklagarmyndigheter som förtecknas i 5 § i genomförandelagen, dvs. häradsåklagarna inom Helsingfors, Kuopio, Tammerfors och Uleåborgs tingsrätter. Verkställande myndigheter är dessutom centralkriminalpolisen, tullen och gränsbevakningsväsendet, om ordern gäller ett brott vars undersökning i ett motsvarande nationellt fall omfattas av de nämnda myndigheternas behörighet.

I enlighet med det som förutsätts i artikel 3.2 kommer Finland att utse justitieministeriet till den centrala myndighet som avses i artikel 8.2. Enligt underrättelsen kommer justitieministeriet att vara central myndighet som bistår de behöriga myndigheterna. Rollen som den som bistår kommer undantagsvis också att innebära att en bevisinhämtningsorder får översändas genom justitieministeriets förmedling.

Enligt artikel 6.2 i rambeslutet får varje medlemsstat i en förklaring till rådets generalsekretariat ange att den kommer att godta bevisinhämtningsorder eller en översättning av en bevisinhämtningsorder till ett eller flera andra av de officiella språken vid unionens institutioner än språket i den verkställande staten. Finland kommer att lämna en förklaring om att landet godkänner även engelskspråkiga bevisinhämtningsorder eller översättningar av sådana. Finland kan dessutom i ett enskilt fall godta en order också på ett annat språk, om det inte annars finns något hinder för detta.

En medlemsstat som kräver att bevisinhämtningsorder alltid ska godkännas av en allmän åklagare, domstol, domare eller undersökningsdomare ska lämna en anmälan om detta till rådets generalsekretariat i enlighet med artikel 11.5. Varje medlemsstat som i sin lagstiftning ämnar införliva de grunder för vägran som nämns i artikel 13.1 punkt f och som hänför sig till statens territorium och statens externa behörighet ska underrätta rådets generalsekretariat. Eftersom avsikten inte är att förutsätta ett godkännandeförfarande enligt artikel 11.5 och inte heller att införa de grunder för vägran som nämns i artikel 13.1 punkt f har Finland inte någon skyldighet att underrätta med stöd av dessa bestämmelser.

4 Ikraftträdande

Enligt artikel 23.1 ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i rambeslutet före den 19 januari 2011. Det är meningen att lagarna ska träda i kraft vid den nämnda tidpunkten.

Enligt det som anförts ovan förutsätts det dock för tillämpningen av genomförandelagen att också den berörda främmande staten

har genomfört rambeslutet. I praktiken är också tillämpningen av den föreslagna ändringen av tvångsmedelslagen beroende av att den berörda främmande staten har genomfört rambeslutet, eftersom staten inte kan översända en i rambeslutet avsedd bevisinhämtningsorder till Finland för verkställighet förrän den har genomfört rambeslutet nationellt.

5 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 18/2003 rd konstaterat att rambeslutet är en sådan internationell förpliktelse där lagförslaget ska behandlas i den ordning som anges i 95 § 2 mom. i grundlagen. På de grunder som anförts i allmänna motiveringen bör rambeslutet genomföras med iakttagande av en teknik som använts för ikraftsättandet av statsfördrag, dvs. genom att stifta en blandad lag om genomförandet av rambeslutet. Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden GrUU 50/2006 rd och GrUU 23/2007 rd på vissa villkor godkänt en genomförandemetod av detta slag i samband med genomförandet av rambeslutet om bötesstraff och rambeslutet om konfiskation.

Det rambeslut som denna proposition gäller är så pass detaljerat och exakt att behovet av kompletterande reglering är litet. Rambeslutet kan också i övrigt anses uppfylla de specialvillkor som grundlagsutskottet uppställt för en blandad genomförandemetod i fråga om rambesluten.

Den föreslagna bestämmelsen om rätt att söka ändring i beslut som gäller verkställigheten av bevisinhämtningsorder är viktig med tanke på det rättsskydd som förutsätts i 21 § i grundlagen. Rättsskyddet främjas allmänt taget av att de verkställande uppgifterna för åklagarna och tingsrätterna koncentreras till fyra tingsrätter och åklagarna inom dem. På så vis kan det säkerställas att de rättsliga myndigheterna har den sakkunskap som krävs för tillämpningen av EU:s rättsakter om straffrättsligt samarbete, och kan en enhetlig rättspraxis främjas.

Genom den föreslagna regleringen utvidgas i sak skyldigheten att på begäran av en annan medlemsstat inhämta bevis med hjälp av husrannsakan och beslag i situationer där det

brott som ligger till grund för ordern inte är straffbart enligt lagstiftningen i Finland. Det förutsätts då att gärningen är ett s.k. listat brott. Denna utvidgade rätt för en främmande stats myndigheter att bestämma om utövandet av offentlig makt i Finland påverkar dock på det hela taget Finlands suveränitet endast i liten utsträckning. Listan upptar inte några kriminaliseringar som är obekanta för rättsystemet i Finland, utan de brottstyper som nämns i förteckningen är straffbara också enligt lagstiftningen i Finland om än brottsbeteckningarna och brottsrekvisitet för enskilda

brott varierar i olika medlemsstater. Internationellt samarbete för att undersöka och utreda brott bidrar emellertid också till att utveckla samhället så som avses i 1 § 3 mom. i grundlagen. Det bör också noteras att de förslagna bestämmelserna inte i övrigt intervernerar i de förutsättningar för användningen av tvångsmedel som gäller enligt finsk lag. Lagförslaget kan därför behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Genomförandet av rambeslutet

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet 2008/978/RIF om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden, nedan rambeslutet, ska iakttas som lag, om inte något annat följer av denna lag.

2 §

Tillämpningsområde

I enlighet med denna lag och rambeslutet

1) erkänns och verkställs ett i rambeslutet avsett beslut som utfärdats av en behörig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som myndigheten i enlighet med rambeslutet har sänt till Finland, nedan bevisinhämtningsorder, samt

2) sänds en bevisinhämtningsorder som en behörig myndighet i Finland utfärdat för straffrättsliga förfaranden som inletts vid förundersökning eller åtalsprövning eller i en allmän domstol till en annan medlemsstat i Europeiska unionen för att verkställas.

I artikel 4 i rambeslutet finns bestämmelser om tillämpningsområdet för bevisinhämtningsorder. En bevisinhämtningsorder får

inte utfärdas för inhämtande av vittnesmål eller uppgifter i realtid eller annat bevismaterial som avses i artikel 4.2. En bevisinhämtningsorder får dock utfärdas för inhämtande av uppgifter om bevis av detta slag, om uppgifterna finns i den verkställande myndighetens besittning innan ordern utfärdas. För att begärda uppgifter ska lämnas ut från Finland förutsätts det att uppgifterna får registreras i polisens personregister. Det föreskrivs särskilt om utbyte av straffregisteruppgifter. Med avvikelse från artikel 4.1 och 4.2 kan bevisinhämtningsordern under de förutsättningar som anges i artikel 4.5 och 4.6 gälla inhämtande av bevismaterial som upptäckts under verkställigheten av ordern eller inhämtande av vittnesmål från personer som är närvarande vid verkställigheten.

3 §

Bevisinhämtningsorderns innehåll och form

Bevisinhämtningsordern ska i enlighet med artikel 6 i rambeslutet göras på det formulär som tillhandahålls som modell i bilagan till rambeslutet (EUT L 350, 30.12.2008).

4 §

Översändande av en bevisinhämtningsorder och övrig kommunikation

Vid översändande och verkställighet av en bevisinhämtningsorder ska den utfärdande

myndigheten och den verkställande myndigheten kommunicera direkt med varandra, om inte något annat följer av artikel 8.2 och 8.3 eller av 2 mom. i denna paragraf.

I Finland är justitieministeriet den centrala myndighet som avses i artikel 8.2 i rambeslutet. Justitieministeriet ska bistå de behöriga myndigheterna i kommunikationen för att översända och verkställa bevisinhämtningsordern. Om inte någon behörig myndighet kan anges eller om det finns andra särskilda skäl, får bevisinhämtningsordern översändas genom justitieministeriets förmedling. Justitieministeriet ska då utan dröjsmål översända ordern till den verkställande myndigheten.

2 kap.

Verkställighet i Finland av en bevisinhämtningsorder som utfärdats i en annan medlemsstat

5 §

Verkställande myndigheter

Behöriga att fullgöra åklagaruppgifter i samband med verkställigheten av en bevisinhämtningsorder är

1) häradsåklagaren inom Helsingfors tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Helsingfors eller Kouvola hovrätts domkrets,

2) häradsåklagaren inom Kuopio tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Östra Finlands hovrätts domkrets,

3) häradsåklagaren inom Uleåborgs tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Rovaniemi hovrätts domkrets,

4) häradsåklagaren inom Tammerfors tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Åbo eller Vasa hovrätts domkrets.

Om ordern gäller bevismaterial som finns inom flera av de i 1 mom. 1–4 punkten avsedda domkretsarna, om bevismaterialets plats inte kan anges med säkerhet eller om det finns andra särskilda skäl, är en i 1 mom. avsedd häradsåklagare behörig oberoende av inom vilken hovrätts domkrets det begärda bevismaterialet finns.

Av särskilda skäl kan också någon annan åklagare än den som avses i 1 eller 2 mom. vara behörig åklagare.

Även centralkriminalpolisen, tullen och gränsbevakningsväsendet är behöriga att fullgöra uppgifter i anslutning till verkställigheten av en bevisinhämtningsorder, om undersökningen av det brott som ligger till grund för bevisinhämtningsordern såsom begånget i Finland under motsvarande förhållanden skulle höra till den nämnda myndighetens behörighet enligt finsk lag.

6 §

Verkställighet av en bevisinhämtningsorder

Den verkställande myndigheten enligt 5 § beslutar om verkställigheten av bevisinhämtningsordern i Finland. Den verkställande åklagaren eller den domstol som behandlar beslagsärendet beslutar dock om vägran att verkställa eller uppskjutande av verkställigheten.

Den verkställande åklagaren ska underrätta centralkriminalpolisen om den bevisinhämtningsorder som den verkställande åklagaren tagit emot. Underrättelsen ska dock lämnas till tullen eller gränsbevakningsväsendet, om undersökningen av det brott som ligger till grund för bevisinhämtningsordern såsom begånget i Finland under motsvarande förhållanden skulle höra till de nämnda myndigheternas behörighet. Även centralkriminalpolisen, tullen och gränsbevakningsväsendet ska underrätta den verkställande åklagaren om de bevisinhämtningsorder som de nämnda myndigheterna tagit emot. Om ordern hänför sig till straffrättsliga förfaranden som inletts vid åtalsprövning eller i en domstol även i Finland, ska dessutom den åklagare som handlägger det aktuella brottmålet underrättas.

Bevisinhämtningsordern ska verkställas i Finland med iakttagande av förfaranden enligt finsk lag, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i rambeslutet.

7 §

Grunder för vägran

Verkställighet av en bevisinhämtningsorder ska vägras, om

1) verkställigheten av ordern förutsätter att tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen (450/1987) används och detta inte är tillåtet enligt tvångsmedelslagen,

2) det finns grundad anledning att misstänka att bevismaterial som avses i ordern innehåller uppgifter om vilka det enligt 17 kap. 23 § i rättegångsbalken inte får avges vittnesmål eller ordern inte kan verkställas på grund av någon annan immunitet eller något annat privilegium som finns enligt lagstiftningen eller en internationell förpliktelse som är bindande för Finland.

Om ett brott enligt artikel 14.2 i rambeslutet ligger till grund för ordern får verkställighet dock inte trots 1 mom. 1 punkten vägras på den grunden att brottet inte skulle vara straffbart enligt lagstiftningen i Finland, om det hade begåtts under motsvarande förhållanden i Finland.

Verkställighet av en bevisinhämtningsorder kan vägras, om

1) saken är slutligt avgjord i fråga om det brott som utgör grunden för ordern,

2) formuläret för bevisinhämtningsordern är bristfälligt ifyllt eller klart oriktigt och har inte kompletterats eller rättats inom en skälig tid som den verkställande myndigheten utsatt,

3) verkställigheten av ordern skulle äventyra säkerheten för den som anlitats som informationskälla.

Verkställighet av en bevisinhämtningsorder får inte vägras på andra grunder än de som avses i 1 och 3 mom.

Den verkställande åklagaren beslutar om vägran att verkställa en bevisinhämtningsorder.

Om ett beslut om beslag vilket fattats för att verkställa ordern har underställts tingsrätten enligt 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen, får också den domstol som behandlar beslagsärendet besluta om vägran.

8 §

Uppskjutande av verkställigheten

Verkställigheten av en bevisinhämtningsorder får skjutas upp på de grunder som anges i artikel 16.1 punkt a och 16.2 i rambeslutet. Den verkställande åklagaren beslutar om uppskjutande.

Om ett beslut om beslag vilket fattats för att verkställa ordern har underställts tingsrätten enligt 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen, får också den domstol som behandlar beslagsärendet besluta om uppskjutande.

9 §

Språk och översättningar

En bevisinhämtningsorder som översänds till Finland ska avfattas på finska, svenska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. Den verkställande myndigheten kan också godta en order på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om det inte finns något annat hinder för godtagandet.

Den verkställande myndigheten ska vid behov se till att ordern översätts till finska eller svenska. Justitieministeriet bistår vid översättningen av ordern.

10 §

Ändringssökande

Den som en bevisinhämtningsorder avser får föra beslutet om verkställighet av ordern till tingsrätten. Vid handläggningen av ärendet iakttas 1 kap. 9 § 2 mom. och 4 kap. 13 § i tvångsmedelslagen samt denna lag.

Behörig tingsrätt i de fall som avses i 1 mom. är

1) Helsingfors tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Helsingfors eller Kouvola hovrätts domkrets,

2) Kuopio tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Östra Finlands hovrätts domkrets,

3) Uleåborgs tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Rovaniemi hovrätts domkrets,

4) Tammerfors tingsrätt, om bevismaterial som avses i ordern finns inom Åbo eller Vasa hovrätts domkrets.

Om besvären gäller tingsrättens beslut i ett beslagsärende eller ett i samband med behandlingen av det fattat beslut om vägran att verkställa ordern eller uppskjuta verkställigheten, får tingsrättens beslut överklagas. Också tingsrättens beslut enligt 1 mom. får överklagas. Behörig hovrätt är då den hovrätt inom vars domkrets den tingsrätt som fattat beslutet finns.

Överklagande enligt denna paragraf hindrar inte verkställighet av bevisinhämtningsordern, om inte den domstol som behandlar ärendet bestämmer något annat.

3 kap.

Utfärdande av en bevisinhämtningsorder i Finland

11 §

Myndigheter som är behöriga att utfärda en order

I Finland kan allmänna åklagaren, tingsrätten, hovrätten och högsta domstolen utfärda en bevisinhämtningsorder.

Om det begärda bevismaterialet finns i den verkställande myndighetens besittning och medlemsstaten i fråga inte har krävt att bevisinhämtningsordern ska godkännas av en rättslig myndighet som avses i 1 mom., får ordern utfärdas också av en sådan tjänsteman vid centralkriminalpolisen, tullen eller gränsbevakningsväsendet som har befogenheter som undersökningsledare i ett brottmål som omfattas av den nämnda mynlighetens behörighet.

Om det i Finland pågår undersökning av ett brott där bevismaterial som behövs för utredningen och omfattas av tillämpningsområdet för rambeslutet finns i en annan medlemsstat, ska förundersökningsmyndigheten utan dröjsmål underrätta den åklagare som avses i 15 § 1 mom. i förundersökningslagen

(449/1987) om detta. Förundersökningsmyndigheten ska samtidigt meddela åklagaren sin uppfattning om huruvida bevismaterialet med hänsyn till artikel 21.2 och 21.3 i rambeslutet ska begäras på grundval av rambeslutet eller något annat avtal om rättslig hjälp som ingåtts mellan Finland och medlemsstaten i fråga.

12 §

Språk och översättningar

Bevisinhämtningsordern ska översättas till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande medlemsstaten. Om medlemsstaten i fråga har anmält att den också godtar en översättning till något annat av de officiella språken i Europeiska gemenskapernas institutioner, får bevisinhämtningsordern översättas till ett språk som medlemsstaten godtar.

Den utfärdande myndigheten ska se till att bevisinhämtningsordern översätts till ett språk som den verkställande staten förutsätter. Justitieministeriet bistår vid behov vid översättningen av ordern.

4 kap.

Ersättningar

13 §

Betalning av ersättning till en annan medlemsstat

Om en annan medlemsstat enligt sin nationella lagstiftning är ansvarig för verkställigheten av en bevisinhämtningsorder som utfärdats av rättsliga myndigheter i Finland, ska Finland på yrkande av staten i fråga ersätta denna stat för de skadestånd som betalts ut. I den mån skadan eller en del av den beror på den verkställande statens agerande betalar Finland dock inte ersättning.

Justitieministeriet beslutar om betalning av ersättning.

14 §

Yrkande på ersättning av en annan medlemsstat

Om Finland enligt sin nationella lagstiftning är ansvarigt för skada på grund av verkställigheten av en bevisinhämtningsorder som utfärdats av rättsliga myndigheter i en annan medlemsstat, kan Finland yrka att medlemsstaten ersätter Finland för de skadestånd som finska staten betalat ut till den del skadan inte helt eller delvis beror på de finska myndigheternas agerande.

Justitieministeriet beslutar om yrkande på ersättning.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

15 §

Förhållande till andra lagar och internationella förpliktelser

På rättslig hjälp enligt denna lag ska utöver denna lag och rambeslutet även lagen om in-

ternationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) tillämpas i tillämpliga delar.

16 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om de bestämmelser i rambeslutet som inte hör till området för lagstiftningen men ska iakttas som förordning och utfärdas vid behov närmare bestämmelser om genomförandet av rambeslutet och verkställigheten av denna lag.

17 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 19 januari 2011. På varje begäran om rättslig hjälp som har översänts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

I förhållande till de medlemsstater som inte har genomfört rambeslutet senast den 19 januari 2011 tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet tills medlemsstaten i fråga har genomfört rambeslutet.

2.

Lag**om ändring av 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 4 kap. 15 a § i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/1987), sådan paragrafen lyder i lagarna 10/1994, 541/2005, 541/2007 och 1387/2007, ett nytt 6 mom. som följer:

4 kap.

Beslag

15 a §

*Beslut om beslag när en främmande stat har
begärt rättshjälp*

framställas hos den domstol som avses i 10 § 2 mom. i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden och om tillämpning av rambeslutet (/).

I fråga om en bevisinhämtningsorder som inkommit från en medlemsstat i Europeiska unionen ska begäran enligt 2 och 3 mom.

Denna lag träder i kraft den 19 januari 2011.

Helsingfors den 22 december 2009

Republikens President**TARJA HALONEN**Justitieminister *Tuija Brax*

RÅDETS RAMBESLUT 2008/978/RIF

av den 18 december 2008

om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 31 och artikel 34.2 b,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽¹⁾, och

av följande skäl:

- (1) Europeiska unionen har som mål att bevara och utveckla unionen som ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Enligt slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999, särskilt punkt 33 i dessa, bör principen om ömsesidigt erkännande bli en hörnsten i det rättsliga samarbetet på både det civilrättsliga och det straffrättsliga området inom unionen.
- (2) Den 29 november 2000 antog rådet, i enlighet med slutsatserna från Tammerfors, ett åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande på straffrättens område ⁽²⁾. Det här rambeslutet är nödvändigt för att fullfölja åtgärd 5 och 6 i det programmet, som gäller ömsesidigt erkännande av bevisinhämtningsorder.
- (3) I Haagprogrammet ⁽³⁾, som ingick i Europeiska unionens slutsatser från mötet den 4 och 5 november 2004, betonas i punkt 3.3.1 vikten av att förverkliga det övergripande åtgärdsprogrammet för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande på straffrättens område och framhäver introduktionen av den europeiska bevisinhämtningsordern som en prioritering.
- (4) Rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna ⁽⁴⁾ var den första konkreta åtgärden inom straffrättsområdet för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande.

- (5) Rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial ⁽⁵⁾ är inriktat på behovet av omgående ömsesidigt erkännande av beslut om att förhindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av bevisning. Rambeslutet behandlar dock bara en aspekt av det straffrättsliga samarbetet i bevisfrågor, och efterföljande överföring av bevismaterial är lämnat till förfarandet för ömsesidig rättslig hjälp i brottmål.

- (6) Det är därför nödvändigt att ytterligare förbättra det rättsliga samarbetet genom att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande på rättsliga beslut genom en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar och uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden.

- (7) Den europeiska bevisinhämtningsordern får användas för att inhämta alla föremål, handlingar och uppgifter som kan behöva användas i straffrättsliga förfaranden för vilka den får utfärdas. Detta får till exempel omfatta föremål, handlingar och uppgifter som erhållits från tredje man eller som inhämtats genom husrannsakan, inklusive i den misstänktes privata utrymmen, historiska uppgifter om användning av tjänster, inklusive ekonomiska transaktioner, historiska protokoll från uttalanden, intervjuer och förhör, samt andra protokoll, inklusive resultat från särskilda utredningsåtgärder.

- (8) Principen om ömsesidigt erkännande är baserad på en hög grad av tillit mellan medlemsstaterna. För att öka denna tillit bör rambeslutet innehålla betydande garantier till skydd för grundläggande rättigheter. Den europeiska bevisinhämtningsordern bör därför endast kunna utfärdas av domare, domstolar, undersökningsdomare, allmänna åklagare och vissa andra rättsliga myndigheter som utses av medlemsstaterna i enlighet med detta rambeslut.

- (9) Detta rambeslut har antagits i enlighet med artikel 31 i fördraget och omfattar därför rättsligt samarbete enligt denna artikels mening, i syfte att bistå vid bevisinhämtning för sådana förfaranden som fastställs i artikel 5 i detta rambeslut. Även om andra myndigheter än domare, domstolar, undersökningsdomare och allmänna åklagare kan medverka vid sådan bevisinhämtning i enlighet med artikel 2 c ii, omfattar detta rambesluts tillämpningsområde inte polis-, tull- och gränssamarbete samt administrativt samarbete vilka regleras av andra bestämmelser i fördragen.

⁽¹⁾ EUT C 103 E, 29.4.2004, s. 452.

⁽²⁾ EGT C 12, 15.1.2001, s. 10.

⁽³⁾ EUT C 53, 3.3.2005, s. 1.

⁽⁴⁾ EGT L 190, 18.7.2002, s. 1.

⁽⁵⁾ EUT L 196, 2.8.2003, s. 45.

30.12.2008

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 350/73

- (10) Definitionen av begreppet "husrannsakan eller beslag" bör inte åberopas för tillämpning av andra instrument som är tillämpliga mellan medlemsstaterna, särskilt inte Europarådets konvention om inbördes rättshjälp i brottmål av den 20 april 1959 och de instrument som kompletterar denna.
- (11) En europeisk bevisinhämtningsorder bör utfärdas endast när inhämtandet av de begärda föremålen, handlingarna eller uppgifterna är nödvändigt och proportionerligt för de straffrättsliga eller övriga förfaranden som är aktuella. Dessutom bör en europeisk bevisinhämtningsorder utfärdas endast när de berörda föremålen, handlingarna eller uppgifterna kan erhållas i enlighet med den utfärdande statens lagstiftning i ett jämförbart fall. Ansvar för att säkerställa att dessa villkor följs bör ligga hos den utfärdande myndigheten. Skälen för att inte erkänna eller verkställa ett beslut bör därför inte omfatta dessa frågor.
- (12) Den verkställande myndigheten bör inhämta de begärda föremålen, handlingarna eller uppgifterna på det minst ingripande sättet.
- (13) När det gäller uppgifter i elektronisk form som inte är lokaliserade i den verkställande staten bör den verkställande myndigheten ha skyldighet att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern endast i den utsträckning detta är möjligt enligt den verkställande statens lagstiftning.
- (14) Det bör, om det vid införlivandet av artikel 12 så föreskrivs i den utfärdande statens nationella lag, vara möjligt för den utfärdande myndigheten att anmoda den verkställande myndigheten att följa preciserade formaliteter och förfaranden för rättsliga eller administrativa processer som kan underlätta att begärda bevis godtas i den utfärdande staten, exempelvis att dokument förses med officiella stämplat, att en företrädare för den utfärdande staten närvarar eller att tider och datum registreras för att skapa en beviskedja. Tvångsåtgärder bör inte omfattas av sådana formaliteter och förfaranden.
- (15) Verkställighet av en europeisk bevisinhämtningsorder bör, i så hög grad som är möjligt och med förbehåll för grundläggande garantier enligt nationell lagstiftning, ske i enlighet med de formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den utfärdande staten.
- (16) För att garantera effektivitet i det straffrättsliga samarbetet bör möjligheterna att vägra erkänna eller verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern, liksom att skjuta upp verkställigheten, vara begränsade. Särskilt bör det inte vara möjligt att för vissa brottskategorier vägra verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder med motiveringen att den gärning som beslutet grundar sig på inte utgör ett brott enligt den verkställande statens nationella lagstiftning (dubbel straffbarhet).
- (17) Det bör vara möjligt att vägra en europeisk bevisinhämtningsorder om erkännande eller verkställighet av denna i den verkställande staten skulle innebära ett brott mot immunitet eller privilegier i den staten. Det finns ingen gemensam definition av begreppen immunitet eller privilegier inom Europeiska unionen och det överläts därför till den nationella lagstiftningen att exakt definiera dessa begrepp, som kan inbegripa skydd som gäller medicinska och juridiska yrken, men som inte bör tolkas på ett sätt som skulle strida mot skyldigheten att avskaffa vissa grunder för vägran enligt artikel 7 i rådets akt av den 16 oktober 2001 om att i enlighet med artikel 34 i fördraget om Europeiska unionen upprätta protokollet till konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater⁽¹⁾.
- (18) Det bör vara möjligt att vägra att erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder, om verkställigheten skulle skada viktiga nationella säkerhetsintressen, äventyra informationskällan eller innebära att sekretessbelagda uppgifter om särskild underrättelseverksamhet används. Ett sådant skäl för att vägra erkännande eller verkställighet godtas emellertid endast när och i den mån som föremålen, handlingarna eller uppgifterna av dessa skäl inte används som bevis i ett liknande nationellt ärende.
- (19) De särskilda bestämmelserna i artikel 13.3 jämförd med artikel 13.1 f i påverkar inte hur och i vilken omfattning de övriga skälen för vägran i artikel 13.1 genomförs.
- (20) Tidsfrister behövs för att garantera ett snabbt, effektivt och konsekvent samarbete när det gäller att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter i syfte att använda dessa i straffrättsliga förfaranden i Europeiska unionen.
- (21) Varje medlemsstat har i sin lagstiftning rättsmedel tillgängliga mot de sakskalet som ligger bakom beslut om att inhämta bevis, inklusive om beslutet är nödvändigt och proportionerligt, även om dessa rättsmedel kan skilja sig åt mellan medlemsstaterna och tillämpas i olika skeden i förfarandet.
- (22) Det är nödvändigt att införa en mekanism som gör det möjligt att bedöma rambeslutets effektivitet.

(1) EGT C 326, 21.11.2001, s. 1.

- (23) Eftersom målet med detta rambeslut, nämligen att ersätta systemet för ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan medlemsstaterna när det gäller att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna på egen hand och det därför, på grund av dess omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå, får rådet anta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen som det hänvisas till i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen och som fastställs i artikel 5 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i den senare av dessa artiklar går detta rambeslut inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

- (24) De personuppgifter som behandlas i samband med genomförandet av detta rambeslut kommer att skyddas i enlighet med tillämpliga instrument, inbegripet principerna i Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, och genom det kompletterande skydd som följer av detta rambeslut, i överensstämmelse med artikel 23 i konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater ⁽¹⁾.

- (25) Den europeiska bevisinhämtningsordern bör samexistera med befintliga förfaranden för ömsesidig hjälp, men en sådan samexistens bör betraktas som övergående tills, i enlighet med Haagprogrammet, de typer av bevisinhämtning som inte omfattas av detta rambesluts tillämpningsområde också blir föremål för ett instrument för ömsesidigt erkännande vars antagande kommer att leda till ett komplett system för ömsesidigt erkännande som ersätter förfaranden för ömsesidig hjälp.

- (26) Medlemsstaterna uppmanas att för egen räkning och i Europeiska unionens intresse upprätta tabeller som i största möjliga utsträckning visar sambandet mellan bestämmelserna i detta rambeslut och de nationella genomförandeåtgärderna och överlämna dessa till kommissionen tillsammans med texten till den nationella lag genom vilken detta rambeslut genomförs.

- (27) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns genom artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och som återspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt kapitel VI. Ingenting i detta rambeslut får tolkas som ett förbud att vägra verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder om det på grundval av objektiva faktorer finns skäl att tro att bevisinhämtningsordern har utfärdats för att lagföra eller straffa en person på grund av dennes kön, ras eller etniska ursprung, religion, sex-

uella läggning, nationalitet, språk eller politiska uppfattning eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl.

- (28) Detta rambeslut hindrar inte någon medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier.
- (29) Detta rambeslut påverkar inte medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten enligt artikel 33 i fördraget.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I

DEN EUROPEISKA BEVISINHÄMTNINGSORDERN

Artikel 1

Definition av den europeiska bevisinhämtningsordern och skyldighet att verkställa orden

1. Den europeiska bevisinhämtningsordern ska vara ett rättsligt beslut, utfärdat av en behörig myndighet i en medlemsstat i syfte att inhämta föremål, handlingar och uppgifter från en annan medlemsstat för användning i sådana förfaranden som avses i artikel 5.

2. Medlemsstaterna ska verkställa varje europeisk bevisinhämtningsorder på grundval av principen om ömsesidigt erkännande och i enlighet med bestämmelserna i detta rambeslut.

3. Detta rambeslut ska inte påverka skyldigheten att iaktta de grundläggande rättigheter och de grundläggande rättsprinciper som återges i artikel 6 i fördraget, och alla skyldigheter som åligger rättsliga myndigheter i detta avseende ska kvarstå opåverkade.

Artikel 2

Definitioner

I detta rambeslut avses med

a) *utfärdande stat*: den medlemsstat i vilken den europeiska bevisinhämtningsordern har utfärdats,

b) *verkställande stat*: den medlemsstat på vars territorium föremålen, handlingarna eller uppgifterna är lokaliserade eller, när det gäller uppgifter i elektronisk form, är direkt tillgängliga i enlighet med den verkställande statens lagstiftning,

c) *utfärdande myndighet*:

i) en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare, eller

⁽¹⁾ EGT C 197, 12.7.2000, s. 1.

30.12.2008

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 350/75

- ii) en annan rättslig myndighet, enligt den utfärdande statens definition, som i det enskilda fallet handlar i egenskap av utredande myndighet i straffrättsliga förfaranden, med behörighet att besluta om bevisinhämtning i gränsöverskridande fall i enlighet med nationell lagstiftning,
- d) *verkställande myndighet*: en myndighet som enligt den nationella lagstiftning som genomför detta rambeslut har behörighet att erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder i enlighet med detta rambeslut,
- e) *husrannsakan eller beslag*: alla straffrättsliga åtgärder enligt vilka en fysisk eller juridisk person under rättsligt tvång är förpliktad att tillhandahålla eller medverka till tillhandahållandet av föremål, handlingar eller uppgifter och vilka, om de inte åtlöds, kan verkställas utan denna persons samtycke eller medföra en påföljd.
- b) genomföra kroppsundersökningar eller inhämta kroppsmaterial eller biometriska uppgifter direkt från en persons kropp, inbegripet DNA-prover eller fingeravtryck,
- c) i realtid inhämta information, till exempel genom avlyssning av kommunikation, hemlig övervakning eller övervakning av bankkonton,
- d) genomföra analyser av befintliga föremål, handlingar eller uppgifter, och
- e) inhämta kommunikationsuppgifter som har bevarats av leverantörer av offentligt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller offentligt kommunikationsnät.

Artikel 3

Utseende av behöriga myndigheter

1. Varje medlemsstat ska underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som enligt nationell lag är behöriga enligt artikel 2 c och 2 d, när medlemsstaten är utfärdande stat eller verkställande stat.
2. De medlemsstater som önskar använda sig av möjligheten att utse en central myndighet eller flera centrala myndigheter i enlighet med artikel 8.2 ska lämna information om sin/sina centrala myndighet/er till rådets generalsekretariat. Dessa anvisningar ska vara bindande för myndigheterna i den utfärdande staten.
3. Rådets generalsekretariat ska hålla den erhållna informationen tillgänglig för alla medlemsstater och för kommissionen.

Artikel 4

Tillämpningsområde för den europeiska bevisinhämtningsordern

1. Utan att punkt 2 i denna artikel åsidosätts får den europeiska bevisinhämtningsordern utfärdas på de villkor som anges i artikel 7 för att i den verkställande staten inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som behövs i den utfärdande staten i förfaranden som anges i artikel 5. Den europeiska bevisinhämtningsordern ska omfatta de föremål, handlingar och uppgifter som specificeras i denna.
2. Den europeiska bevisinhämtningsordern får inte utfärdas i syfte att begära att den verkställande myndigheten ska
 - a) hålla förhör, inhämta vittnesmål eller inleda andra former av utfrågningar av misstänkta, vittnen, sakkunniga eller någon annan part,

3. Utbyte av information om brottmålsdomar från kriminalregistret ska genomföras enligt rådets beslut 2005/876/RIF av den 21 november 2005 om utbyte av uppgifter ur kriminalregistret ⁽¹⁾ och andra relevanta instrument.

4. Den europeiska bevisinhämtningsordern får utfärdas för inhämtande av föremål, handlingar eller uppgifter som omfattas av punkt 2, om föremålen, handlingarna eller uppgifterna redan finns i den verkställande myndighetens besittning innan bevisinhämtningsordern utfärdas.

5. Utan hinder av punkt 1 ska den europeiska bevisinhämtningsordern, om den utfärdande myndigheten så anger, även omfatta andra föremål, handlingar eller uppgifter som den verkställande myndigheten upptäcker under verkställigheten av ordern och utan ytterligare undersökningar anser vara relevanta för de förfaranden för vilka ordern utfärdades.

6. Utan hinder av punkt 2 får den europeiska bevisinhämtningsordern, om den utfärdande myndigheten så begär, även omfatta inhämtande av vittnesmål från personer som är närvarande vid verkställigheten av bevisinhämtningsordern och har direkt anknytning till det ärende som denna avser. De i den verkställande staten relevanta regler som är tillämpliga i nationella ärenden ska också kunna tillämpas när det gäller inhämtande av sådana vittnesmål.

Artikel 5

Förfaranden för vilka den europeiska bevisinhämtningsordern får utfärdas

Den europeiska bevisinhämtningsordern får utfärdas

- a) med avseende på straffrättsliga förfaranden som inletts hos eller ska tas upp inför en rättslig myndighet avseende en straffbar gärning enligt lagen i den utfärdande staten,

⁽¹⁾ EUT L 322, 9.12.2005, s. 33.

b) vid förfaranden som inletts hos administrativa myndigheter med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelser av rättsregler, och då beslutet kan leda till förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål,

c) vid förfaranden som inletts hos rättsliga myndigheter med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelser av rättsregler, och då beslutet kan leda till fortsatta förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål, och

d) i samband med de förfaranden som anges i punkterna a, b och c vilka hänför sig till brott eller överträdelser för vilka en juridisk person kan ställas till ansvar eller bestraffas i den utfärdande staten.

Artikel 6

Den europeiska bevisinhämtningsorderns innehåll och form

1. Den europeiska bevisinhämtningsordern som återges i formuläret i bilagan, ska fyllas i och undertecknas av den utfärdande myndigheten, som också ska intyga att innehållet är riktigt.

2. Den europeiska bevisinhämtningsordern ska av den utfärdande staten utfärdas på eller översättas till ett språk som är officiellt i den verkställande staten.

Varje medlemsstat får, när detta rambeslut antas eller vid en senare tidpunkt, i en förklaring som ska deponeras hos rådets generalsekretariat ange att den kommer att godta bevisinhämtningsorder eller en översättning av en bevisinhämtningsorder till ett eller flera andra av de officiella språken vid unionens institutioner.

AVDELNING II

FÖRFARANDEN OCH RÄTTSSÄKERHETSGARANTIER SOM SKA IAKTTAS AV DEN UTFÄRDANDE STATEN

Artikel 7

Villkor för utfärdande av den europeiska bevisinhämtningsordern

Varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att den europeiska bevisinhämtningsordern endast utfärdas när den utfärdande myndigheten har förvässat sig om att följande villkor är uppfyllda:

a) Inhämmandet av de efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna är nödvändigt och proportionerligt till syftet med de förfaranden som avses i artikel 5.

b) Föremålen, handlingarna eller uppgifterna kan i jämförbara fall erhållas med stöd av lagstiftningen i den utfärdande staten, om de fanns tillgängliga på den utfärdande statens territorium, även om andra processuella åtgärder då skulle tillämpas.

Den utfärdande staten ska göra en bedömning i varje enskilt fall när det gäller dessa villkor.

Artikel 8

Översändande av den europeiska bevisinhämtningsordern

1. Den europeiska bevisinhämtningsordern får översändas till den behöriga myndigheten i en medlemsstat där den behöriga myndigheten i den utfärdande staten med rimliga skäl kan anta att relevanta föremål, handlingar eller uppgifter är lokaliserade eller, när det gäller uppgifter i elektronisk form, är direkt tillgängliga i enlighet med den verkställande statens lagstiftning. Den utfärdande myndigheten ska utan dröjsmål översända den europeiska bevisinhämtningsordern till den verkställande myndigheten på ett sätt som gör det möjligt för den verkställande staten att få en skriftlig uppteckning och att fastställa äktheten. All vidare officiell kommunikation ska ske direkt mellan den utfärdande och den verkställande myndigheten.

2. Varje medlemsstat får utse en central myndighet eller, om det föreskrivs i dess rättssystem, flera centrala myndigheter för att biträda de behöriga myndigheterna. En medlemsstat får, om organisationen av dess interna rättssystem så kräver, låta sin/sina centrala myndighet/er ansvara för det administrativa översändandet och mottagandet av den europeiska bevisinhämtningsordern samt för annan officiell korrespondens i anslutning härtill.

3. Om den utfärdande myndigheten så önskar, kan översändandet ske genom det europeiska rättsliga nätverkets säkra telekommunikationssystem.

4. Om den verkställande myndigheten inte är känd, ska den utfärdande myndigheten göra de efterforskningar som krävs för att erhålla informationen från den verkställande staten, inklusive via det europeiska rättsliga nätverkets kontaktpunkter.

5. Om den myndighet i den verkställande staten som tar emot den europeiska bevisinhämtningsordern saknar behörighet att erkänna beslutet och att vidta nödvändiga åtgärder för dess verkställighet, ska denna myndighet på eget initiativ översända bevisinhämtningsordern till den verkställande myndigheten och underrätta den utfärdande myndigheten om detta.

6. Alla svårigheter rörande översändandet eller äktheten av de handlingar som behövs för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern ska behandlas genom direkta kontakter mellan de berörda utfärdande och verkställande myndigheterna, eller, i förekommande fall, med bistånd av medlemsstaternas centrala myndigheter.

30.12.2008

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 350/77

Artikel 9

Europeisk bevisinhämtningsorder med anknytning till tidigare bevisinhämtningsorder eller beslut om frysning

1. Om den utfärdande myndigheten utfärdar en europeisk bevisinhämtningsorder som kompletterar en tidigare europeisk bevisinhämtningsorder eller som är en uppföljning av ett beslut om frysning som översänts inom ramen för rambeslut 2003/577/RIF, ska detta anges i den europeiska bevisinhämtningsordern enligt formuläret i bilagan.

2. Om den utfärdande myndigheten enligt gällande bestämmelser deltar vid verkställigheten av denna order i den verkställande staten, får den, utan att detta påverkar de förklaringar som gjorts i enlighet med artikel 3.2, rikta en europeisk bevisinhämtningsorder som kompletterar den tidigare ordern direkt till den behöriga verkställande myndigheten i samband med sin närvaro i den staten.

Artikel 10

Villkor för användning av personuppgifter

1. Den utfärdande staten får använda personuppgifter som den inhämtat enligt detta rambeslut för följande ändamål:

- a) Förfaranden för vilka en europeisk bevisinhämtningsorder får utfärdas.
- b) Andra rättsliga eller administrativa förfaranden med direkt anknytning till de förfaranden som avses i led a.
- c) Förebyggande av ett omedelbart och allvarligt hot mot den allmänna säkerheten.

För alla andra syften än de som anges i leden a, b och c får personuppgifter som inhämtats enligt detta rambeslut användas endast efter på förhand inhämtat samtycke från den verkställande staten, om inte den utfärdande staten har inhämtat samtycke från den person som uppgifterna gäller.

2. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet får den verkställande staten begära att den medlemsstat till vilken personuppgifterna har översänts meddelar hur uppgifterna har använts.

3. Denna artikel ska inte tillämpas på personuppgifter inhämtade av en medlemsstat enligt detta rambeslut om dessa har sitt ursprung i den medlemsstaten.

AVDELNING III

FÖRFARANDEN OCH RÄTTSSÄKERHETSGARANTIER SOM SKA IAKTTAS AV DEN VERKSTÄLLANDE STATEN

Artikel 11

Erkännande och verkställighet

1. Den verkställande staten ska utan krav på vidare formaliteter erkänna en europeisk bevisinhämtningsorder som översänts i enlighet med artikel 8 och utan dröjsmål vidta nödvän-

diga åtgärder för att verkställa ordern på samma sätt som en myndighet i den verkställande staten skulle inhämta föremålen, handlingarna eller uppgifterna, såvida inte denna myndighet beslutar att åberopa något av skälen för att vägra erkännande eller verkställighet enligt artikel 13 eller något av skälen för att skjuta upp verkställigheten enligt artikel 16.

2. Den verkställande staten ska ansvara för att välja de åtgärder som enligt dess nationella lagstiftning säkerställer tillhandahållandet av de föremål, handlingar eller uppgifter som söks genom en europeisk bevisinhämtningsorder och för att besluta huruvida det är nödvändigt att använda tvångsåtgärder för att tillhandahålla hjälpen. Varje åtgärd som blir nödvändig genom den europeiska bevisinhämtningsordern ska vidtas i enlighet med den verkställande statens förfaranderegler.

3. Varje medlemsstat ska se till

i) att varje åtgärd som skulle vara tillgänglig i ett liknande nationellt ärende i den verkställande staten också finns tillgänglig för verkställigheten av en europeisk bevisinhämtningsorder, och

ii) att åtgärder, inklusive husrannsakan eller beslag, finns tillgängliga för verkställigheten av en europeisk bevisinhämtningsorder, när den avser något av de brott som anges i artikel 14.2.

4. Om den utfärdande myndigheten inte är en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare och den europeiska bevisinhämtningsordern inte har godkänts av någon av dessa myndigheter i den utfärdande staten, får den verkställande myndigheten i ett enskilt fall besluta att ingen husrannsakan eller beslag får göras för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern. Innan den verkställande myndigheten beslutar detta ska den samråda med den utfärdande statens behöriga myndighet.

5. En medlemsstat får när det här rambeslutet antas lämna en förklaring eller senare göra en anmälan till rådets generalsekretariat med krav på ett sådant godkännande i samtliga fall där den utfärdande myndigheten inte är en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare och där beslut om åtgärder som är nödvändiga för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern ska fattas eller övervakas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare, i enlighet med lagstiftningen i den verkställande staten i ett liknande nationellt ärende.

Artikel 12

Formaliteter i den verkställande staten

Den verkställande myndigheten ska rätta sig efter de särskilda formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den utfärdande myndigheten, såvida inte annat föreskrivs i detta rambeslut och sådana formaliteter och förfaranden inte strider mot de grundläggande rättsprinciperna i den verkställande staten. Denna artikel ska inte medföra någon skyldighet att vidta tvångsåtgärder.

Artikel 13

Skäl för att vägra erkännande eller verkställighet

1. Erkännande eller verkställande av den europeiska bevisinhämtningsordern får vägras i den verkställande staten

a) om verkställigheten skulle inkräkta på principen om *ne bis in idem*,

b) om den europeiska bevisinhämtningsordern, i sådana fall som avses i artikel 14.3, gäller gärningar som inte utgör brott enligt lagen i den verkställande staten,

c) om det i det särskilda fallet inte är möjligt att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern genom de åtgärder som den verkställande myndigheten har till sitt förfogande enligt artikel 11.3,

d) om det enligt lagen i den verkställande staten finns immunitet eller privilegier som gör det omöjligt att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern,

e) om den europeiska bevisinhämtningsordern, i något av de fall som avses i artikel 11.4 eller 11.5, inte har godkänts,

f) om den europeiska bevisinhämtningsordern avser brott som

i) enligt lagen i den verkställande staten anses helt eller till en större eller väsentlig del ha begåtts inom dess territorium eller på en plats som är likvärdig med dess territorium, eller

ii) begicks utanför den utfärdande statens territorium och det enligt den verkställande statens lagstiftning inte är möjligt att inleda rättsliga förfaranden med avseende på sådana brott om de begås utanför den statens territorium,

g) om verkställigheten i ett enskilt fall skulle skada väsentliga nationella säkerhetsintressen, äventyra informationskällan eller innebära användning av sekretessbelagda uppgifter om särskild underrättelseverksamhet, eller

h) om det formulär som tillhandahålls i bilagan är ofullständigt eller uppenbart felaktigt och inte har fyllts i till fullo eller korrigerats inom en rimlig tidsfrist som den verkställande myndigheten fastställt.

2. Beslut om att vägra erkännande eller verkställighet av den europeiska bevisinhämtningsordern enligt punkt 1 ska fattas av domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i

den verkställande staten. När en europeisk bevisinhämtningsorder har utfärdats av en sådan rättslig myndighet som avses i artikel 2 c ii och denna order inte har godkänts av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärdande staten, kan beslutet även fattas av en annan rättslig myndighet som är behörig enligt lagen i den verkställande staten, om detta föreskrivs i den lagen.

3. Varje beslut enligt punkt 1 f i avseende brott som delvis begåtts på den verkställande statens territorium, eller på en plats som är likvärdig med dess territorium, ska fattas vid speciella omständigheter och från fall till fall av de behöriga myndigheter som avses i punkt 2 med beaktande av de särskilda omständigheterna i ärendet, särskilt huruvida en större eller väsentlig del av agerandet i fråga har begåtts i den utfärdande staten, huruvida den europeiska bevisinhämtningsordern avser en gärning som inte utgör ett brott enligt den verkställande statens lagstiftning och huruvida det skulle bli nödvändigt att utföra en husrannsakan eller ett beslag för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern.

4. Om en behörig myndighet överväger att utnyttja skälet för vägran enligt punkt 1 f i, ska den samråda med Eurojust innan den fattar beslutet.

Om en behörig myndighet inte är tillfredsställd med Eurojusts yttrande, ska medlemsstaterna se till att den motiverar sitt beslut och underrättar rådet.

5. I fall som avses i punkt 1 a, 1 g och 1 h ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten, innan den fattar beslut om att helt eller delvis vägra erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder, på lämpligt sätt samråda med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och när så är lämpligt anmoda denna att utan dröjsmål tillhandahålla alla nödvändiga uppgifter.

Artikel 14

Dubbel straffbarhet

1. Erkännande eller verkställighet av den europeiska bevisinhämtningsordern ska inte bli föremål för kontroll av dubbel straffbarhet, om det inte är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag.

2. Om det är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag för att verkställa bevisinhämtningsordern, ska följande brott, som de definieras i lagen i den utfärdande staten, inte under några omständigheter vara föremål för kontroll av dubbel straffbarhet, förutsatt att de i den utfärdande medlemsstaten är belagda med fängelse eller frihetsberövande straff på upp till minst tre år:

— Deltagande i en kriminell organisation.

— Terrorism.

30.12.2008

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 350/79

- Människohandel.
- Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.
- Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
- Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen.
- Korruption.
- Bedrägeri, inklusive bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen ⁽¹⁾.
- Tvätt av vinning av brott.
- Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron.
- It-brottslighet.
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
- Hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse.
- Mord och grov misshandel.
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
- Rasism och främlingsfientlighet.
- Organiserad stöld eller väpnat rån.
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
- Svindleri.
- Beskyddarverksamhet och utpressning.
- Förfalskning och piratkopiering.
- Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar.
- Förfalskning av betalningsmedel.
- Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanser.
- Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen.
- Handel med stulna fordon.
- Våldtäkt.

- Mordbrand.
- Brott som omfattas av Internationella brottsmålsdomstolens behörighet.
- Kapning av flygplan eller fartyg.
- Sabotage.

3. Om den europeiska bevisinhämtningsordern inte relateras till något av de brott som förtecknas i punkt 2 och verkställigheten av ordern skulle kräva husrannsakan eller beslag, får erkännande eller verkställighet av den europeiska bevisinhämtningsordern omfattas av krav på dubbel straffbarhet.

I fråga om brott rörande skatter eller avgifter, tullar och valutatransaktioner, är det inte möjligt att vägra erkännande eller verkställighet med motiveringen att lagen i den verkställande staten inte föreskriver samma typ av skatt eller avgift eller inte innehåller samma bestämmelser om skatter, avgifter, tullar eller valutatransaktioner som lagen i den utfärdande staten.

4. Kravet på dubbel straffbarhet enligt punkt 3 ska granskas ytterligare av rådet senast den 19 januari 2014 mot bakgrund av alla uppgifter som har överlämnats till rådet.

5. Rådet får, efter att ha hört Europaparlamentet i enlighet med artikel 39.1 i fördraget, enhälligt besluta att lägga till andra typer av brott i förteckningen i punkt 2.

Artikel 15

Tidsfrister för erkännande, verkställighet och översändande

1. Varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att hålla de tidsfrister som föreskrivs i denna artikel. Om den utfärdande myndigheten i den europeiska bevisinhämtningsordern har angivit att det, på grund av tidsfrister i förfarandet eller andra särskilt brådskande omständigheter, är nödvändigt med en kortare tidsfrist, ska den verkställande myndigheten ta största möjliga hänsyn till detta krav.

2. Beslut om att vägra erkännande eller verkställighet ska fattas så snart som möjligt och, utan att det inverkar på punkt 4, senast 30 dagar efter det att den behöriga verkställande myndigheten mottog den europeiska bevisinhämtningsordern.

3. Såvida det inte finns grunder för uppskjutande enligt artikel 16 eller den verkställande myndigheten inte redan har de föremål, handlingar eller uppgifter som begärts i sin besittning, ska den verkställande myndigheten utan dröjsmål och utan att det inverkar på punkt 4 senast sextio dagar efter det att den behöriga verkställande myndigheten mottog den europeiska bevisinhämtningsordern, ta dessa föremål, handlingar eller uppgifter i besittning.

⁽¹⁾ EGT C 316, 27.11.1995, s. 49.

4. Om det inte är praktiskt möjligt för den behöriga verkställande myndigheten i ett enskilt fall att hålla tidsfristen i punkt 2 respektive punkt 3, ska den utan dröjsmål på valfritt sätt underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och ange skälen till förseningen och hur lång tid som uppskattningsvis behövs för att åtgärden ska kunna vidtas.

5. Såvida inte användandet av ett rättsmedel pågår enligt artikel 18 eller det finns grunder för uppskjutande enligt artikel 16, ska den verkställande staten utan onödigt dröjsmål till den utfärdande staten översända de föremål, handlingar eller uppgifter som inhämtats enligt den europeiska bevisinhämtningsordern.

6. När den verkställande myndigheten översänder de föremål, handlingar eller uppgifter som inhämtats, ska den ange om den kräver att de ska återlämnas till den verkställande staten så snart som de inte längre behövs i den utfärdande staten.

Artikel 16

Grunder för uppskjutande av erkännande eller verkställighet

1. Erkännande av den europeiska bevisinhämtningsordern får skjutas upp i den verkställande staten om

- a) det formulär som tillhandahålls i bilagan är ofullständigt eller uppenbarligen felaktigt ifyllt, till dess att formuläret har fyllts i eller korrigerats, eller
- b) i något av de fall som avses i artikel 11.4 eller 11.5, den europeiska bevisinhämtningsordern inte har godkänts, till dess att godkännande har getts.

2. Verkställighet av den europeiska bevisinhämtningsordern får skjutas upp i den verkställande staten, om

- a) verkställigheten riskerar att inverka menligt på en pågående brottsutredning eller lagföring av brott, under den tid som den verkställande staten bedömer skäligt, eller
- b) de berörda föremålen, handlingarna eller uppgifterna redan används inom ramen för andra förfaranden, till dess att de inte längre behövs för detta ändamål.

3. Beslut att skjuta upp erkännande eller verkställighet av den europeiska bevisinhämtningsordern enligt punkterna 1 eller 2 ska fattas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den verkställande staten. När den europeiska

bevisinhämtningsordern har utfärdats av en sådan rättslig myndighet som avses i artikel 2 c ii och ordern inte har godkänts av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärdande staten, kan beslutet även fattas av en annan rättslig myndighet som är behörig enligt lagen i den verkställande staten, om detta föreskrivs i den lagen.

4. Så snart som skälet för uppskjutandet inte längre föreligger ska den verkställande myndigheten genast vidta nödvändiga åtgärder för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern och underrätta behörig myndighet i den utfärdande staten om detta på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

Artikel 17

Upplysningsplikt

Den verkställande myndigheten ska informera den utfärdande myndigheten om följande:

1. Omedelbart och på valfritt sätt

- a) om den verkställande myndigheten i samband med verkställigheten av den europeiska bevisinhämtningsordern, utan ytterligare undersökningar, anser det lämpligt att vidta utredningsåtgärder som ursprungligen inte var planerade eller som inte närmare kunde anges när bevisinhämtningsordern utfärdades, så att den utfärdande myndigheten kan vidta ytterligare åtgärder i det enskilda fallet,

- b) om den behöriga myndigheten i den verkställande staten fastställer att ordern inte verkställdes på ett sätt som överensstämmer med lagen i den verkställande staten,

- c) om den verkställande myndigheten i ett enskilt fall fastställer att den inte kan iaktta de formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den utfärdande myndigheten i enlighet med artikel 12.

På begäran av den utfärdande myndigheten ska informationen utan dröjsmål bekräftas på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

2. Utan dröjsmål och på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning

- a) om översändande av en europeisk bevisinhämtningsorder till den behöriga myndighet som ansvarar för verkställigheten i enlighet med artikel 8.5,

30.12.2008

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 350/81

b) om varje beslut som antas i enlighet med artikel 15.2 om att inte erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder samt om skälen till beslutet,

c) om att verkställighet eller erkännande av en europeisk bevisinhämtningsorder har skjutits upp, om skälen till detta och om möjligt hur långt uppskovet väntas bli,

d) om att det är omöjligt att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern på grund av att föremålen, handlingarna eller uppgifterna har försvunnit, har förstörts, inte kan återfinnas på den plats som anges i ordern, eller på grund av att beskrivningen av den plats där föremålen, handlingarna eller uppgifterna ska finnas inte är tillräckligt exakt, ens efter samråd med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten.

Artikel 18

Rättsmedel

1. Medlemsstaterna ska införa de bestämmelser som är nödvändiga för att se till att alla berörda parter, inbegripet tredje man i god tro, har tillgång till rättsmedel mot erkännande och verkställighet av en europeisk bevisinhämtningsorder i enlighet med artikel 11, i syfte att tillvarata sina berättigade intressen. Medlemsstaterna får begränsa möjligheterna till rättsmedel enligt denna punkt till fall där den europeiska bevisinhämtningsordern verkställs med hjälp av tvångsåtgärder. Talan ska väckas vid en domstol i den verkställande staten i enlighet med den statens lagstiftning.

2. De sakliga skälen för utfärdandet av den europeiska bevisinhämtningsordern, inklusive huruvida de villkor som fastställs i artikel 7 är uppfyllda, får endast bestridas genom en talan inför en domstol i den utfärdande staten. Den utfärdande staten ska se till att de rättsmedel som finns tillgängliga i ett jämförbart nationellt fall kan tillämpas.

3. Medlemsstaterna ska se till att tidsfrister för att väcka talan i enlighet med punkterna 1 och 2 tillämpas på ett sätt som garanterar berörda parter ett effektivt rättsmedel.

4. Om talan väcks i den verkställande staten, ska den rättsliga myndigheten i den utfärdande staten underrättas om detta och om grunderna för talan, så att den kan lägga fram de synpunkter som den anser nödvändiga. Den ska underrättas om ärendets utgång.

5. Den utfärdande och den verkställande myndigheten ska vidta nödvändiga åtgärder för att underlätta tillvaratagandet av rätten att väcka sådan talan som avses i punkterna 1 och 2, särskilt genom att förse berörda parter med relevant och adekvat information.

6. Den verkställande staten får skjuta upp översändandet av föremål, handlingar och uppgifter i avvaktan på resultatet av tillämpningen av ett rättsmedel.

Artikel 19

Ersättning

1. Om den verkställande staten enligt sin lagstiftning är ansvarig för skada som orsakats någon av de parter som avses i artikel 18 på grund av verkställighet av en europeisk bevisinhämtningsorder som översänts till denna enligt artikel 8, ska den utfärdande staten, utan att detta påverkar tillämpningen av artikel 18.2, ersätta den verkställande staten för skadestånd som på grund av detta ansvar betalas ut till den berörda parten, utom om och i den mån skadan eller en del av skadan beror på den verkställande statens agerande.

2. Punkt 1 ska inte påverka tillämpningen av medlemsstaternas nationella lagstiftning om fysiska eller juridiska personers anspråk på skadestånd.

AVDELNING IV

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 20

Övervakning av rambeslutets effektivitet

1. En medlemsstat som vid verkställighet av europeiska bevisinhämtningsorder vid upprepade tillfällen har haft problem med en annan medlemsstat vilka inte har kunnat lösas genom samråd, ska underrätta rådet om detta för att bistå det i dess utvärdering av medlemsstaternas genomförande av detta rambeslut.

2. Rådet ska se över bestämmelserna i rambeslutet, särskilt när det gäller den praktiska tillämpningen i medlemsstaterna.

Artikel 21

Förhållandet till andra rättsliga instrument

1. Detta rambeslut ska samexistera med befintliga rättsliga instrument när det gäller förhållandet mellan medlemsstaterna, i den utsträckning instrumenten gäller framställningar om ömsesidig rättslig hjälp avseende bevis som omfattas av detta rambeslut, dock med förbehåll för punkt 2 och utan att det påverkar tillämpningen av befintliga rättsliga instrument som gäller förbindelserna mellan medlemsstaterna och tredjeland.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 3 och 4 ska de utfärdande myndigheterna tillämpa den europeiska bevisinhämtningsordern om alla föremål, handlingar eller uppgifter som begärs av den verkställande staten faller inom tillämpningsområdet för detta rambeslut.

3. De utfärdande myndigheterna får använda ömsesidig rättslig hjälp för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som faller inom tillämpningsområdet för detta rambeslut, om de utgör en del av en vidare ansökan om hjälp eller om den utfärdande myndigheten i det enskilda fallet anser att detta skulle underlätta samarbetet med den verkställande staten.

4. Medlemsstaterna får ingå bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser efter det att detta rambeslut har trätt i kraft, förutsatt att dessa avtal eller överenskommelser gör det möjligt att fördjupa eller bredda målsättningarna med detta rambeslut och bidrar till att ytterligare förenkla och underlätta de förfaranden för bevisinhämtning som omfattas av detta rambeslut.

5. De avtal och andra överenskommelser som avses i punkt 4 får under inga omständigheter påverka förhållandet till de medlemsstater som inte är parter i dem.

6. Medlemsstaterna ska underrätta rådet och kommissionen om alla nya avtal eller överenskommelser som avses i punkt 4 inom tre månader från undertecknandet.

Artikel 22

Övergångsbestämmelser

Framställningar om ömsesidig rättslig hjälp som mottas före den 19 januari 2011 ska fortsatt regleras av befintliga instrument om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål.

Artikel 23

Genomförande

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta rambeslut före den 19 januari 2011.

2. Senast den 19 januari 2011 ska medlemsstaterna till rådets generalsekretariat och kommissionen överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning.

3. Varje medlemsstat som avser att införliva det skäl för vägran som anges i artikel 13.1 f i den nationella lagstiftningen ska meddela rådets generalsekretariat detta vid antagandet av det här rambeslutet genom att avge en förklaring.

4. Tyskland får genom en förklaring förbehålla sig rätten att göra verkställigheten av en europeisk bevisinhämtningsorder be-

roende av kontroll av dubbel straffbarhet i fall som avses i artikel 14.2 och som rör terrorism, IT-brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, sabotage, beskyddarverksamhet och utpressning eller svindleri, om det är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern, utom om den utfärdande myndigheten har förklarat att det brott det gäller enligt den utfärdande statens lag omfattas av kriterier som anges i förklaringen.

Om Tyskland önskar använda denna punkt ska en förklaring med detta innehåll lämnas till rådets generalsekreterare när detta rambeslut antas. Förklaringen ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

5. Kommissionen ska senast den 19 januari 2012 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet, med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta rambeslut, vid behov åtföljd av förslag till lagstiftning.

6. Rådets generalsekretariat ska underrätta medlemsstaterna, kommissionen och Eurojust om de förklaringar som lämnats i enlighet med artiklarna 6 och 11 och denna artikel.

Artikel 24

Översyn

1. Varje medlemsstat ska varje år före den 1 maj informera rådet och kommissionen om alla eventuella svårigheter med anledning av artikel 13.1 som den har ställts inför vid verkställandet av europeiska bevisinhämtningsorder under föregående kalenderår.

2. I början av varje kalenderår ska Tyskland informera rådet och kommissionen om antalet fall i vilka skälen i artikel 23.4 för att vägra erkännande eller verkställande har åberopats under föregående år.

3. Senast den 19 januari 2014 ska kommissionen upprätta en rapport grundad på den information som erhållits enligt punkterna 1 och 2, åtföljd av de initiativ den anser vara lämpliga. På grundval av rapporten ska rådet se över detta rambeslut i syfte att överväga huruvida följande bestämmelser bör upphävas eller ändras:

— Artikel 13.1 och 13.3, samt

— Artikel 23.4.

Artikel 25

Ikraftträdande

Detta rambeslut träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den 18 december 2008.

På rådets vägnar

M. BARNIER

Ordförande

BILAGA

EUROPEISK BEVISINHÄMTNINGSORDER ⁽¹⁾

Denna order har utfärdats av en behörig rättslig myndighet. Jag begär att de föremål, handlingar eller uppgifter som anges nedan inhämtas och översänds.

A.

Utfärdande stat:

Verkställande stat:

B.

Den rättsliga myndigheten har förvässat sig om

- i) ☐ att inhämtandet av de föremål, handlingar eller uppgifter som begärs genom denna order är nödvändigt och proportionerligt för syftet med de förfaranden som anges nedan,
- ii) ☐ att det skulle vara möjligt att i ett jämförbart inhemskt fall inhämta dessa föremål, handlingar eller uppgifter enligt lagen i den utfärdande staten, om de fanns tillgängliga på den utfärdande statens territorium, även om det kunde bli fråga om andra processuella åtgärder.

C. DEN RÄTTSLIGA MYNDIGHET SOM HAR UTFÄRDAT ORDERN

Officiellt namn:

.....

Företrädarens namn:

.....

Befattning (titel/grad):

.....

Kryssa för vilken typ av rättslig myndighet som utfärdade ordern:

- ☐ a) Domare eller domstol.
- ☐ b) Undersökningsdomare.
- ☐ c) Åklagarmyndighet.
- ☐ d) En annan rättslig myndighet, enligt den utfärdande statens definition, som i det enskilda fallet handlar i egenskap av utredande myndighet i straffrättsliga förfaranden, med behörighet att besluta om bevisinhämtning i gränsöverskridande fall i enlighet med nationell lagstiftning.
- ☐ Denna order har godkänts av en domare eller en domstol, undersökningsdomare eller åklagarmyndighet (se avsnitten D och O).

Ärendebeteckning:

.....

Adress:

.....

.....

Tfn (landsnummer) (riktnummer):

.....

Fax (landsnummer) (riktnummer):

.....

E-post:

Språk som kan användas i kontakter med den utfärdande myndigheten:

Kontaktuppgifter för kontaktpersonen(-erna) om det behövs ytterligare information om verkställigheten av denna order eller för att vidta nödvändiga praktiska åtgärder för översändandet av föremålen, handlingarna eller uppgifterna (i förekommande fall):

.....

⁽¹⁾ Denna europeiska bevisinhämtningsorder ska utfärdas på eller översättas till ett av den verkställande statens officiella språk, eller ett annat språk som den verkställande staten accepterar.

D. DEN RÄTTSLIGA MYNDIGHET SOM GODKÄNT ORDERN (I FÖREKOMMANDE FALL)

Om ruta d i avsnitt C har kryssats i och denna order är godkänd, kryssa för vilken typ av rättslig myndighet som godkände ordern:

- ☐ a) Domare eller domstol
☐ b) Undersökningsdomare
☐ c) Åklagarmyndighet

Den godkännande myndighetens officiella namn:

.....

Företrädarens namn:

.....

Befattning (titel/grad):

.....

Ärendebeteckning:

.....

Adress:

.....

Tfn (landsnummer) (riktnummer):

Fax (landsnummer) (riktnummer):

E-post:

E. NÄR EN CENTRAL MYNDIGHET GJORTS ANSVARIG FÖR DET ADMINISTRATIVA ÖVERSÄNDANDET OCH MOTTAGANDET AV ORDER OCH, I FÖREKOMMANDE FALL, FÖR ANNAN OFFICIELL KORRESPONDENS I DETTA SAMMANHANG

Den centrala myndighetens namn:

.....

Kontaktperson, i förekommande fall (titel/grad och namn):

.....

Adress:

.....

Ärendebeteckning:

Tfn (landsnummer) (riktnummer)

Fax (landsnummer) (riktnummer):

E-post:

F. DEN MYNDIGHET ELLER DE MYNDIGHETER SOM KAN KONTAKTAS (OM AVSNITT D OCH/ELLER E HAR Fyllts i)

- ☐ Myndighet i avsnitt C

Kan kontaktas för frågor om:.....

- ☐ Myndighet i avsnitt D

Kan kontaktas för frågor om:.....

- ☐ Myndighet i avsnitt E

Kan kontaktas för frågor om:.....

G. SAMBAND MED EVENTUELLT TIDIGARE ORDER ELLER BESLUT OM FRYSNING

Ange i förekommande fall om denna order kompletterar en tidigare europeisk bevisinhämtningsorder eller är en uppföljning av ett beslut om frysning och, om så är fallet, lämna information som är relevant för att identifiera den tidigare ordern eller beslutet om frysning (datum för utfärdande av ordern eller beslutet, vilken myndighet ordern/beslutet översänts till och, om sådant finns, datum för översändande samt referensnummer som uppgetts av den utfärdande och verkställande myndigheten).

.....

.....

.....

.....

H. TYP AV FÖRFARANDE FÖR VILKET BEVISINHÄMTNINGSORDERN UTFÄRDADES

Kryssa för typ av förfarande för vilket bevisinhämtningsordern utfärdades

- ☐ a) med avseende på straffrättsliga förfaranden som inletts hos eller ska tas upp inför en rättslig myndighet med avseende på en straffbar gärning enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning, eller
- ☐ b) förfaranden som inletts hos administrativa myndigheter med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelser av rättsregler, och där ordern kan leda till förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål, eller
- ☐ c) vid förfaranden som inletts hos rättsliga myndigheter med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelser av rättsregler, och där ordern kan leda till fortsatta förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål.

I. SKÄL FÖR UTFÄRDANDET AV ORDERN

1. En sammanfattning av fakta och en beskrivning av de omständigheter under vilka det/de brott som ligger till grund för den europeiska bevisinhämtningsordern har begåtts, inbegripet tid och plats, i den utsträckning som de kommit till den utfärdande myndighetens kännedom:

.....

.....

.....

.....

Beskaffenhet och brottsrubricering för det eller de brott som ledde till den europeiska bevisinhämtningsordern och tillämplig lagbestämmelse som beslutet grundar sig på:

.....

.....

.....

.....

2. Kryssa, i förekommande fall, för det eller de av följande brott som i den utfärdande staten är belagda med fängelse eller frihetsberövande straff på upp till minst tre år såsom de definieras i den utfärdande statens lag:

- ☐ Deltagande i en kriminell organisation
- ☐ Terrorism ⁽¹⁾
- ☐ Människohandel
- ☐ Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi
- ☐ Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen
- ☐ Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen
- ☐ Korruption
- ☐ Bedrägeri, inklusive bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen i enlighet med konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen
- ☐ Tvätt av vinning av brott
- ☐ Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron
- ☐ It-brottslighet ⁽¹⁾
- ☐ Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter
- ☐ Hjälpa till olovlig inresa och olovlig vistelse
- ☐ Mord och grov misshandel
- ☐ Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader
- ☐ Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan
- ☐ Rasism och främlingsfientlighet ⁽¹⁾
- ☐ Organiserad stöld eller väpnat rån
- ☐ Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk
- ☐ Svindleri ⁽¹⁾
- ☐ Beskyddarverksamhet och utpressning ⁽¹⁾
- ☐ Förfalskning och piratkopiering
- ☐ Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar
- ☐ Förfalskning av betalningsmedel
- ☐ Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanter
- ☐ Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen
- ☐ Handel med stulna fordon
- ☐ Våldtäkt
- ☐ Mordbrand
- ☐ Brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens behörighet
- ☐ Kapning av flygplan eller fartyg
- ☐ Sabotage ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Om den europeiska bevisinhämningsordern riktar till Tyskland, får den utfärdande myndigheten, i enlighet med den förklaring som Tyskland har gjort i enlighet med artikel 23.4 i rådets rambeslut 2008/978/EG av den 18 december 2008 om en europeisk bevisinhämningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden, även fylla i ruta N.1 för att bekräfta att brottet/-brotten omfattas av de kriterier som Tyskland angivit för denna brottstyp.

3. Fullständig beskrivning av det/de brott som inte omfattas av punkt 2, för vilket/vilka ordern utfärdades:

.....

.....

.....

.....

.....

J. DE BERÖRDA PERSONERNAS IDENTITET

Information om identiteten på den eller de i) fysiska eller ii) juridiska person(er) mot vilken (vilka) förfaranden förs eller kan komma att föras:

i) Om det gäller fysiska personer

Namn:

Förnamn:

Namn som ogift (i förekommande fall):

Alias (i förekommande fall):

Kön:

Nationalitet:

ID-nummer eller socialförsäkringsnummer (om möjligt):

Födelsedatum:

Födelseort:

Bostadsort och/eller känd adress (om okänd, ange senast kända adress):

.....

Språk som förstås av den berörda personen (om detta är känt):

ii) Om det gäller juridiska personer:

Namn:

Form av juridisk person:

Namnförkortning, allmänt använt namn eller handelsnamn (i förekommande fall):

.....

Registrerat säte (om sådant finns):

Registreringsnummer (om sådant finns):

Den juridiska personens adress:

.....

K. FÖREMÅL, HANDLINGAR ELLER UPPGIFTER SOM BEGÅRS GENOM ORDERN**1. Beskrivning av vad som begärs genom ordern (kryssa för och fyll i lämplig ruta/lämpliga rutor):**

☐ Föremål (närmare detaljer nedan):

.....

.....

.....

☐ Handlingar (närmare detaljer nedan):

.....

.....

.....

☐ Uppgifter (närmare detaljer nedan):

.....

.....

.....

.....

2. Den plats där föremålen, handlingarna eller uppgifterna finns (om okänd, senast kända plats):

.....

.....

.....

3. Om det gäller en annan person än den som avses i avsnitt J i) eller ii), information om identiteten på den eller de i) fysiska eller ii) juridiska person(er) som förmodas inneha föremålen, handlingarna eller uppgifterna:

i) Om det gäller fysiska personer:

Namn:

Förnamn:

Namn som ogift (i förekommande fall):

Alias (i förekommande fall):

Kön:

Nationalitet:

ID-nummer eller socialförsäkringsnummer (om möjligt):

Födelsedatum:

Födelseort:

Bostadsort och/eller känd adress (om okänd, ange senast kända adress):

.....

Språk som förstås av den berörda personen (om det är känt):

.....

ii) Om det gäller juridiska personer:

Namn:

Form av juridisk person:

Namnförkortning, allmänt använt namn eller handelsnamn (i förekommande fall):

.....

Registrerat säte (om sådant finns):

Registreringsnummer (om sådant finns):

Den juridiska personens adress:

.....

Annan adress/andra adresser där personen bedriver näringsverksamhet:

.....

L. VERKSTÄLLIGHET AV ORDERN

1. Tidsfristerna för verkställighet av ordern anges i rådets rambeslut 2008/978/RIF⁽¹⁾. Om begäran är särskilt brådskande, ange en kortare frist och skälen för en sådan genom att kryssa för relevant ruta:

Tidigare tidsfrist (dd/mm/åååå)

Skäl:

☐ tidsfrister i förfarandet

☐ andra särskilt brådskande omständigheter (specificera):

2. Kryssa för och fyll i, i förekommande fall:

☐ Den verkställande myndigheten ombeds iakttä följande formaliteter och förfaranden ⁽²⁾

.....

☐ Bevisinhämtningsordern omfattar även andra föremål, handlingar eller uppgifter som den verkställande myndigheten upptäcker under verkställandet av denna order och utan ytterligare undersökningar anser vara relevanta för de förfaranden för vilka ordern utfärdades.

☐ Den verkställande myndigheten anmodas att ta emot vittnesmål från personer som är närvarande vid verkställandet av denna order och som har direkt koppling till föremålet för denna order.

M. RÄTTSMEDEL

1. Beskrivning av rättsmedel som finns tillgängliga för de berörda parterna, inklusive tredje man i god tro, i den utfärdande staten, samt nödvändiga åtgärder att vidta:

.....

2. Domstol vid vilken talan får väckas:

.....

3. Information om vem som får väcka talan:

.....

4. Tidsfrist för väckande av talan:

.....

5. Myndighet i den utfärdande staten som kan tillhandahålla ytterligare information om förfaranden för tillgång till rättsmedel i den utfärdande staten och huruvida det finns tillgång till rättshjälp och tolkning och översättning:

Namn:

Kontaktperson (i tillämpliga fall):

Adress:

Tfn (landsnummer) (riktnummer):

Fax (landsnummer) (riktnummer):

E-post:

⁽¹⁾ EUT L 350, 30.12.2008, s. 72.

⁽²⁾ Den verkställande myndigheten förutsätts iakttä de formaliteter och förfaranden som anges av den utfärdande myndigheten, såvida de inte strider emot grundläggande principer i den verkställande statens lagstiftning. Detta skapar emellertid ingen skyldighet att vidta tvångsåtgärder.

N. SLUTBESTÄMMELSER OCH UNDERSKRIFT**1. Frivillig information som endast lämnas i fråga om Tyskland:**

- ☐ Härmed förklaras att det (de) brott som är aktuella enligt den utfärdande statens lagstiftning omfattas av de kriterier som Tyskland har angett i sin förklaring i enlighet med artikel 23.4 i rambeslut 2008/978/RIF.

2. Annan information av relevans för ärendet, om sådan föreligger:

.....
.....

3. Begärt sätt för översändande av föremålen, handlingarna eller uppgifterna:

- ☐ e-post
☐ fax
☐ i original per post
☐ på annat sätt (specificera):
.....

4. Den utfärdande myndighetens och/eller dess företrädares underskrift som intygar att innehållet i den europeiska bevisinhämningsordern är riktigt:

.....

Namn:

Befattning (titel/grad):

Datum:

Officiell stämpel (om sådan finns):

O. OM AVSNITT D FYLLES I, UNDERSKRIFT AV OCH DETALJER OM GODKÄNNANDE MYNDIGHET

.....

Namn:

Befattning (titel/grad):

.....

Datum:

.....

Officiell stämpel (om sådan finns):

(¹) EUT L 350, 30.12.2008, s. 72.

UTTALANDE AV FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLAND

Om det vid verkställigheten av ett europeiskt bevisupptagningsbeslut enligt rådets rambeslut 2008/978/RIF av den 18 december 2008 om ett europeiskt bevisupptagningsbeslut avseende föremål, handlingar eller uppgifter som ska företas i brottmål ⁽¹⁾ krävs husrannsakan eller beslag, förbehåller sig Förbundsrepubliken Tyskland rätten att enligt artikel 23.4 i det rambeslutet låta verkställigheten bli föremål för kontroll om dubbel straffbarhet i de fall då brotten hänförs sig till terrorism, it-brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, sabotage, beskyddarverksamhet och utpressning samt svindleri som förtecknas i artikel 14.2 i det rambeslutet, såvida inte den utfärdande myndigheten har fastställt att brottet i fråga uppfyller följande kriterier enligt den utfärdande statens lagstiftning:

Terrorism:

- En gärning som utgör ett brott enligt den internationella konventionen av den 13 april 2005 om bekämpande av nukleär terrorism, den internationella konventionen av den 9 december 1999 om bekämpande av finansiering av terrorism eller enligt någon av de konventioner som förtecknas i bilagan till denna, eller
- en gärning som är straffbar enligt rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism ⁽²⁾, eller
- en gärning som är förbjuden enligt Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 1624 (2005) av den 14 september 2005.

It-brottslighet:

Brott enligt rådets rambeslut 2005/222/RIF av den 24 februari 2005 om angrepp mot informationssystem ⁽³⁾ eller avsnitt I i avdelning 1 i Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet av den 23 november 2001.

Rasism och främlingsfientlighet:

Brott enligt definitionen i rådets gemensamma åtgärd 96/443/RIF av den 15 juli 1996 om åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet ⁽⁴⁾.

Sabotage:

Olagliga gärningar som uppsåtligt orsakar omfattande skador på en statlig anläggning, annan offentlig anläggning, ett system för kollektivtrafik eller annan infrastruktur, vilka medför eller sannolikt medför betydande ekonomisk förlust.

Beskyddarverksamhet och utpressning:

Att genom hot, tvång eller varje annan form av hotelser utkräva varor, löften, eller undertecknande av ett dokument som innebär eller kan medföra skyldighet, frånhållande eller upphävande.

Svindleri:

Användning av falskt namn, falskt förebärande av ställning eller bedrägligt förfarande för missbruk av människors förtroende eller goda tro i syfte att tillägna sig något som tillhör en annan person.

⁽¹⁾ EUT L 350, 30.12.2008, s. 72.

⁽²⁾ EGT L 164, 22.6.2002, s. 3.

⁽³⁾ EUT L 69, 16.3.2005, s. 67.

⁽⁴⁾ EGT L 185, 24.7.1996, s. 5.